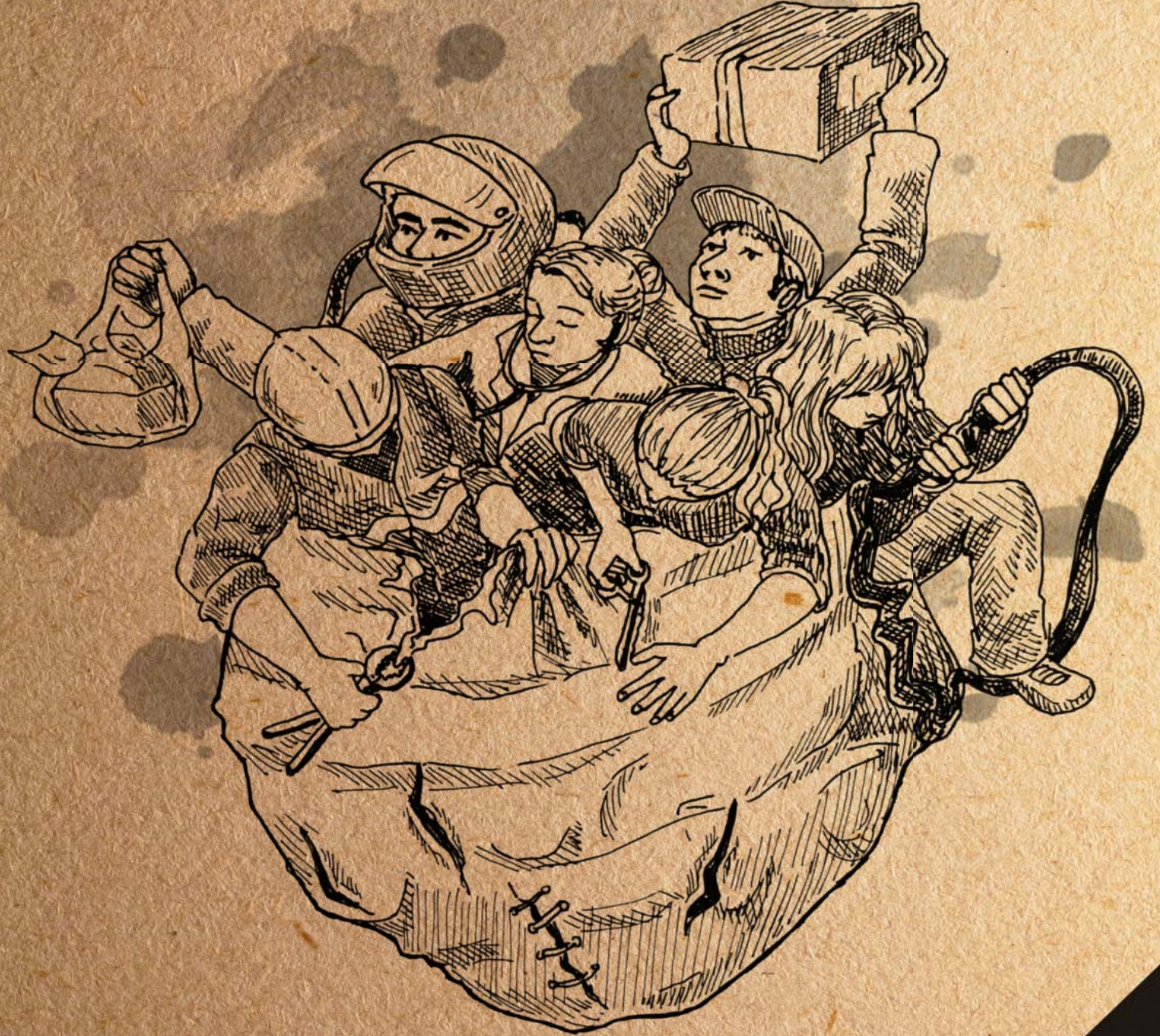


15 YIL
ÖNSÖZ

ÖNSÖZ

44.Sayı
Bahar '20
10 TL

İnsanlığın kurtuluşunu hedefleyen sosyalizm büyük bir eserdir; bu da onun ÖNSÖZ'üdür.



#BuVirüstenKurtulalım

DOSYA
Yıkım, İntihar,
Yükselen
Değerler

ABONE OLUN ÖNSÖZ KAPINIZA GELSİN!

abone
olmak için
bize ulaşın



Önsöz'ün ulaşamadığı
yerlerde dergiye
abone olarak yeni
sayıları temin
edebilirsiniz.

tek sayı **15₺**
yıllık abonelik **60₺**

onsozdergisi@gmail.com
instagram.com/onsoz_dergi
twitter.com/onsoz_dergi
facebook.com/onsozdergi

ÖNSÖZ SETİNİZİ TAMAMLAYIN

5'li
takım
için bize
ulaşın



Her biri ayrı bir dosya
konusuna sahip
geçmiş sayıları
beşerli set
halinde temin
edebilirsiniz.

beşli set **25₺**

onsozdergisi@gmail.com
instagram.com/onsoz_dergi
twitter.com/onsoz_dergi
facebook.com/onsozdergi



Çıngı

Sevgili okur,

Belki de çok uzun yıllar hatırlanacak bir dönemin içinden geçiyoruz. Bu dönemin hem tanığı hem sanığıyız. Gözle göremediğimiz virüsler, hepimizin hayatlarını bir şekilde altüst etmeye yetti. Kimimiz 'iş yok' diye eve gönderildi, kimimiz yarını meçhul bir şekilde yaşamaya mahkûm bırakıldı, kimimiz bugün daha da çok çalışmak zorunda, belki inşaatta, belki postanede, belki bir hastane ya da eczanede, hayatı eskisinden çok daha tehlike altında.

Böylesi bir döneme denk geldi bizim Önsöz olarak 15.yıl sayımız. Evet, tam 15 yıl önce bir 6 Mayıs günü sana, sevgili okurumuza, 'merhaba' demiştik. Bugün, 15 yıl sonra bir pandemiyle yüz yüze, açlık, ölüm, yoksulluk, yalıtılmışlık ve yalnızlık ile burun buruna yaşıyoruz.

"Geleceğe umutla bakmak için bir nedeni olan, bir ressamın ilk fırça darbesinin, bir sinemacının ilk karelerinin, bir balerinin sahnedeki ilk adımlarının, bir tiyatrocunun ilk sözlerinin coşkusunu ve umudunu taşıyan herkesle paylaşacağımız çok şey var..." demiştik ilk Çıngı'mızda, aradan geçen zamanda çok şey paylaştığımızı, ürettiğimizi, büyüyüp çoğaldığımızı görüyoruz. Bir toplumsal düzenin yıkılışına hep birlikte tanık olduğumuz bugünlerde, belki de bu sayımızı hiç basamadan bir sonraki sayı gelecek, belki de çok kısa süre içinde meydanlarda buluşup, birbirimize yeniden 'merhaba' diyebileceğiz. Belki de bunca zaman birlikte büyüttüğümüz, çoğalttığımız umudu umudunu yitirmiş herkesle paylaşacağımız günler göreceğiz.

Bu sayımızda yazarlarımızın korona günlüklerine ortak olacak, 'Yıkım, İntihar ve Yükselen Değerler' konulu dosya yazılarımızı okuyacaksınız. Sosyal mesafeleri dert etmeyen bir dayanışma öyküsü de bu sayıda sizlerle olacak. Kısa süre önce Daima adında çıkan grafik romanın çizeri S.Ş.'nin kaleminden umutsuz beyaz yakalı işçilerin hayatlarına tanık olacağımız yeni bir çizgi hikâyenin ilk bölümünü bu sayıda beğeninize sunuyoruz.

Maskenizi takın; bol 'virüs'lü bir sayı sizleri bekliyor!

Bir sonraki sayıda görüşmek üzere, keyifli okumalar...

Önsöz Yayın Ekibi

Önsöz Kitap Dizisi
Sayı: 44/ Nisan-Mayıs-Haziran 2020

Ekin / Sanat / Edebiyat

ISBN:

Genel Yayın Yönetmeni
Songül Yücel

Yazı Kurulu
Songül Yücel / Ülkü Şeyda
Fatma Yıldırım / Sena Şat

Önsöz'e Ulaşabileceğiniz Adresler

İstanbul:

Merkez Mah. Abide-i Hürriyet Cad.
Hasat Sok. Sebil Apt. No: 9 K: 4 Şişli-İstanbul

Taksim: Mephisto / Pandora

Bakırköy: Beyazadam Kitapevi

Kadıköy: Seyhan / İmge Kitapevi / Mephisto /
Akademi Kitapevi

İzmir: Yakın Kitapevi /

Kabuk Kitapevi (Alsancak)

Ankara: İlhan İlhan Kitapevi

Diyarbakır: Aram Kitapevi / Lilav Pirtuk kitapevi

Mardin: Zend Kitapevi

Dersim: Baran Kitapevi

Kıbrıs: Koyu Kırmızı Kitap Cafe

Genel Dağıtım: Emek Dağıtım

Kapak Tasarım & Sayfa Düzeni: Sena Şat

Baskı: Alesta Ajans Basım
Medya ve Bilgi Tek. San. Ltd. Şti.
Davutpaşa Cad. Güven İş Merkezi No:83B
Blok D.349 Topkapı, Zeytinburnu / İstanbul

onsozdergisi@gmail.com
Facebook: Önsöz Dergisi
Instagram: @onsoz_dergi
Twitter: @onsoz_dergi

Yeni Dönem Yayıncılık Basın Dağıtım Eğitim
Hizmetleri Tanıtım Org.Tic.Ltd. Şti.

Adres: Sofular Mah. Sofular Cad. No: 8/3
Fatih - İstanbul / Tel-Fax: 0 (212) 533 32 57

İÇİNDEKİLER

- 4 >> Sinsi Bir Ölüm
Nazım Akarsu
- 5 >> Hasat Zamanı
Sıla Erciyes
- 13 >> İssızlığın Ortasında
Temade Çınar
- 17 >> Korona Günleri... ve
Yarım Kalan Notlarım
Demet Demeter
- 21 >> Şiir
Gulareş
- 22 >> Sıcak Karlar
Sinan Kaleli
- 26 >> Platform
Toprak Güney

>>>>>> Dosya

Yıkım, İntihar, Yükselen Değerler

32 >> Almasını Bilene:
Covid-19 Dersleri
Sibel Özbudun

37 >> Salgın Filmlerinin
İdeolojik Tercihleri
Cenker Ekemen

50 >> Çökkünlük/Depresyon
Tan Doğan

56 >> Gelecekte Gelen Şarkı
Temade Çınar

58 >> Glisto Spiti
Atıla Oğuz

>>>>>>

60 >> Beyrut Neredir?
Renas Toprak

61 >> Füg
Renas Toprak

64 >> 7. Senfoni
Ruhan Mavruk

65 >> Bir Öznenin Kimliği
Avaşin

67 >> Selah Özakın'ın
Bitmeyen Yolculuğu
Adil Okay

70 >> Baharın 17 Anı
Zindan Türkü Söylüyor

74 >> Çocukların Babası
Zeynep Seber

78 >> Bir Fotoğraf İki Göz
Rüzgâr Deniz & Sarya

80 >> Bu Coğrafyada Yanık Tenli Ölü
Bir Çocuğum Artık
Süheyla Güney Avcı

81 >> Ofis / Bölüm 1
S.Ş.



nazım akarsu

Sinsi bir ölüm düşüncesi
sinmiş üzerimize
Sinirlerimizi geriyor
yayılan korkunun güncesi
Sanırsınız ki
ağaçlar bir daha çiçek açmayacak
Sardunyalılar
kekik, reyhan, nane
eskisi gibi kokmayacak
cırcır böcekleri gece yaruları
sesleriyle ruhumuzu
sağaltmayacak
Sabah yine güneş
kırır kırır saçaklarıyla
içimizi ısıtmayacak
Umut bir daha semtimize uğramayacak
Bulutların arasından süzülen kuşlar
anında karar verip
pır pır ederek
bizi terk edecekler
Anna Karenin gibi
kaçmak için
hem kendinden
hem başkalarından
kaçamak oyunlar oynanıyor hayatla
intiharlarla hayatlar sonlanıyor
bir başka boyutta
Çocuklarını ardında koyup da
açlığına
ve yoksulluğuna
son verenler
kaçıyorlar
baş edemedikleri acılarından

Açlık
yoksulluk
ve acılar
kalıyor ama.
Hem de
daha fazla!
Oysa
hep beraber kurtulunsa
infazından
insafsız havarilerin.
Umudun süvarileri
bizleri terkisine alsa
Durdurulsa kapitalizmin çarkları
Ustaları
ve çıraklarıyla
bambaşka bir yaşam kurulsa
Fabrikaların vardiyasından
neşeli şarkılar duyulsa
Mayakovski'nin
Yesenin'in
Pavese'nin
şiiirleri okunsa
Sararmış yaprakların yerine
yenileri konsa
Az da olsa
çok da olsa
Yanılsamasız yaşansa...

28 Mart '20



sıla erciyes

Hasat Zamanı

“Kapitalizm felaketler yaratan bitmeyen bir diziye döndü. Daha kaç bölüm izleyeceğiz... Dün kita yangınlarıyla, savaşlarla, intiharlarla yüz yüzdük, bugün korona ile... Peki yarın? Yarının bize hangi felaketi getireceğini düşünmekten yorulmadık mı? #buvirüstenkurtulalım!”

KORONA GÜNLERİ

Hangi sabaha uyanacağımızı bilmediğimiz günlerden geçiyorduk. Dünyamız hiç olmadığı kadar hareket halindeydi. Her anlamda hem de... Bir şeyler anlatmak istiyor tüm canlılar, cansızlar, ekonomik soğuk rakamlar, açım diye intihar edenler, ölmek istemiyorum diyen kadınlar, yeraltında ve yer üstünde çalışan yaşamı var edenler, plazalarda modern köleliğe mahkûm edilenler, hızla dönen çarkların arasında ezilenler... Yaşamın anlamını sorgulamak, “nasıl yaşamalı” sorusuna cevap aramak ve değiştirmek için birçok nedenimiz varken, buna bir de ansızın -asında pek de öyle değil- giren koronavirüs eklendi.

26 Aralık'ta 11 milyonun üzerindeki nüfusuyla Wuhan'da ilk sıra dışı zatürre vakaları tespit edildi. 12 Ocak'ta koronavirüsün bir türü olduğu anlaşıldı. 13 Ocak'ta test kitleri hazırlandı ve dünya basınına görüntüler gelmeye başladı. Kapitalist dünya, “baskıcı Çin”, “zorba devlet” söylemleriyle alınan karantina önlemlerini yansıttılar ekranlara. Ağ-

layan kadınlar, hastaneye gitmeye çalışan hastalar, kenti terk etmek isteyen ama zorla tutulan insanlar... Kapitalist dünya sadece Çin'i etkileyecek diye el ovuştururken -ne de olsa her olayda o kârını görür- Çin'in hayata geçirdiği bu önlemler yayılmayı belki de kontrol altına aldı. Buna rağmen hızla Koronavirüs dünyanın her yanına yayıldı. Ve bir de buna eşlik eden bir gerçek; kapitalist dünyanın insanın tür olarak geleceğini güvence altına alamayacağı gerçeği...

Canlı yayın bir uygarlığın çöküşüne tanık oluyoruz. İtalya diz çöktü. Almanya sağlık sistemi çökmesin diye evde kalın diyor. İspanya dehşet içinde. Dünyanın en zengini ABD'de ölüyor insanlar sinekler gibi... Sürü bağışıklığı diyorlar, “ölen ölür



kalan sağlar bizimdir” der gibi. Her zaman olduğu gibi de sorumluluğu bize yüklüyorlar. Ellerinizi yıkayın, sosyal izolasyonu koruyun, mümkünse evde kalın. “Kalalım ama nasıl” diye haykırıyor emekçiler her yerde çünkü çarklar dönüyor emek pazarında. Fabrikalar çalışıyor. Emeginden başka satacak bir şeyi olmayanlar evde kalamıyor.

11 Mart günü Dünya Sağlık Örgütü koronavirüsü pandemi olarak, yani küresel salgın olarak ilan etti. Yardım paketleri açıklanmaya başlandı ve Türkiye ilginçtir o gün açıkladı, bizde de var diye. Art arda önlemler açıklandı. Patronlara müjdelere, işçi emekçilere ise hiçbir şey yoktu bu önlemlerin içinde. Virüsün sınırlardan insanlarla geldiği bilinen ilk gerçek olmasına rağmen hacdan gelen hacılar hiçbir önlem alınmadan dağıldılar memleketlerine. Avrupa’dan gelenler sadece bir form doldurarak geçtiler havalimanlarından... Yurtlardan öğrenciler kovuldular hiçbir kontrol olmadan memleketlerine, ailelerine süper taşıyıcılar olarak gittiler. Yaşlılar apar topar köylerine doğru yola çıktılar.

Yönetemediler süreci ve hala yönetemiyorlar... Önce #evdekal dediler, sonra çalışanlar değil diye eklediler. “20 yaş altı evde kalmalı” dediler ama sonra gördüler ki 20 yaş altı 700 bin sigortalı genç işçi var. Bir o kadar da kayıt dışı... Sonra “işçiler değil” dediler. Kendimizi korumak için maske takmanın gerekli olup olmadığını anlayan varsa beri gelsin... “Evet-hayır”larla ilerledi süreç ve sonunda bilim kurulu kararını açıkladı: maske takılmalı! Heyhat gel gör ki, maske yoktu hiçbir yerde. Devlet dağıtacak denildi, olmadı. Postaneden alınacak dediler, olmadı. E-devlete başvurulacak dediler çöktü, eczanelerden alınacak ücretsiz dediler, ama maske ortada yoktu. Her gün için gerekli olan maskeye sahip olan kaç kişi var aramızda acaba?

Kapitalizmin dayattığı hıza koronavirüs ile gelen zorunlu fren, ilk günler bu hızın içinde sarhoşa dönmüş, tüketim alışkanlıklarından boğulmuş, çarkların arasında ezilmiş evde kalabilen “şanslılara” iyi geldi denebi-

li. Sosyal medyaya yansıyan videolar bunu gösteriyordu. Ama günler ilerledikçe, ölüm rakamları ruhsuz birer rakam olmaktan çıkıp ete kemiğe bürünüp sevdiklerimizi, sevdiklerimizin sevdiklerini aldıkça, sinekler gibi öldüğümüz gerçeği her yanı kapladıkça işkenceye dönüşmeye başladı. Reklam için çekilen o güzel evlerinde oturabilenler dışında sanırım evinde kalarak rahat olabilen kimse kalmadı artık. Televizyon da izlemiyoruz değil mi? Çünkü gerçek yok orada, gerçeğin ortaya çıkmaması için meselenin sağından solundan çekiştirilmesi var. Bir de kendini uyarılama hızına “hayran” olduğum reklam sektörü... Neyi almamız gerektiğini söyleyen hatta bize dikte eden reklam tanrıları işlerinin başında... Oysa ne kadar az şeye ihtiyacımız var, bunu anlayabildik mi?

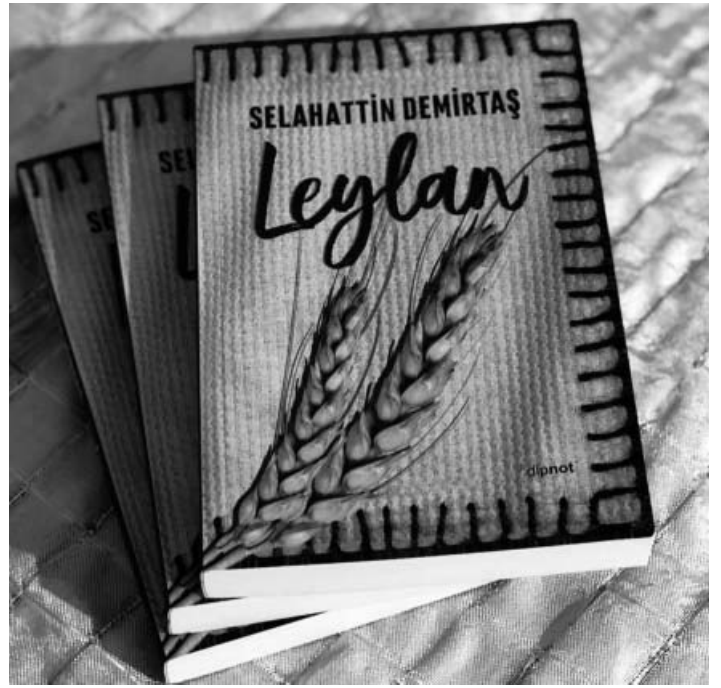
Ölüm-yaşam-bugün-gelecek üzerine yaptığımız iç sohbetlerimizde ya da birbirimize itiraflarda ulaştığımız gerçekleri, insan kalmak ve insanca yaşamak için, beklenildiği gibi unutacak ve kaldığımız yerden devam mı edeceğiz, yoksa bu ahmak çelişkilere, bu ahmak düzene, bu ahmak kapitalist yaşam biçimine son mu vereceğiz? Bunun için hangi adımları atacağız. Dünya bizim yaptıklarımız ya da yapmadıklarımıza göre şekil alacak... Çökecek bir bina var karşımızda ama bekliyoruz. Oysaki çökecek bir bina yıkılmalıdır, en iyi önlem budur, değil mi? Bir uygarlık çöküyor... İşte mesele burada... Kapitalizm felaketler yaratan bitmeyen bir diziye döndü. Daha kaç bölüm izleyeceğiz... Dün kıta yangınlarıyla, savaşlarla, intiharlarla yüz yüzedik, bugün korona ile... Peki yarın? Yarının bize hangi felaketi getireceğini düşünmekten yorulmadık mı? #buvirüstenkurtulalım!



Sayıların korkunç bir hızla ilerlediği günlerde “Neyi bildirir sayılar” şiiri geliyor aklıma. Nazım Hikmet emperyalist paylaşım savaşlarında yitirdiğimiz insanlarımız için soruyor bu soruyu. “sayılar bebelerin kundakları/ sayılar tabutları şehirlerin/ öldürülmüş/ öldürülebilecek olan/ sayılar yaklaşan bir şeyleri bildirir/ sayılar bildirir uzaklaşan bir şeyleri/ nedir yaklaşan bize/ bizden uzaklaşan nedir.” Sayılar annemiz, babamız, yarımız... Sayılar çocuklarımız... Sayılar dostlarımız, yoldaşlarımız... Sayılar emekçi arkadaşlarımız...

Ama her şeye rağmen umudun şairi olan Nazım yoldaşça fısıldıyor kulağımıza, yaşamı sevmek gerektiğini ve onun için mücadele etmek gerektiğini. Tıpkı sağlık emekçilerinin omuz başında buldukları Nazım gibi... “Yaşamayı ciddiye alacaksın/ Yani o derecede/ öylesine ki/ Mesela, kolların bağlı arkadan, sırtın duvarda/ Yahut kocaman gözlüklerin/ Beyaz gömleğinle bir laboratuvarında/ İnsanlar için ölebileceksin/ Hem de yüzünü bile görmediğin insanlar için/ Hem de hiç kimse seni buna zorlamamışken/ Hem de en güzel en gerçek şeyin/ Yaşamak olduğunu bildiğin halde.” Doludizgin yaşayacak ve mücadele edeceğimiz ölmekten korkmadan...

Hayatın evde değil, kendimizi var ettığımız doğanın içinde, kendimizi yeniden gerçekleştirdiğimiz emek sürecinde, insan insana kucaklaşmada ve dünyayı değiştirme eyleminde olduğunu biliyoruz. Biliyoruz değil mi? Yine Nazım... Severmişim Meğer şiiri ile kolumuza girerek çıkarıyor bizi doğaya, yaşama... meğer ırmağı severmişim... gökyüzünü severmişim meğer... ağaçları severmişim meğer... yolları severmişim meğer... çiçekleri severmişim meğer... meğer kar yağışını severmişim... güneşi severmişim meğer... meğer denizi severmişim... bulutları severmişim meğer... yağmuru severmişim meğer... zifiri karanlığı severmişim meğer... kıvılcımları severmişim meğer... meğer ne çok şeyi severmişim... meğer ne çok şeyi severmişiz hatırladık değil mi? Ve en önemlisi gerçekten neyin önemli olduğunu anlayabildik mi?



*“Biz ‘sokak’a Kürtçede ‘kuç’
deriz. ‘Sokak’ı da sonradan öğrendik.
Daracıktır kuçeler, labirent gibidir.
Serap’ı ilk orada gördüm,
labirentin içinde. İp atlıyordu
kızlarla. İpin Kürtçesi ‘ben’dir.
Gözgöze geldik, ‘ben’ ayaklarına
dolandı, yalpaladı, düşer gibi
oldu; ‘ben’i tuttu sıkıca,
bırakmadı.”*

LEYLAN ÜZERİNE

Seher’den sonra yazılmaya başlanmış bir romandır Leylan. İki ay boyunca hiç durmadan yazılan metinler posta yoluyla önce Selahattin Demirtaş’ın eşine gönderilmiş. Hücre arkadaşı Abdullah Zeydan okumuş bir de. Dışarıdan gelen eleştiriler cesaretini kırsa da bir bırakıp vazgeçip, bir yeniden alarak üzerinde çalışarak sonunda yayınlamama kararı vermiş. “Artık edebiyat serüvenimin son kitabı Devran olacak” derken, içindeki edebiyat kurdu onu rahat bırakmamış ve roman taslağını yeniden eline almış. Düzeltmeler, çıkarmalar, eklemeler... Ve ne kadar da zordur yazılmış bir taslağın üzerinden yeniden yazmaya çalışmak...

Teşekkür bölümünde kitabı okuyup bitiren okura yazar şöyle sesleniyor: “Şimdi okuyup bitirdiniz ama ben halen emin değilim; yazmak istediğim roman bu muydu?

Bilmiyorum, içimde bir yerlerde takılıp kaldı sanki o roman. Bir gün onu da yazabilir miyim? Hiç umutlu değilim. Sanki edebi hayatımın son kitabı bu gibime geliyor.”

Biz okurları da diyoruz ki, içinizde bir yerlerde takılıp kalan o romanı da sabırsızlıkla bekliyoruz. Ve yazabileceğinize inanıyoruz. Eminim yazıyorsunuzdur da şu günlerde... Korona günlerinin yarattığı tecridi daha da ağırlaştırarak bugünlerde aklınız dışarıda, Leylan'da sorduğunuz sorulara benzer sorularla çözüm arayışlarındadır. İnsan kalma ve insan olmanın gerekleri konusunda...

Selahattin Demirtaş Leylan'a "Gerçek nedir", diye sorarak başlıyor. Diyarbakırlı Kudret, Süphan ve Kemalettin'in çocukluk anılarına doğru bir yolculuğa çıkarıyor bizi ve oradan Kudret'in platonik aşkı Serap'ına yani Leylan'ına... Kudret'in aşkı platoniktir ama o aşkı kaybetmemek için verdiği mücadele tam bir gerçektir. Serap bilmiş bilmemiş ne önemi var platonik aşık için... Kudret ve arkadaşlarının çocukluğuna götürür bizi yazar. Diyarbakır'da çocuk olmak bir başkadır. Bilmediğin bir dilde ilkokul sıralarına yollanmak ise bambaşka... Sınıfta Türkçe bilen tek kişinin öğretmen olduğu bir gerçek-

lik... Üç kafadar arkadaşın neler yaşadığını, bilmedikleri bir dilde eğitime başlamanın, çocuk yüreklerde ve bilinçte nasıl bir travma yarattığına tanık oluruz. Yedi yaşındaki çocukların bilmediği bir dilde eğitim görmesinin komik halleri anlatılır hep. Bu acıyı bile mizaha çeviren bir halk var karşımızda. Oysa ne acılar yaşanmıştır ne çok çocuk kalbi kırılmıştır ne çok çocuk aptal olarak damgalanmış ve kendini aptal hissetmiştir. Ne zaman ki bu benim dilim dediği ana kadar... Anadilim bu... Ona sahip çıkacak ve asla unutmayacağım, diyene kadar.

Kudret, onurunun kırılışını söyle anlatıyor bize, çocuk yüreğinin yaşadığı acıyı: "Bir bardak leblebi tozunu bir kerede ağzınıza doldurmuş gibi olursunuz. Ne yutabilirsiniz ne nefes alabilirsiniz. Yutmaya çalıştıkça boğulursunuz, yutmazsanız zaten boğulursunuz." Ve "Kürtçe konuşmak bir akıl hastalığıymış gibi iyileştirmeye çalışırdık kendimizi."

Serap'a yani Leylan'a olan aşkı anlatırken iki dilli olmanın oyunlarını sunar bize yazar. Bakın ne güzel anlatıyor bir aşkı: "Biz 'sokak'a Kürtçede 'kuçe' deriz. 'Sokak'ı da sonradan öğrendik. Daracıktır kuçeler, labirent gibidir. Serap'ı ilk orada gördüm, labirentin içinde. İp atlıyordu kızlarla. İpin Kürtçesi 'ben'dir. Gözgöze geldik, 'ben' ayaklarına dolandı, yalpaladı, düşer gibi oldu; 'ben'i tuttu sıkıca, bırakmadı." Bir başka yerde ise "Aşkın Kürtçesi 'evin'dir. Ve senin evin dünyadaki en güvenli yerindir."

Yazar bizi bu komik-trajik hikâyeden birdenbire başka bir yere geçiriyor. Hayat bu işte diyor; yaptığımız herhangi bir şey biz farkında olmasak da bir yerlerde birilerinin yaşamını etkiliyor, belki tümünden değiştiriyordur. Kim bilir belki yaşarken değil, ölüren sebep oluyoruzdur bu değişikliklere. Kudret'in okul arkadaşı Netice'nin gelişyle başka bir boyuta geçişin kapısı aralanıyor. Netice edebiyat hocası olmuştur, yazdığı bir kitapta kahramanları ile ilgili bilgi arayışı onu Kudret'e ve Serap'a çıkarmıştır. Roman kahramanlarını tanımak için gelir Kudret'in



yanına ve yazdığı kitabı bırakır. Ve roman bundan sonra Netice'nin yazdığı kitabın Kudret tarafından okunmasıdır aslında. Kitap içinde kitap vardır. Leylan'ın içinde Hayat Hep Yarımır...

"Bazen kafamızdaki karmaşayı gidermeden yaşamaya devam edemeyiz. Hayat kafamızın içindeki midir? Dışındaki mi? Çoğu zaman bilemeyiz."

Ve başlıyor karmaşık bir hikâyeyi anlatmaya... Mardin'den yola çıkan Zeliha... Kör bir adam... Yapayalnız bir kadın... Karşılaşmalar... gizemler... tesadüfler... Karmaşık bir anlatım kim kimdir belli değil. Doktor Sema... Bedirhan... çıkıyor karşımıza... Çocuklar Mahir ve Deniz... Tesadüf değildir herhalde diyorsunuz bu iki isimin seçilmiş olması. Hikâye karmaşık ama merak artıyor. İşte bundan sonrasını yazmak yazarın okuru çıkarmak istediği gizlerle dolu iç dünyaya yolculuğa haksızlık olacağı için okur ve yazarı baş başa bırakmak gerekiyor. Bundan sonrasını yazarlarla, Selahattin Demirtaş ve kitap içinde ikinci kitap olan ikinci yazar ile sürdürmeniz gerekiyor. İyi okumalar, iyi yüzleşmeler, mutlu yarınlar, kavuşmalar, kavuşamamalar adına...

Son dönem yaşanan olaylara zindan duvarları arasından bir bakış... Bilime, bilimsel teknolojik gelişmelere insan ve doğa merkezli bakışın sonucu ortaya çıkan sorular, aranan cevaplar. Temelde insan var romanda, insan ve onun tutumları, alçalan ve yücelen yanları, taraf seçimleri, tarafsız kalma durumları ve daha birçok insan hali... Kıyametin bilim insanlarının eliyle gerçekleşmesini izleyecek miyiz yoksa buna müdahale mi edeceğiz? Uyduruk bir konforu, savaşa karşı olmak gibi erdemli bir tutuma tercih mi edeceğiz?

Sevmek, sevilme, ayrılmak ve bir daha kavuşmak, ya da hiç kavuşamamak ama yine de sevmek delice... ve hayat hep yarımır aslında... Çünkü başkalarının tamamlamasına ihtiyaç duyar her birimizin hayatı... O yüzden de ihtiyacımız var birbirimize... Gelecek ancak bu şekilde yakın edilebilir.



"Ölü canlar! Ne korkunç bir ad! Ama romanın yazarı bu Manilovlara, Nodrievlere, Pilişkinlere başka ne ad verebilirdi? Asıl ölü canlar onlardır."
Herzen

GOGOL VE ÖLÜ CANLAR

Roman ve tiyatro yazarı olan Gogol, yeni bir yüzyılın başında 1809'da dünyaya gelir. Önce şiir denemeleri yapar ama başarılı olamaz. Puşkin'le tanışması tüm bir hayatını değiştirir. Puşkin Gogol'daki güçlü yazarı keşfeder ve şu satırları not düşer, "Şimdi Dikanka Akşamları'nı bitirdim. Bu öyküler beni şaşırttı. İşte gerçek, içten bir neşe! Kimi yerleri de ne kadar şiirli, duygulu. Bu çeşit yapıtlar bizim edebiyatımızda o kadar yeni ki, üzerimde bıraktığı şaşkınlık etkisi hala geçmedi. Söylediklerine göre, dizgiciler, kitabı dizerken gülmekten katılıyorlarmış." Onu sürekli destekler. Ölü Canlar romanının temeli olan dolandırıcılık olayı gerçek bir olaydır ve Puşkin'in çiftliği çevresinde yaşanan bir dolandırıcılık marifetidir. Puşkin, yaşanan dolandırıcılık olayıyla ilgili önce bir şiir yazmak ister, ama Gogol'un elinde daha iyi bir esere dönüşeceğini düşündüğü için "bunu sizden başkasına vermezdim" diyerek ona teklif eder.

Gogol, 1835'te Puşkin'e yazdığı mek-

tufta Ölü Canlar'a başladığını, eğlenceli bir romana çok elverişli olduğunu söyler. Ama eser ilerledikçe, acı etkiler uyandıracak bir şeye dönüşmeye başlar. 1835'te başlanan romanın birinci bölümü ancak 1841'de bitmiştir. İsviçre, Paris, İtalya seyahatlerinde yazılır roman. Homeros, Dante ve Balzac'tan çok etkilenir. Balzac'ın İnsanlık Komedyası'ndan esinlenerek Ölü Canlar'ı bir trilogya olarak yazmayı düşünür. Aynı konunun üç ayrı aşamasını, üç ayrı bölümde vermek ister. Ama kitap iki bölümden oluşur. İkinci bölümün bazı yerlerinde kayıp satırlar, bölümler vardır. Gogol'un buhran anlarında yok ettiği sayfalar bunlar. Müfettiş ve Ölü Canlar'ın yazarı Gogol akli ile yüreği parçalanmış biridir. Gogol sinir buhranları, ölüm korkuları içinde romanını iki kez yakar. "Bütün yapıtlarını şeytan yazdı senin, ruhunu kurtarmak istiyorsan edebiyatı bırak" diye telkin eden papazlar vardır etrafında. Bir buhran anında 1852'de bütün müsveddeleri ateşe atar. Birkaç gün sonra da ölür.

Hiç kolay olmaz Ölü Canlar'ın basılması. Moskova sansürü basılmasına izin vermez. Sonra bazı bölümlerin çıkarılması şartıyla izin çıkar. Çıkarılması istenen bölüm Yüzbaşı Kopeikin'in anlatıldığı bölümdür. Kimdir Yüzbaşı Kopeikin... Ve neden bu bölüme karşı çıkılmıştır? 1812 savaşına katılan bir yüzbaşısıdır. Savaşta bir kolu ve bir bacağını yitirdiği için Rusya'ya döner. Ne de olsa gazidir artık, koca ülkesinin ona bakacağını umar. Yardım için başvurduğunda, ona verilen tek cevap, "bugün git yarın gel" olur. Çok tanıdık değil mi? Sabredin, devlet eli şimdi değil ama en kısa zamanda size ulaşacaktır. Ama bu el bir türlü uzanmaz, hatta hapse atmaya kalkar. İşte sansür kurulunu rahatsız eden bölüm burasıdır.

Gogol, Rus edebiyatının ilk büyük roman, öykü ve tiyatro yazarıdır. Mizahta da usta bir sanatçısıdır. Gerçekçiliğin etkisindedir ve Rus gerçekçiliğinin kurucusudur. Kısaca, Puşkin ve Gogol öncesi yazın dünyasına bakacak olursak; klasisizm ve romantizm egemendir, Avrupa yazınından etkilenmiş

eserlerdir. Puşkin ve Gogol, ilk kez Rus toplumunun ulusal ve kültürel özelliklerini yansıtan tipler yaratmakla Rus yazınında gerçekçi çığırın önünü açarlar. Eğer Puşkin'in Yüzbaşının Kızı olmasaydı, Tolstoy'un Savaş ve Barış'ı olmazdı denir. Dostoyevski Gogol'a gönderme yaparak "hepimiz Paltolunun cebinden çıktık" der. Rusya'nın kurtuluşu, nasıl ilerleyeceği ve aydınlanacağı bu yazarların ve bundan sonra gelen yazarların en önemli derdi olur. Yeni bir yüzyıla doğan bu kişiler, çağını anlama ve tanımada aynı zamanda yön vermede önemli görevler üstlenmiş yazın dünyası insanlarıdır. Aynı zamanda o zamana kadar güzel, yüce olarak gösterilen şeyleri yerle bir etmeye çalışmışlardır. M. Kagan'ın dediği gibi, "Cervantes, Don Kişot'ta, yüce bir görünüş olarak, orta çağa egemen şövalyelik ilişkilerinin foyasını açığa çıkarmıştır. Puşkin ise, 'Gabrieliade'de, yüzyıllar boyunca kutsallaştırılmış Hristiyanlık öğretisindeki yüceliği alaya alır. Gogol, Müfettiş ve Ölü Canlar'da kulluğa dayalı bir düzende yüce sayılan kişilerin yaşam tarzlarıyla çıkarlarındaki bayağılığı açığa vurur." (Estetik ve Sanat Dersleri, s. 157, İmge Kitabevi)

"Okur beğenir mi beğenmez mi, bilmem, ama yazar için çok güzel bir tasarı... Çünkü Çiçikov'un bu tasarısı olmasaydı, bu kitap da ortaya çıkmazdı."

ROMANA DAİR

N... İli, yani adı olmayan bir Rus ilinde geçer tüm olaylar. "N... ili merkezinde, hanın büyük kapısından içeri, oldukça güzel, küçük, yaylı bir araba girdi." Romanın ilk cümlesi... Yaylıda kimler mi var; romanın başkarakteri Çiçikov, arabacı Selifan ve Uşak Petruşka... Çiçikov N... ilinde yapmak istediği planının başarılı olabilmesi için, önce o ilin çiftlik sahiplerini ve vali, savcı gibi yüksek amirlerini tek tek tanıması gerektiğini çok iyi bilir. Bunun da en iyi yolu bir baloya katılmaktır. Böylece okur olarak bizler de

N... ilinin ileri gelenlerini tanır ve Çiçikov'un ölü canlara ulaşma macerasına katılmış oluruz.

Roman boyunca Çiçikov'a eşlik edecek iki roman kahramanı arabacı Selifan ve Uşak Petruşka'dır. Ama henüz romanın konusu olabilecek kişiler değillerdir. Çünkü henüz onların zamanı gelmemiştir. Toprak ağalarının ve tüccarların devridir. Romana girişleri, yazarın okur ile sohbet için ara verdiği kısacık bir anda olur. "Okur için kahramanımızın bu iki kölesini tanıtmak pek gereksiz olmayacaktır. Elbet onlar yapıtımızın pek de önemli kişileri sayılmaz; daha çok ikinci, hatta üçüncü plandadırlar. Bu destanın en önemli zembereği onlar değildir. Yalnız birkaç yerde o önemli zembereklere hafifçe dokunurlar, o kadar."

Petruşka ve Selifan için ayırdığı birkaç sayfa için okurundan özür diler. Aslında biraz da eleştirir o çağın edebiyat okurlarını... "Yazar, okurun aşağı tabakadan kimşelerle ne denli isteksizce ilgilendiğini denemiş olduğu için şimdi onları böyle uzun uzun bu çeşit insanlarla meşgul ettiğinden üzüntü duyuyor. Ruslar böyledir işte ne ya-

palım? Kendilerinden bir rütbe olsun yüksek biriyle tanışmaya bayılırlar. Bir kontla, bir prensle sadece şapka çıkarıp selamlaşmaktan ibaret bir ahbablığı, başkalarıyla canciğer dost olmaya tercih ederler. Hatta yazar, sadece altıncı dereceden bir memur olan kahramanı için bile bu korkuyu duymaktadır. Belki yedinci dereceden olan okurlar onunla ilgilenir ama general rütbesine varmış olanlar kendilerinden aşağıda bulunanlara nasıl bakarlarsa onu da öyle hor görürler. Ya da daha kötüsü- yazar için en öldürücü olan şeyi yaparlar; bu da kahramana büsbütün ilgisiz davranmaktan başka bir şey değildir."

Rusya'nın Victor Hugo'su denilen Polevoy ve romantiklerin saldırısına uğrar tam da bu nedenden dolayı. Polevoy "... sanatın geçmişteki kahramanları size sıkıcı geliyor, o halde bize insan ve insanlar gösterin, düzenbazlar ve alçaklar kalabalığı değil. (...) Siz pusulayı şaşırılmış gibisiniz heyecan fırtınanızı kendi haline bırakın, Rus dilini öğrenin. Ölü Canlar gibi ipe sapa gelmez şeyleri hiç yazmayın" diyerek verip veriştirir.

Sanki kitabın "Tanrı yazar" diye eleştirildiği bölümde çağının yazarlarına bir cevap



Nikolay Gogol heykeli, Moskova

gibidir. Hem de güçlü bir cevap...

“Tatsız gerçekliğiyle insanı boğan sınırlı, kasvetli kişilerden uzaklaşıp üstün değerli kimseleri anlatmayı iş edinen, her gün karşılaştığımız insanlar arasından yalnız birkaç ayrıcalık üzerinde duran, çalgısının yüksek perdesini hiç değiştirmeyen, kendi katından, zavallı, yoksul kardeşinin düzeyine inmeyen, toprağa dokunulmaksızın ondan hep uzak, hep yüksek düşlere bağlı kalan yazar da mutludur. Onun bu parlak talihi iki nedenden kıskanılmaya değer: Bir yandan, anlattığı insanlar arasında kendisini ailesi içindeymiş gibi duyduğu; bir de şanını şerefini gürültülerle çok uzaklara kadar duyurduğu için. O insanların gözlerini tatlı bir buğu ile örter; yaşamın hüznü yanlarını saklayıp, sadece güzel bir örnek göstererek insanları över. Herkes alkışlarla onun ardından koşar; bindiği zafer arabasına takılır, onu büyük, evrensel bir ozan anar. Kartal nasıl yükseklerde uçan bütün kuşlardan üstünse, o da dünyadaki bütün dehalaların üstündedir. Daha adı geçer geçmez, ateşli gözlerde beliren yaşlarla karşılaşılır... Hiç kimse güçte ona eşit değildir. O bir Tanrı’dır.”

Ve oradan kendisi gibi olan yazarların o günün yargısı tarafından nasıl karşılandığına geçer: “Bu yargı, onun yapıtlarını bayağı sayar, küçümser. Ona, insanlığı aşağı gören yazarlar arasında hor görülen bir yer verir. (...) Günümüzün yargısı, hor görülen yaşamdan bir sahne alıp onu bir sanat incisi durumuna getirmek için derin bir ruhu gereksindiğini kabul etmiyor. Çünkü günümüzün yargısı yüksek, coşkunun gülmenin yüksek bir lirik atılımla yan yana durabileceğini, bu çeşit bir gülmeyle maskaraca bir sırtma arasında bir uçurum olduğunu kabul etmiyor. Günümüz onun hakkını tanımayacak ve her yaptığını kötüleyecektir. Bu yazar, karşılık bulamadan, anlayış bulamadan, kimsesiz bir yolcu gibi, tek başına yolun orta-

sında kalacaktır. Yazgısı amansızdır ve yalnızlık ona çok acı gelecektir.”

Ama yazar yolunu çizmiştir bir kere ve bu yolda yürümeye kararlıdır. “Bana gelince... üstün bir kudret, bana daha uzun zaman şu garip kahramanlarımla el ele yürümek, yaşamın azametli akışını, herkesi güldürerek, fakat kimselerin göremeyeceği, sezemeyeceği, gözyaşlarıyla incelemek görevini vermiştir. Kutsal bir coşku anında kafamın korkunç bir esin fırtınasıyla yeniden coşup ayaklanacağı ve insanların şaşkın bir ürperti içinde çok daha başka çeşit sözlerin gürediyiğini işiteceği gün uzaktır daha...”

“Okurlarına kitabımın kahramanı olarak seçip sunduğum kişi, biliyorum, çok kuşku uyandıran bir karakterdedir. (...) Söylediğim gibi ben erdemli bir kahraman seçmedim, (...) neden dersiniz ‘değerli adam’ deyimi artık lafta kalmıştır. ‘Doğru adam’ at yerine konmuştur, onun yazarı değil, binicisi vardır, binerler sırtına, basarlar kamçıyı, erdemli adam erdeminden bir iz bile kalmayınca kadar ezilmiş, açlıktan gebermiştir, ona artık kimse saygı göstermemektedir. İşte bu yüzden diyorum ki, şimdi artık alçakları arabaya koşmanın zamanıdır. Hadi gelin, alçakları koşalım.”

Kahramanımız Çiçikov’un N... iline yaptığı yolculuk ile hedeflediği şey kolay yoldan zengin olmaktır. Yeni bir nüfus sayımı yapılmadan önce, çiftlik sahiplerinden kölelerinin ölü olanlarını satın almak ister. Çünkü borç verme sandığından ölü canların her biri için iki yüz ruble borç alma şansı vardır. Çiçikov’un teklifini duyan istisnasız tüm çiftlik sahipleri onun bir aptal olduğunu düşünürler de çıkarlarına uygun bir teklif olduğunu anladıklarında, anında bu yolsuzluğun gönüllü parçası olurlar. İşte budur yazara başkarakterini savunduran acı gerçek. Herzen’in dediği gibi, asıl ölü canlar Çiçikov değil çiftlik sahipleri Nodrievler, Pilişkinler, Manilovlar’dır.



temade çınar

Issızlığın Ortasında

Yabancılaşmaya Karşı Beyin Egzersizleri



*Çılgık kalleş
Sessizlik mi dost
Ateş ve duman
Hain düşman
Issızlığın ortasında
Issızlığın ortasında...*

Madımak oteli katliamı için Cahit Berkay'ın yazdığı Moğollar'ın söylediği bu sözler gerçekliğimiz üzerine bir egzersiz başlattı.

İnsanlığın ulaştığı bilimsel ve teknolojik seviyeye bakıyoruz, gözlerimizi kamaştırıyor.

En son hatırladığımız kare karadeliğin fotoğrafının çekildiğiydi.

Mars'tan alınan numunelerde nanobakterilerin arandığını öğrendik.

Kübalı doktorlar kansere aşı bulduklarını, 1 dolara herkese ulaştıracaklarını açıkladılar.

Kıtalararası ameliyat yapılmasının koşulları oluşturuluyordu.

Şangay'da 24,9 milyar pikseli fotoğraf çekildi.

Suni organ yapıldı, kök hücre tedavisiyle diyabetin ve kronik hastalıkların sonlanabileceği söylendi...

Her gün neredeyse bir buluşun yapıldığı dünyamızda bunlarla ilgili değil tasarrufumuz hayallerimiz bile sınırlı. Covid-19 ile hepimiz karantina günlerini yaşarken aynı zamanda bilgi düzeyimizin de karantinada olduğunu fark ettik. Evle iş arasındaki koridorda yaşayan, sanat, bilim, spor faaliyetlerine ulaşamayan



mil-
yonlarca
insan için
ev bir hücreydi zaten.
Bizim üretimimiz sayesinde
insanlığın geldiği muazzam seviyede bize
hep bir ağızdan “evde kal” diyorlar. Bir de
sayıları sayanlar var anladığımız. Kaç test,
kaç pozitif, kaç ölüm...

Evlerimizde televizyon ya da sosyal
medya deliğinden dünyayı izlemeye çalışan
ufacık çocuklar gibiyiz. Madımak otelinde ya
da Cizre'deki bodrumda dışarıya kulak kesilerek
akıbetlerini anlamaya çalışanlar gibi...
“Bu işin sonu ne olacak? Virüs aileme, bana
bulaşacak mı yoksa çoktan bulaştı mı? Bir
şey olsa bana kim sahip çıkacak? Yarın erzak,
kira parası bulabilecek miyim? Faturalarımı,
borçlarımı ödeyebilecek miyim? Hastane,
ilaç bulabilecek miyim? Hastaneler güvenli
mi? Maske takayım mı, nereden bulayım,
korur mu?” Belirsizlikle dolu pek çok soru...

Ne çok insan kendisini sahipsiz ve ya-
paysız hissetti. İssizliğin ortasında... Bunca
zenginlik, bunca insan, bunca gelişmiş bilim,
bunca iletişim hızında... Yaşayanlar ve tanık
olanlar olarak yalnızlığımızı derinden hissettik.
Başıma bir şey gelse ne yaparım? Saldırıya
uğrasam, aç kalsam, açıkta kalsam,
kiramı ödeyemesem? İnsanlar bana nasıl
bakar... Bütün bu sorulara cevap veremeyen-
lerimiz de oldu, aramızdan ayrılanlarımız,
vazgeçenlerimiz... Gidenlerimizin bu koca
dünyaya verecekleri alacaklarından çok ama
çok fazlaydı...

Tecavüze uğrayan Ensar Vakfındaki,
tarikatlardaki korkuyla bakan çocuklar ya

utancından ya da bilmezliğinden
yapayalnız değil miydi?

“Evlendirilip” bir odaya atılan ço-
cuğu oradan bir tekmede çekip kurtarabile-
cek bir kişi bile yok muydu?

Yüzüne tokat atılan ya da öldüresiye
dövülen, onlarca bıçak darbesinden sonra,
ölmeden önce son vuruşa bakan kadın...

‘İş kazası’nda öldü diye eline verilen
eşini işyerinden alıp evine götürürken ce-
naze için ne kadar gerektiğini düşünen...

Okuldan atılan, geleceği avuçlarının
içinden kayıp giden genç...

Zindanda doktora gitme gününü
umutsuzca bekleyen tutsak...

Bursu ya da yemek fişi kesilen, elindeki
son kuruşu okula mı doymaya mı kullanaca-
ğını düşünen üniversiteli...

Onca emekten sonra tarlada mahsulü
telef olmuş ya da tüccarın elinde hiç olmuş
köylü...

Borcu gelirini kat kat aşmış esnaf...

Polis tekme tokat döverken kamerasını
korumaya çalışan muhabir...

Yazacaklarını düşünürken hangisinden
kaç yıl yatacağını hesaplayan gazeteci...

Köyü basılıp, tarlaları, ormanları yakılıp
kaybedilmeye götürülen çocuklarının ar-
kasından bakan Kürtler...

Kaybedilen, katledilen, işkencehanede
işbirlikçiliğe zorlanan devrimciler...

Göçük altında kurtarılmayı beklerken
keçelerle üzerleri örtülenler...

Bodrumda kısıp kalmış, yakmaya ge-
lenlerin seslerine kulak kesilenler...

Kapısına çarpı atılan Aleviler...

Bugün de karnımız doycak mı diye
düşünen anne...

Çocuğunun ilacının sosyal güvenlik ta-
rafından onaylanmasını beklerken kaybe-

denler...

Yalnız kaldığı evinde "biri kapıyı çalsa" diye bekleyen yaşlılar...

Aylarca çalıştıktan sonra maaşını almadan işten atılan, sigortası hiç ödenmemiş işçi...

"Ne iş olsa yaparım" vasıfsızlığında kapı kapı dolaşıp form dolduranlar...

Üniversite mezunuyum diye iş başvurusu formlarını döşeyenler...

Dilini bilmediği bir ülkeye paçavralar gibi sürüklenip gelmiş, ailesinin karın tokluğuna her işi yapmaya, her eziyete razı sığınmacı işçiler...

Komutanından dayak yiyen, diskoya gönderilen ya da cepheye ölüme sürülen asker...

İŞİD'in kafasını kestiği ya da yaktığı insanlar...

Tezi çöpe atılan, işten atılan ya da hapse atılan akademisyenler, bilim insanları...

Sanatının eli kolu bağlanmış sanatçı...

Koruyucu maskesi, kıyafeti olmadan hastanın odasına girmek zorunda kalan, yirmi dört saati bitsin diye saate bakan, hastalık taşımamak için evine gidemeyen sağlıkçı...

İhmaller zinciri ve özensizlik

yüzünden zarar görmüş, aşağılanmaya maruz kalmış hasta ve onun yakını...

Patronun ya da onun temsilcisinin azarını, hakaretini, tacizini sineye çekmek zorunda kalan işçi...

Daha pek çokları...

Nüfusu üst üste binmiş koca bir toplumun içinde, birbirine milyonlarca ağlarla bağlanmış parmakların arasında hepimiz karantinadaydık.

Yalnızlığımız, yalıtılmışlığımız, yalnız bırakılmışlığımız hiç dostumuz, ailemiz, çevremiz olmadığından değildi. Her şey yolunda giderken bu duyguyu daha az hissederiz. Ama hayatımızı tehlikeye atan so-

runlar karşısında yalnız kalacağımıza dair kaygılarımız var. Genelde biz emekçilerin dostları aileleri de onlar gibi kıt kanaat, hatta borçla geçinirler. Öyle bir sorun olduğunda ne akıtacak milyonları ne de devlet kademelerinde hatırlı bir zat vardır. Her gün söverek gittiğimiz işimizi kaybedersek batarız. Okuldan atılırsak eğitim hayatımız biter. Birisi bize zarar verse yanına kar kalır. İşten atılsak, işyerimiz batsa işsiz kuyruklarına kimenin görmediği biri daha katılır. Ödemeler yaklaştıkça, erzakların sonu geldikçe boğazımızdaki düğüm büyür. En yakınımızdakilerin desteği birkaç gün belki birkaç hafta kazandırabilir bize, o kadar.

"Sosyal hukuk devleti" mi? Bunu hala telaffuz eden var mı gerçekten? Eğer devletin, belediyenin ya da herhangi bir kurumun sahiplerinin çıkarları yerine sizin derdinize derman olacağını hala düşünüyorsanız bir rüya aleminde yaşıyorsunuz. Bu sistemden, adı üstünde kapitalizminden kapitaliniz oranında faydalanırsınız. Ciddi bir para kaynağınız yoksa size verebileceği; ekonomik kriz, hastalıklar, felaketler, gelecek korkusu ve baskıdan başka bir şey değildir. Salgında "evde kal", depremde "evden çık" işte bu kadar.

Bunca insani birikimin ortasındaki ıssızlığımızın ortaklığı üzerine egzersiz yaptıktan sonra düşünmeye devam edelim. Çalışan insanların biriktirdiği, her gün yeni bir AVM açtıracak kadar ağzına kadar dolu silolar, depolar, teknolojik malzemeler, ev eşyaları... Bir tarafta inanılmaz bir zenginlik diğer tarafta ona ulaşamayan ve asla ulaşamayacak olanlar.

Üç kişi bir araya gelse haber alan, her twite dava açacak kadar izleyen ama bizim başımıza birşey geldiğinde yok olan "güvenlik sistemi".

Bütün egzersizlerimiz aynı yere çıkıyor. Bunca zenginliği yaratan bizler bu yok-

Bunca zenginliği yaratan bizler bu yoksulluğa, yalnızlığa mahkûm değiliz. Tüm insani birikimi ihtiyacı olana ulaştırdığımızda hepimiz aslında çok ama çok zenginiz. Tedbirlerimizi alalım, mümkün olduğunca evde kalalım ama aklımız evde kalsın.

sulluğa, yalnızlığa mahkûm değiliz. Tüm insani birikimi ihtiyacı olana ulaştırdığımızda hepimiz aslında çok ama çok zenginiz. Tedbirlerimizi alalım, mümkün olduğunca evde kalalım ama aklımız evde kalmasın.

Bizim gibi olan insanlarla bağ kuralım. En zor zamanımızda bir dost eli ne güzel olur değil mi? Sonunda işten atılsak da diğer işçi arkadaşlarımızın itirazları tesellimizdir. Bir yaşlının kapısını çaldığımızda mutlu olan sadece o değildir. Yaşamdan kovulmuş, çıkış bulamamış, yalnız kalmış birisinin yanında oturmak bile dünyasını değiştirir. Bir tas çorba bazen hayat kurtarır.

Çıkış yolu arama zamanlarında insanların daha çok bir araya geldiğine tanık oluruz. Dertleşmek, dayanışmak ve bazen de çözüm üretmek için. Bugünlerde de hem sosyal medyada hem de Whatsapp gibi alanlarda grupların çoğaldığına tanık oluyoruz. Herkes yalnızlığını bir yerden yırtıp geçmek istiyor. Bütün bunlar insanları küçük küçük iplikçiklerle birbirlerine bağlıyor. Hele sonu belirsiz, bize ne olacağı tamamen tesadüfe kalmış bu karantina günlerinde destek arıyor insanlar.

Dikkatinizi çekmiştir, tıpkı Gezi ayaklanmasında ya da grevlerde olduğu gibi sadece destek almak değil destek vermek için de gruplara katılıyor insanlar. Yaşamımızı yaratan, insanlığın yükünü sırtlarında taşıyan işçilerin zorunlu olmayan alanlarda bile çalıştırılmaya devam ettirilmeleri cinayetine kimse sessiz kalamıyor. Sadece toplumun geri kalanlarını tehdit ettikleri için değil. İşçiler ne olursa olsun çalışmaya devam etmek istiyorlar ve bu zorunluluk hepimizin yüzüne tipi gibi vuruyor. İşsiz kalmak, ücret-

siz izin, maaş ya da yevmiye alamamak koronadan betermiş meğer. Hepimiz ana kavganın patronlar dünyasıyla işçiler dünyası arasında olduğunun farkındayız. Bizi ölüme ve yalnızlığa mahkûm edenleri bir tek onların yenebileceğini hiç olmazsa için için seziyoruz. "İnse bütün şalterler aşağı, el koysa işçiler her şeye" en azından içtenlikle alkışlayacak milyonlarız.

İssizliğin kozasını yırtıp bir araya gelenler, ihtiyarın kapısını çalanlar kendi geleceklerini, huzur ve mutluluklarını arıyorlar. Her insan kendi devrimini yapıyor ve o devrimin dışarıda başkalarıyla birlikte yapılacağını öğreniyor.

İnsanlığın çoğunluğu olan biz üretkenler, tüm yoksulluğa ve yoksunluğa rağmen kendimizde olanı başkasıyla paylaşırken mutlu olacağımızı öğrendik. Ekmeğimizi, sanatımızı, bilgimizi, enerjimizi, emeğimizi... Bırakın komşumuza, kıtalararası el uzatmayı, bağ kurmayı öğrendik. Sosyalizmin insanın zenginliğini ve çoğulluğunu öğrendik. Hep birlikte alkışladık İtalya'ya ayak basan Kübalı doktorları. 68 yaşındaki Kübalı yoğun bakım uzmanı Leonardo Fernandez, "Hepimiz korkuyoruz ama yapmamız gereken devrimci bir görev var. Dolayısıyla korkumuzu bir kenara bırakıyoruz." derken de bize mesaj veriyordu.

Bizim de devrimci görevlerimiz var Leonardo, dünyanın başka başka yerlerinde başka başka işlerle uğraşılıyor olsak da. Öyle çelik halatlarla bağlayacağız ki dünyayı birbirine, bundan böyle hiç kimse yalnız ve yoksun kalmayacak! İssizlik, sadece tertemiz doğada, ıslık çalarak, türkü söyleyerek patikalarda yürüdüğümüz bir gezi olacak.





demet demeter

Korona Günleri... ve Yarım Kalan Notlarım

1 Nisan'ı geride bırakıp 2 Nisan'ı da devirmek üzereyiz.

Epeydir bir şeyler yazmak istiyordum bu süreçle ilgili. Önce "Evde Kal"ı yazmak istedim. Hatta kısa bir şeyler yazdım bile. Ama beni yeterince doyurmadı o yazı. Sadece "Evde Kal"ıp açlıktan mı, yoksa "Evde Kal"mayıp Korona'dan mı ölelim seçenekleri üzerine kısa bir şey... "Evde Kal"manın da küçük de olsa birikimin olması demek olduğunu yazıyordu. Oysa çalışmaktan başka hiçbir seçeneği olmayanlar ne yapacaktı? Nasıl "Evde Kal"acaktı?!

Nefes alamaz olduk. Sokaklardan evlerimize kapatıldık. "Virüs"!!! Acaba hangi virüs bizi sokaklardan evlere hapsetti? Bahsedildiği gibi Korona mı? Yoksa kapitalist sistemlerin insanları önemsemeyen vurdu duymazlığı ve herkesi "kendi kaderine" terk etmesi mi?

Yıllardır çalışanların maaşlarından yapılan sağlık sigorta kesintileri bugünler için değil miydi? Değilse hangi günler içindi? Ya da kimler içindi?

Aslında ben başka şeyler yazmak istiyordum...

Evde yaptıklarımız... ya da yapamadıklarımız! Yaşadıklarımız, ya da bize yaşatılanlar!

3 Nisan

Bugün güzel bir insan ölümsüzleşti.

Helin Bölek; Grup Yorum üyesi ve ölüm orucundaydı.

8 Nisan

Canım benim, yeniden işe gidiyor iki gündür. Dün başladı gitmeye 10 günlük aradan sonra... Onu her sabah işe gönderirken cepheye bir savaştıyı gönderiyormuşum gibi hissediyorum... Ya bir şey olursa korkusu kaplıyor içimi, kaygılar, kaygılar...

...

Dün en son ölüm sayısı 750 idi. 750 kişi ölmüştü bu koronadan toplam... Nasıl bir süreçten geçiyoruz... Bu belirsizlik ne zaman bitecek bilemiyorum. Ya da bu şekilde yaşamaya devam mı edeceğiz? Elbet geçecek bu süreç... İnsanlık, o büyük insanlık; "...trende üçüncü mevki, şosede yayan büyük insanlık. Sekizinde işe gider, yirmisinde evlenir, kırkında ölür büyük insanlık..." bu koronadan kurtuluşun da yolunu bulacak...

Bilim hiç bu kadar değerli, kıymetli bir şey olduğunu hissettirmemişti. Her şey bilimsel bilgiyle ve deneyerek açılacak.

Her gün dünyanın pek çok ülkesinde on binlerce insan yakalanıyor bu hastalığa... küçücük bir virüs ve altüst olan büyük emperyalist-kapitalist devletler... Sömürücü sistemlerin sistemleri de çöküyor bu virüsle.

Bizler de "evde kal"an kesim, evde kendimize yapacak bir şeyler buluyoruz... Hiç bu kadar video izlememiştim. Sürekli

korona ile ilgili bilgiler paylaşıyor sosyal medyada ve tabii merak edip, okuyor, izliyorum çoğunluğu. İlk aşı bilgisi Küba'dan gelmişti. Sonra koronanın çoğalmasını durdurma bilgisi Rusya'dan... Tabii Çin'in koronaya karşı elde ettiği tüm deneyimleri, bulguları dünyayla paylaşması da en büyük bilgiydi insanlık için. Korona salgınının yayıldığı ülkelerin ne gibi tedbirler alması gerektiği, hangi yolu izlemesi gerektiği, hangi tedavi yöntemlerinin işe yaradığı vs hep Çin'in bilgileri, deneyimleri... bunlara yeni deneyimler de eklendi başka başka ülkelerden...

Önce maske o kadar önemli değil dendi Dünya Sağlık Örgütü tarafından, ama sonra başka ülkelerin deneyimi önemli olduğunu gösterdi.

Çinli bir uzmanı, sıcak sudan buhar solunmasının korona virüsü yüzde yüz öldürdüğünü söylediği dolaşiyor şu günlerde sosyal medyada ve bana da çok mantıklı geliyor buhar meselesi...



Karantina herkese evde en az bir defa maske ve eldiven ürettirdi.

...

Evde Kal'dığımın ilk günlerinde "kim çıkardı, nereden çıktı bu virüs ve niçin" gibi sorulara yanıt bulmaya çalıştım. Paylaşılan, ortaya atılan bütün bilgi, doküman ve teori-

leri okumaya çalıştım... Fransız bir grubun araştırması bana çok mantıklı geldi...

İlk günler hem sosyal medya araştırması yapıyor hem de film seyrediyordum. Bir taraftan da bu virüs meselesinin çok abartıldığını düşünerek. Her yıl yüzlerce binlerce insan zaten gripten ölmüyor muydu? Ama süreç uzadıkça hiç de küçümsenmemesi gerektiğini öğrendim. Haberleri seyrettikçe dehşete kapıldım... Bizim genetiğimiz, beslenme alışkanlığımız farklı vs. 'teorilerinin' hepsi çöktü bu süreçte...

Tüm toplumlar gördü; emperyalist kapitalist sistem için insanın hiçbir önemi yoktur. Oysa küçücük bir ada olan ve ambargoyla boğuşan Küba tüm dünyaya doktorlar gönderiyor, insanlığa yardım etmek için.

...

6 Nisan'dı sanırım Çin'de koronavirüsten ölüm yaşanmamıştı. Evet Çin yendi sanki bu virüsü. Bu arada biri sürü ilaç, aşı deneyleri yapıyor dünyanın pek çok yerindeki bilim insanları tarafından. Bizde de dün 7 Nisan'da hastalığı yenen bir doktordan plazma alındı ve bir hastaya nakledildi...

Bu arada iki adet şehir hastanesi yapılacakmış 1000 odalı her biri. Atatürk Havalimanı ve Sancaktepe'de...

Norveç salgını durdurmayı başarmış.

11 Nisan

Görünmez duvarlarımız...

İnsanların arasına görünmez bir duvar çekildi bu korona günlerinde... Kimse kimseyle tokalaşamıyor, kucaklaşmıyor. Hep mesafeli bir duruş(!) Aradaki saydam, görünmez duvarlarımızı kaldıramıyoruz, korkuyoruz... Ya virüs kaparsak ya virüs bulaştırırsak... Ya birinin enfekte olmasına sebep olursak? (Enfekte; bu kavramda yeni girdi sözcük dağarcığıma ve hepimiz bu kavramlarla konuşuyoruz. Enfekte, COVID-19, korona, pandemi...) Mesafeler bizi ne kadar korur, koruyor, koruyor mu(?) bilmiyoruz. Ama sağlık açısından, salgının yayılmasını durdurmak için aramıza görünmez duvarlar koyuyoruz.

Görünmez duvarlardan kurtulup biribi-

rimize sıkıca sarılmayı, kucaklaşmayı çok özledik. Sokakta bu kadar mesafeli olmamıştık hiç birbirimize! Biz ki tanımadığımız insanlarla sıkışık ve yan yana yolculuk yapanlarız metro ve metrobüslerde. Şimdi Korona yüzünden herkes birbirine mesafeli durmak zorunda. Fiziksel bir mesafe. Yan yana gelmek virüse davetiye demek!

12 Nisan

Şu korona günlerinde sosyalist ülkelerin sağlık sistemlerinin nasıl insanı her şeyin üstünde tutup, gerekli önlemleri aldığını ve insan hayatını önemseydiğini, kapitalist-emperyalistlerin ise korona salgınına bile fırsata çevirip, insanlığı nasıl bir uçurumun eşiğine getirdiğini görüyoruz. Artık bazı şeyler için sözün bittiği yerdeyiz...

Dünyanın dev ekonomilere sahip kapitalist devletlerinin insan hayatını nasıl da hiçe saydığını her gün daha fazla yaşayarak görüyoruz. Hepsi sağlık sisteminde sınıfta kaldı... Bunu tüm işçi ve emekçiler görüyor...

Ve sosyalistler, komünistler tüm dünyada dayanışmayı örmeye, "bu virüsten" kurtulmaya çalışıyor. Küçük bir ada olan Küba ihtiyacı olan her yere sağlık ekibi, doktor gönderiyor... Tüm abluka ve ambargolara rağmen insanlığı koronanın etkilerinden kurtarmaya çalışıyor.

14 Nisan

Dünden beri canım sıkın... Genç bir işçiyi kaybettik... Birçok insan hayatını kaybetti salgın yüzünden... Ama Hasan bizden biriydi... Birlikte yaşamışlıklarımız vardı... aynı dava uğruna... Hani gençlere bir şey olmuyordu? Hani yaşlı hastalığı idi korona? Nasıl acımasız bir dönem böyle!... Nice insanın hayatı saçma sapan bir şekilde bir hasta-

lıkla son buluyor... Cenazesine bile gidemiyoruz...

İki gündür bu soruyu soruyorum kendime: insan nedir? Nedir insan?

Matematik mi? Fizik mi? Kimya mı? Ya da biyoloji mi? Nedir?...



Hasan Oğuz çalışmak zorunda olanlarımızdandı.

İnsanı insan yapan nedir? Bildiğimiz insanın evrimleşme süreci değil elbette sorduğum. Biz neyiz, kimiz? Sadece hayatta kalmaya ve türünü devam ettirmeye çalışan canlılar mıyız?

Üretmeden yaşayabilir miyiz?

Her şeyden önce bir toplumsal varlığımız. Yani bir toplumla birlikte var olabilen canlılarız. Doğada tek başına yaşayan canlı türleri değiliz. Kendimizi ancak içinde yaşadığımız bir toplumla var edebiliyoruz...

Kendimizi o toplumdaki yalıtılarak, soyutlayarak nasıl yaşayabiliriz?...

1403 kişi hayatını kaybetti bugün.

15 Nisan

425, 750, 1006, 1001, 1403, 1518

Rakamlar, rakamlar, rakamlar... Rakamlar ne ifade ediyor? Kupkuru, yalın, soğuk ve uzak rakamların dili...

Her gün artıyor, her gün çoğalıyor o

rakamlarda ölümler... Koronadan ölümler... Her biri farklı farklı olan, yaşam hikayeleri birbirine benzeyen, benzemeyen birçok insanın yaşamı son buluyor... Hep ölümler mi var? Elbette değil, iyileşen hastalar da var... birer, onar, biner... yeni yeni tedavi yöntemleri de dünyanın dört bir tarafında aşı çalışmaları da var. Yani umut var... umut her zaman var. "... Ama umudu var büyük insanlığın, umutsuz yaşanmıyor"

Tüm bu süreç boyunca dünyada 2 milyonu geçkin kişi hastalığa yakalanmış, iyileşenler 640 bini geçmiş, ölüm 119 bin 724 (15 Nisan itibariyle)

Tüm dünyada üretim devam ediyor. İşçiler, çalışmaya, üretmeye devam ediyor. Yaşam durmuyor!...

16 Nisan

Her ölüm, zor ölümdür.

Bugün 1643 insan ölmüş toplamda koronadan. Yüzlerce, binlerce kişinin koronavirüsten öldüğü günlerdeyiz... Rakamlarla ifade edilince hem bize uzak hem de soğuk geliyor rakamların dili...



Saray Annemiz

Bir de o rakamların içinde olmayan hayatımızın içinden ölümler yaşıyoruz... Yaşamımızın bir yerlerinde birbirimize dokunduğumuz, birlikte birçok şeyi paylaştığımız insanların ölümleri... İşte o zaman rakamların içinden çıkıp gerçeklik oluyor ölüm! Helin, Hasan ve Saray anne...

Evet bugün 16 Nisan ve Saray annemizi kaybettik. Aslında dün akşam yani 15 Nisan akşamı vefat etmiş. Tutsaklık günlerimizin en vefakâr ziyaretçilerinden... Anılar canlanıyor gözümde... Konuşması, şakalaşması, duruşu... ve kızına olan düşkünlüğü... onun için her şeyi göze alışı!...

17 Nisan

Yarıda kalan...

Yaşanmamış, yarım kalan hayatlar gibi tamamlanmamış notlarım. Yarı kalmış. Bitmemiş bitirilememiş notlar...

Hayata dair, bu günlere dair kısa kısa notlar...

Korona günleri nedeniyle hızla çıkarılan yargı paketi yok mesela. Tacizcinin, tecavüzcünün, katillerin, insan düşmanlarının affedildiği ve gerçekten dışarıda olması gerekenlerin hala içeride tutulduğu yok!...

'Evde Kal'dığımız bu süreçte işten çıkarılan, iş cinayetine uğrayan, yaşamını devam ettirmek için hiçbir güvence sunulmadan izne çıkarılan çalışanların durumu yok!... Ve çalışmak zorunda kalan ve işlerinin başında yaşamlarını yitiren işçilerin, sağlıkçıların vs durumu yok!...

Bu notlarda eve kapatıldığımız günden bu yana her gün artarak yaşanan ev içi şiddet, kadına şiddet, çocuk istismarı, kadın cinayetleri yok!

Ve daha pek çok şey yok!

Geçen hafta sonu ilan edilen sokağa çıkma yasağı da gösterdi ki; insanlar açlıktan, çoluğunun çocuğunun aç kalmasından korktuğu kadar korkmuyor koronavirüsten!

Deniyor ya, koronadan sonra her şey daha farklı olacak!

Hayat devam ediyor... Yarının hangi güzel günün habercisi olduğunu yaşayıp hep birlikte göreceğiz...



gulareş

Ellerin ki
Kaldırır bir şarteli
Bir hamuru fırına sürer
Bir ip ile örgü örer
Bir iğne ile tedavi eder
Bir tebeşir ile dimağa akar
Bir dümende suları yarar
Bir oltayla balık tutar
Bir eşya taşır evlere
Bir aletle makina kurar

Küçümseme yaşamımı arkadaşım
Kendini hor görme
Sen yerkürenin çekirdeği
Sen yarının ateşleyici ellerisin
Senin emeğindir var eden yaşamı
Senindir karınları doyuran ekmek
Senindir üzerinde uyuduğum döşek
Senindir a canım
Bunca emek
Bunca emek

Başını alma öyle avuçlarının içine
Kara kara bakma boşluklara
Dalma kötü rüyaların çağırışına
O avuçlar ki dünyanın yükünü
Almış içine kavrulur
Savur onu göğe
Ve söyle,
Her şey emeğin olacak de
Üreten de yöneten de biz olacağız de
Söyle be, a canım
Söyle...



sinan kaleli

Sıcak Karlar: Adsız Kahramanlara Bir Ağıt

“Duygularıyla nasıl baş edebileceğini, nasıl ağlanacağını bilmezdi o. Neyse ki kendisinin verdiği emri, her ne olursa olsun son kurşun tükeninceye kadar çarpışmak emrini yerine getiren bu askerlerin önünde duyduğu acıyı ve minneti belirten gözyaşlarını dökmesine rüzgâr yardım ediyordu. Umutlarını yitirmeden çarpışmışlar ve ölmüşlerdi askerler; çoğu da karşı saldırının başlamasından bir iki saat önce ölmüştü.”

1996 yılının sonbaharı olmalı. O büyük ölüm orucundan sonrası yani. İkinci Dünya Savaşına dair çokça okuduğumuz dönemler. Simonov’un külliyatı, Kazakeviç, Fedin, Bulgar partizanlar, Ehrenburg, Seghers, Apitz, Malaparte, Pelivier, adı duyulmamış çokça yazar, kitap... Koskoca bir kuşağı yiyip bitiren koca bir savaş... Büyük kahramanlıklar, ihanetler... Her altüst oluş döneminin kaçınılmaz kutupları. İnsanı iliklerine kadar sarıyan insan öyküleri...

Ziyarette yeni kitaplar gelmiş. Kırmızı kapaklı bir kitap da var aralarında. Çok net hatırlıyorum, Yar Yayınlarından. Adı çok dikkat çekici: Sıcak Karlar. Bilim-kurgu adı gibi. Yazarı Yuri Bondarev. Hiç duymamışız o güne kadar. Bize tamamen yabancı. 1

Stalingrad içinde geçmeyen Stalingrad savaşı. Neyse, bu kısma sonra geliriz.

Kitapta yazar hakkında bilgi var mıydı, hatırlamıyorum. Sonrasında da Bondarev kimdir, nerededir, ilgilenmedim. Yarım asır öncesinin savaşına bizzat tanıklık etmiş ve yazmış birinin hala yaşıyor oluşu aklıma bile

gelmediği için belki de, bilmiyorum.

Sıcak Karlar’ın ardından Bondarev’in bir de Kıyı’sı geçti elimize. Onu da bir solukta okudum. İki etkileyici ve güzel kitap olarak kaldı belleğimin bir yerlerinde. Dile kolay, neredeyse çeyrek asır geçmiş o kitapları okuyalı. Kahramanlarının çoğunun adlarını bile unutmuşum. Olay örgüleri kalmış aklımda. Bir de savaşa entelektüel yaklaşımın çok belirgin oluşu her iki kitapta da. Ve çok canlı, çok içinden anlatmayı başarmış olması yazarın. Aklımda böyle kalmış.

Zindan savaşları, ölüm oruçları... Öyle yoğun bir dönem yaşamışız ki, merak edip bakmamışım bile Bondarev’in kim olduğuna. Bu haliyle belleğimin arka sıralarına atmışım Bondarev ve o iki romanını. Derken, çeyrek asır sonra, bir akşam Twitter’da bir Rus hesabında gördüm Bondarev’in adını. Uzun bir aradan sonra eski bir tanıdığa rastlamış gibi meraklandım. 96 yaşında aramızdan ayrıldığını yazıyordu. Bunca aradan sonra rastladığım eski bir tanıdığı kaybetmiş gibi hissettim.

Demek bugüne kadar hayattaymış. Sovyetler'in dağılışını, sonrasını yaşamış. Nasıl bir tutum almış acaba Sovyetler'de karşı-devrim olurken? O cepheden cepheye koşan topçu teğmeni, nerede, neler yapmış, neler hissetmiş, neyi savunmuş... sorular, sorular.

Merakımı yenemedim. Hızla internette gezinmeye başladım. Çok kısa bir şekilde aktaracak olursam...

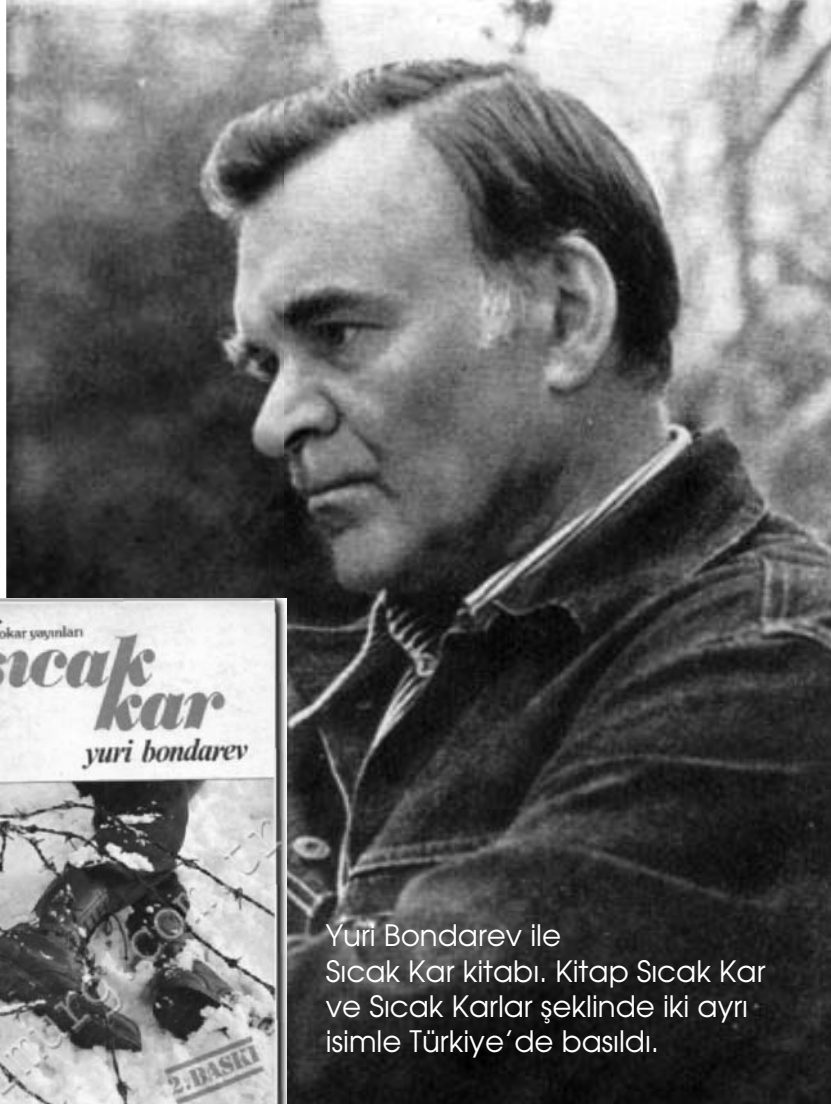
Bondarev, henüz 17 yaşında Moskova önlerinde savaşa katılan bir Komsomol üyesidir. 18'inde topçu okulundan teğmen olarak mezun olur. Cepheden cepheye koşar, defalarca yaralanır, her defasında iyileşir iyileşmez cepheye döner. İki defa cesaret madalyasıyla ve Stalingrad'ı savunanlara verilen madalyayla ödüllendirilir. Daha sonraları çok sayıda ödül almasına rağmen ömrünün sonuna değin en çok gururlandığı ödüller, askeri hizmetlerinden ötürü aldığı bu madalyalardır.

Bondarev sosyalist gerçekçiliğin sıkı savunucusudur. Son anına kadar bu çizgiye sadık kalmıştır. Sovyet Yazarlar Birliği yöneticilerindedir. Romanlar, öyküler, film senaryoları yazmış, sinemayla ilgilenmiş bir sanatçıdır. 1944'ten itibaren parti üyesidir. Bir politik militan olarak sanatçıdır. Sovyet ülkesinin yılmaz savunucusudur. Soljenitsin ve Saharov'ı kınayan mektuplarıyla ve Yevtuşenko'nun maketini yakmasıyla hatırlanır. Hasımları onu Sovyetik olmakla suçladığında bundan gurur duyduğunu açıkça ilan etmekten vazgeçmez.

29 Haziran 1988'deki 29. Parti Konferansı'nda, kürsüden Gorbaçov'un Perestroyka'sını şiddetle eleştiren odur. İniş takımları olmayan bir uçağa benzetir Perestroyka'yı. Sovyet tarihine yönelik eleştirileri kınar. 1991 Temmuz'unda Gorbaçov yönetimine (bu karşı-devrimci güruha) karşı Sovyet yurttaşlarına seslenen aydın bildirisini imzalayanlardandır. Ki

bu bildiri karşı-devrimciler tarafından, Soyuz grubunun ağustos ayındaki komünist müdahalesini kışkırtmakla suçlanacaktır.

Dönemin koşulları ilginç bir şekilde Rus milliyetçileriyle kimi komünist çevreleri ittifaka yöneltir, Bondarev de bunlardan biridir. "Ulusal Kurtuluş Cephesi" türünden oluşumlarda yer alır. 1994'te 70. doğum gününde Yeltsin tarafından ödül verilmek istendiğinde bu ödülü reddeder Bondarev. Yeni döneme ayak uyduran dönemlerle uzlaşmaz. Ödünsüzdür, militan bir şekilde sosyalizme bağlıdır. Ne bir ödenek dilenir ne çizgisinden taviz verir. O, tüm hayatı boyunca Nazizm'e karşı Stalingrad'da canı pahasına siperlerde tutunanların safındadır. Kanının son damlasına kadar sosyalist anavatanı savunanların arasından hiç ayrılmaz.



Yuri Bondarev ile Sıcak Kar kitabı. Kitap Sıcak Kar ve Sıcak Karlar şeklinde iki ayrı isimle Türkiye'de basıldı.

mıştır. 29 Mart 2020'de, Moskova'da, 96 yaşında bu dünyadan ayrılır.

Bu bilgilerle karşılaşmak mutlu etti beni. Öte yandan bu ihtiyar komünistin ölümüne üzüldüm. Derken "Sıcak Karlar"ın filmi çıktı karşıma: Горячий снег, 1972 Sovyet yapımı. Heyecanlandım. Senaryoyu yazanlardan biri Bondarev'in kendisi. Acaba kitabın tadını verecek miydi? Mesela "Sakindi Oranın Şafakları" diye incecik bir kitap vardır. Cephe gerisinde kadın askerlerden oluşan bir hava savunma birliğinin hikayesi. Yaşanmış bir öyküdür. İçiniz burkular, gözleriniz dolar okurken. Filmini yapmışlardı. Son derece başarılı. Romanı neredeyse tamamen aktarmayı başaran bir yapım. Neden olmasın, belki Sıcak Karlar filmi de böyle güzel olmuştur? Oturdum, izlemeye koyuldum.

Kitap tren yolculuğu ile başlıyordu, film o yolculuğun bittiği yerle başlamış. İzledikçe kitabı hatırladım. Önemli görülen her şeyi vermeye çalışmış film. Güzel de bir film. Etkileyici. Ama eksik olan bir şeyler vardı sanki. Kitabı aldım elime, yeniden okumaya başladım.

Bir kitapta yüzlerce sayfada anlatılan şey, sinemada nasıl da kısacık dakikalara sığdırılıyor! Bu çok bilinen olgu üzerine daha önce düşünmediğimi görünce şaşırdım. Karakterin iç dünyasının dehlizlerinde gezibilmek, edebiyatın bir ayrıcalığı. Sinemada da vardır sanırım bunu yapmanın yolları. Ama bu film, bu açıdan yüzeyde kalmış. Kitabı okuyunca anlıyor insan.

Savaş, sınırsız şiddet eylemidir. İnsan karakterinin en uç özelliklerini döker ortaya. En yüce özellikler de en aşağılık davranışlar da çıkar açığa. Erdemlerle yücelir, korkunç bir bencillikle karanlıklara batar insan. Savaşta hepsi vardır.

Kimi kitaplar, filmler vardır, savaşları kahramanlık destanları olarak sunar. Özenir okuyan, izleyen. Oysa en haklı savaşlar, devrimci savaşlar bile, arzulanır değildir. Olmalıdır. Bir zorunluluk, kaçınılmazlık

olduğu için ve olduğu oranda haklıdır devrimci savaşlar. Devrimci amaçlarla yürütülen savaşlarda yüce duygular çoğunluktadır. Ama savaş bu, dedik ya, sınırsız şiddet eylemi. Parça parça kemirir insanı aynı zamanda. Kötürümleştirir. Şolohov'un Bonçuk'u, Gregor'u gibi.

Bondarev şöyle anlatıyor durumu. "Savaş yolundan geçmiş, bireylerin çoğu savaş sırasında yitip gitmiş bir kuşaktanım ben. Yaşıtlarım Stalingrad'da, Kursk dolaylarında, Zeyelovski tepelerinde öldüler. Kardeşim savaşın son günlerinde Berlin önlerinde öldürüldü. Savaşı yazmaya başlayışım, belki de cephe dönüşü, tozlu siperlerde, savaşın geçtiği uçsuz bucaksız tarlalarda yatıp kalmış olanlara, daha doğrusu kuşağıma karşı bir borçluluk duymamdandı.

(...)

Yapıtı canlandıran, sıcaklığını veren insan soluğudur. Savaş üzerine yazmamın bir başka nedeni de kahramanlarımı, ahlaki değerlerin olağanüstü biçimde yoklanabildiği, en karışık, en dramatik durumlarda görme isteğimdir. Böylesi durumlar savaşta doruğunda değil midir?"

O yüzdendir savaşları, yıkımları derinden yaşayan kuşaklar, köşe bucak kaçır yeni savaşlardan. Bondarev'in Sıcak Karlar'ı da Kıyı'sı da bu türden kitaplardır.

Savaş, sınırsız şiddet eylemidir. İnsan karakterinin en uç özelliklerini döker ortaya. En yüce özellikler de en aşağılık davranışlar da çıkar açığa. Erdemlerle yücelir, korkunç bir bencillikle karanlıklara batar insan. Savaşta hepsi vardır.

18 yaşında bir topçu teğmeninin, Kuznetsov'un birliğinin temele konduğu bir çarpışmanın hikayesidir Sıcak Karlar. Bir yanıyla bu teğmen, 18 yaşındaki Bondarev'in kendisidir. Savaşa 17 yaşında

Moskova cephesinde katılmış, ardından topçu okulunu bitirip teğmen olmuş bir Komsomol üyesidir Bondarev. Anlatılan muharebe ise, Nazi General Manstein'in zırhlı



Sıcak Kar filminden bir sahne

birlikleriyle Kızıl Ordu arasında Mişkova ırmağında gerçekleşen 24 saatlik bir kanlı çarpışmadır. Bir insanın bütün bir ömrünü, kişiliğini altüst eden bir 24 saatin hikayesi!

1942 yılı Kasım'ı. Nazi ordusu güney cephesinde güç durumda. Stalingrad'da Mareşal Paulus 330 bin kişilik ordusuyla kuşatılmış, güneydeki birlikler de kuşatılma tehlikesinde. Sovyet karşı saldırısı ilerliyor. Savaşın artık dönüm noktasıdır. Alman genelkurmayı Stalingrad'da kuşatılan birliklerini kurtarmak, kuşatmayı yarmak için General Manstein komutasında bir orduyu harekete geçirir. Hava kuvvetlerinin desteğinde 450 tank, zırhlı taşıyıcılar, topçu birlikleri ile Stalingrad'a gitmektedir Alman ordusu. Yeni oluşturulan bir kolordu General Bessonov komutasında Manstein'in zırhlı birliklerini engellemek göreviyle harekete geçirilir. Bir taraftan zamana karşı bir yarıştır bu. Alman birliklerinin geçiş noktası olan Mişkova nehrine önce kimin ulaşacağı hayati önemdedir. Kızılordu oraya Alman birliklerinden önce ulaşmak, düşmanı orada durdurmak zorundadır.

Romanın da filmin de üzerine oturduğu temel budur. Ama... romanda tek tek kahramanların duygu ve düşünce dünyasında, geçmişlerinde gezinti yaparken, filmde tüm bunlardan mahrum kalıyoruz. Film, daha ziyade olay akışına yoğunlaşmış. Pek çok ayrıntı dahil tüm olayları verebilmek için, kitaptaki farklı olayları mekânsal ve zamansal olarak birleştirme yoluna gitmiş. Bu açıdan olayların çok büyük kısmını aktarmayı başarmış. Hollywood'un "action movie"lerinden farklı olarak Sovyet sine-

ması, savaşın ağırlığını, insan üzerindeki etkisini son derece doğal bir gerçeklik olarak sunmayı da başarmış. Fakat çeşitli kahramanların iç dünyalarını, geçmişlerini verememiş. Bir de... Bondarev, romanda topçu bölüğünün komutanı üzerinden olumsuz karakteri tüm çirkinliği içinde çarpıcı bir şekilde verirken, filmde kurgu değişmiş. Drozdovsky adlı komutanımızın bu çirkinliği epey törpülenmiş. Romanda nefret ettiği karakter, filmde olumsuz özellikleri olan, ama sıradan bir karaktere dönüşmüş. Bir çeşit sansür müdür, başka bir gerekçesi mi vardır, bilemiyorum.

Keza romanda General Bessonov'un geçmişine, Kremlin'de Stalin'le görüşmesine dair bir bölüm var. Filmde ise tüm bu kısımlar tamamen buharlaşmış. Brejnev döneminin tipik özelliklerindedir "Stalin'in buharlaştırılması"! Olumlu veya olumsuz hemen hiç bahsi geçmez. Romanda kimi Kızılordu subaylarına dair olumsuz olan özellikler de filmde görünmüyor. Korkan asker ve subaylar filmde hiç yok. Yani o subaylar var ama korkularıyla birlikte değil. Tüm bu ve benzeri yönler, filmin etki gücünü düşürüyor. Roman okuyucuyu tamamen sarıp sarmalar ve savaşın dehşetini sarsıcı bir şekilde sunarken, kahramanların iç çelişkilerini, yiğitliklerini ve korkularını, erdemlerini ve kötücül yönlerini elden geldiğince yansıtmaya çalışırken, film bu konularda ne yazık ki yüzeysel kalıyor.

Hayır, burada filmi ve kitabı tamamen anlatacak değilim. Sadece okumayan ve izlemeyenlerin mutlaka okuması ve izlemesi gerektiğini söyleyeyim.



toprak güney

Platform

Bong'un treninden Vincenzo'nun kúpüne ve daha niceleri üzerinden Platform'a bir bakış



Platform filminin ana karakterlerinden biri

Next Floor, on dakikalık bir kısa film. Bir ziyafet sofrasında hunharca ve doymamacasına yemek yiyen on bir kişiyi anlatıyor. Sofrada yemek hiç bitmiyor, sürekli yemek takviyesi yapılıyor; herkes durmaksızın ve son derece hızlı şekilde yemek diyor. Ancak "doymak" denen durum burada yok.

Belli bir yerden sonra buldukları zemin, yediklerinin ağırlığıyla ağırlaşır çöküyor ve alt katta yemek yemeye devam ediyor masadakiler. Sonra yine çöküyor. Bu böyle tekrarlanıyor. Her seferinde bir kat aşağıya çöken masadakiler (ve masa) en sonunda yerin dibine kadar yuvarlanıyor ve masa da masadakiler de masanın bulunduğu zemin de yerle bir oluyor. Platform filmindeki hunharca yemek yeme sahneleri, en çok bu filmde esinlenilmiş gibi. Söz konusu kısa film 2008 yılına ait.

Yine Platform'un, Next Floor kısa filmiyle bir benzerliği de işlenen "naifliğin imkânsızlığı". Kısa filmde, herkes hunharca ve doyumсуzca yemek yerken bir kadın göze çarpıyor. Kadın da masada oturmakta ve çok sakin bir şekilde yemeğini yemekte; hatta masadakilere ara ara bakıp onların doyumсуzluğundan ve vahşiler gibi yemeğe saldırmasından tiksiniyor. Ancak kısa filmin sonuna doğru kadın naifliğini kaybeder, onlar gibi vahşileşir ve ilk iş yanındaki kişinin tabağına elini uzatıp hunharca yemek yeme eylemine katılması olur. Vahşilerin ve doyumсуzların masasında bulunan kişi, naifliğini kaybeder. Platform filminde de cezaevine gönüllü olarak giren Goreng, başta çok naiftir ve tiksiniyor kendini kaybederek yemek yenmesinden. Birkaç gün yemek yemez hatta. Ama daha sonra o da diğerleri gibi hızlıca yemek zorunda kalır; çünkü platform 2 dakika sonra aşağı inecektir ve bir gün boyunca yemek yoktur. Naifliğini kaybetmek zorundadır. Tıpkı Next Floor sofrasındakiler gibi.

Platform'daki yemek yeme sahnelerini hatırlayalım. Hiç insani olmayan sahneler. Filmin insan içine sinmeyen bir yönü budur belki. Yemek üzerine tükürmeler, ayakla yemek üzerine çıkmalar, yemek üzerine kasmalar. İnsanlık tarihi boyunca insanların böyle bir doğaya sahip olabileceğine kimse inanmıyordu umarım. Bu noktada film yapımcıları insanın doğasını kavramaktan uzak görülüyor.

Olağanüstü dönemleri, koşulları, durumları ya da distopik bir edebi kurguyu; yani bir distopya hikâyesini yazmanın dahi belli mantık sınırları olur. Yazılan ya da kurgulanan hi-

kâye/senaryo mantığı zorlasa bile mantıktan tamamen kopuk olamaz.

Portekizli yazar Saramago'yu bu noktada, olağanüstü ve gerçeküstü kurgular konusunda çok başarılı buluyorum. Kendisinin elinden çıkan gerçeküstü kurguların dahi bir mantığının olduğunu vurgulamak isterim. Bunlardan biri "Körlük" kitabı. Kitaptan biraz bahsedelim.

Körlük'te, bir coğrafya üzerindeki herkes kör oluyor. Bir kişiden başlıyor bu körlük ama giderek artıyor, herkese bulaşıyor. Sonra herkes kör oluyor. Bu koşullar altında insan kalmaya çalışanlar da var, kalmamak için çabalayan da var; tıpkı kör olmayanların, günümüzdeki dünyasında olduğu gibi.

Kapalı bir alanda devlet gözetimi altında tutulan bu körler bir süre sonra gruplaşıyor. Ezen ve sömüren bir grup ile hakkı çalınan, yemeği gasp edilen başka bir grup oluşuyor. Hakkı çalınan, yemeklerine el konulan körler bir mücadele hattı örüp diğerleriyle savaşmaya başlıyor.

Sadece bu kadarlık kısmına değinmek yeterli. Herkesin kör olduğu bir dünyada bile insani olmayan koşullar altında aşağılanan insanlar, bir yerden sonra buna dayanamayıp bir mücadele hattı kurup savaşıyor ve mevcut durumu kabullenmiyor. İşte budur insan doğası. İnsani olmayı kabullenmemek. Platform bunu göremiyor. İnsan doğasının dayanışan, birlikte savaşan ve başkaldıran tarafını görmekten ve göstermekten uzak bir film. İnsan bu kadar çirkinleşemez. Filmin hazmedilmeyen tarafı budur.

İnsan doğasını eksik ve mantık dışı gösteren ve Platform'un yapımcılarının da esinlendiği bir diğer film 1997 yapımı The Cube. Küp diye bahsedeceğim. Küp'ün konusunu biraz anlatmakta fayda var; çünkü bir iki noktada Platform'la kıyaslama yapmak gerekecek.

Küp bir labirenttir. İçinde binlerce küp bulunan ve dışarıdan bakıldığında kendisi de tek bir küp olarak görünen, içindeki bir küpten diğerine geçmek için bazı tuzaklardan geçmek zorunda kalınan bir yapı. Altı karakter var küpün içinde. Karakterler için bilmemiz gereken, hepsinin farklı yeteneklere sahip olduğu ve çıkışı bulmak için her birinin yeteneklerine ayrı ayrı ihtiyaç duyulduğudur. Yani küpten kurtulmak için işbirliği yapmaları gereklidir. Tek birinin dahi yeteneği kullanılmadan buradan çıkış mümkün değildir.

Küpten tek kişi kurtulur. Otizmli bir genç. Çünkü diğerleri sürekli birbiriyle dışışmekte, birbirine tuzak kurmakta, birbirinin arkasından iş çevirmekte ve birbirine düşmanlık beslemektedir. Ancak otizmli

genç aralarındaki en saf ve en günahsız olanıdır ve küpten tek kurtulan kişi de bu yüzden odur.

Platform filmi gibi Küp de insanların uzlaşmazlığı, birlikte asla sonuna kadar hareket edemeyeceğini anlatır. İnsanlığa dair umutsuz bir film o da. Maalesef Küp'ü izlerken de aynı hazımsızlığa kapılabiliyor insan. Ölümcül tuzaklarla dolu bir küp içinden uzlaşarak çıkma şansı varken insanların tersini seçmesini aklımız almayabiliyor. Akıllıca gelmedi bana. Küp yapımcılarının da insanın doğasına bakışında bir olumsuzluk, bir güvensizlik bulunmakta.

Aslında insanın doğasına daha umutlu ve insani bakan bir kurgu daha var. Belki Platform'u onunla da değerlendirmek yerinde olacaktır. Parazit'in yönetmeni Bong Joon Ho'nun "Snowpiercer" filmi. Bu filmde de bazı sıkıntılar var tabii ki; ama Platform ve Küp filmlerinden daha insafıca yaklaşılmış insan doğasına.

Küp filmindeki "küp"ün içindeki odalardan biri



Platform filminden bir sahne

Snowpiercer
film afişi



Snowpiercer'i de çok kısa da olsa anlatmak gerek önce: Küresel ısınma giderek arttığından, bunun önüne geçmek için bir deney yapılır ve tüm dünya buz altında kalır. Dünya üzerinde hareket eden, hiç durmayan, tüm dünyayı bir yılda tamamen dolaşan bir tren vardır; Wilford'un yaptığı ve kendisinin yönettiği tren. Sağ kalan insanlar bu trendedir; zaten tren dışında bir hayat yoktur. Trende çok sayıda vagon vardır. Vagonlar, sınıflara ayrılmıştır. Yöneten kişi lokomotif kısmında bulunmakta, en yoksullar son vagonlarda yaşamaktadır. Film başladığında trenin on yedi yıldır hareket halinde olduğunu öğreniriz ve biz de bu yolculuğa on yedinci yılında katılırız.

Soylu sınıfı trenin baş vagonlarında bolluk içinde yaşar ve trenin sonundakilere yemek dahi verilmez yıllarca. Sonradan yalnızca protein jeli denen, tok kalmalarını sağlayacak ve böceklerden yapılmış bir besin verilmeye başlanır.

Birkaç defa son vagonlarda yaşayanların başarısız da olsa isyan girişiminde bulunduğunu öğreniriz. Yine bu başarısızlığa rağmen yeni bir isyan örgütleniyordur ve filmin neredeyse başından sonuna kadar bu isyanı izleriz. Bong Joon Ho bize insan doğasının özünde olan gerçek duyguyu, ezene karşı kabaran öfke ve buna karşı isyan etme fikrini film boyunca yaşattırır.

Snowpiercer'de de bazı sıkıntılar olduğunu söylemiştim. İsyen hareketinin aslında

yönetimin bilgisi dahilinde ve bizzat yönetimin teşvikiyle örgütlendiğini filmin sonunda anlayıp hayal

kırıklığına uğruyoruz. Yönetim, kendisine başkaldıracak potansiyelde olanları bizzat kendi desteklediği bir isyan planıyla isyan ettirip isyancıları bu şekilde ayıkliyor. Bir sınıf hareketi bu şekilde değersizleşiyor.

İsyancıların içinde yönetimin ajanı bulunuyor; bu kişi, ezilenlerin en itibar ettiği kişi. Bu bilgileri öğrenince isyan hareketi gözümüzde değersizleşebiliyor. Ama şöyle bir gerçek de var ki, isyan edenlerin hiçbiri bunun yönetimce desteklendiğini bilmiyor ve kendi sınıfsal kurtuluşları için bu isyana kalkışıyorlar. Bong Joon Ho'nun kurgusu bu sebeple biraz sıkıntılı da olsa daha cesurca ve insanın kabullenmeyen doğasına daha uygun.

Snowpiercer'de insanların işbirliğini, daha doğrusu sınıfın birlikteliğini görüyoruz. Ancak Platform'da ve Küp'te bu işbirliği yok. Bong bize, kurtuluşun kanlı da olsa bir isyan hareketiyle mümkün olacağını gösteriyor. Hatta şöyle bir fark var: Bong'un filminde isyancıların yöneldiği yer lokomotif, yani baştakiler, yani iktidarın merkezi. Platform ise bize sistem içi bir çözüm sunuyor. Nasıl mı?

Platform'un mücadele anlayışına barksak, kurtuluş ve çözüm olarak sadece adil bölüşümü amaçlıyorlar. Bu sebeple hedef, yemeğin dağıtımını organize etmektir. Yani bir nevi reform, dağıtımın iyileştirilmesi... Bu cezaevinin düzeninin insani olmadığı görülmesine rağmen birlikte hareket edip bu düzeneği ortadan kaldırmak ya da buradan tamamen kurtulmak hedeflenmiyor. Ama Bong'un bu konuda daha cesur davranıp filmin sonunda treni havaya uçurduğunu ve bir devlet gibi işleyen treni tümünden patlatarak sorunun çözümüne daha köktenci baktığını söyleyebiliriz.

Platform'da ise çözüme biraz ilahi yaklaşılmış. Goreng bir Mesih gibi kurgulanmış ve Mesih'in tüm bu insanlara önerdiği şey ise adil bölüşüm konusunda işbirliği. Ancak bu cezaevi varlığını sürdürmeye devam edecek ve bu işkence yönetimi, adil bölüşüm sağlanarak sadece biraz daha katlanılabilir hale gelecektir.

Yukarıdakiler, Aşağıdakiler, Düşenler

Platform filminde üç tür insan var deniliyor ve yukarıdaki başlık söyleniyor. Platformda sınıfsal ayırım olduğunu düşünmüyorum. Yukarıdakiler üst sınıfları,

aşağıdakiler ise yoksuz sınıfı simgeliyor diyen olabilir ama her ay kişilerin kaldığı koğuşun değiştiriliyor oluşu, aslında sınıfsal bir ayrımın olmadığını gösteriyor. Sınıf dediğimiz öyle her ay değişen bir şey değil.

Platform'da sınıfsal bir eleştiri bu açıdan yok. Eğer sınıfsal eleştiri arıyorsak, cezaevinin içindekiler ve dışarıda kalanlar diye bakmak gerek. Yani bu cezaevinde kalan herkes aynı sınıftan. Çünkü aynı insanı olmayan koşullar altında hükümlüler. İşkence koşullarında birilerinin fazla yemek yemesi ve diğerlerinin hiç yememesiyle sınıfsallık vurgusu yapılamaz. Çünkü, yukarıda da dediğimiz gibi bu cezaevinin koşulları ve düzeni insani değildir ve burada kalan herkes aynı taraftadır; işkence mağdurudur. Bu düzene bir işkence aracıdır. Burada kalanların çoğu akıl sağlığını kaybetmiş, vahşilemiştir. Vahşileştirilen insanlar üzerinden "insan insanın kurdudur", "insanların doğası işbirliğine zor koşullarda yanaşmaz" gibi mesajlar vermek oldukça aldatıcıdır. Bu cezaevinde kalan insanın aklını kaybetmemesi bile oldukça zordur.

Bong'un treninde sınıfsal çizgiler daha nettir. Yatay bir sınıfsallık vurgusu vardır. Platform için dikey bir sınıfsallığı vurgulamaktadır diyenler olsa da Platform'da sınıf ayrımı olmadığını tekrar vurgulamak isterim.

Spontane Dayanışma

Cezaevinin ve bu düzeneğin (düzenek diyorum zira bu cezaevinin amacının bir "spontane dayanışma" deneyi olduğunu ileride öğreniyoruz), insanlar arasındaki işbirliğini açığa çıkaracağına inanılıyor. Yemeklerin hazırlandığı sahneler bize gösteriyor ki her şey titizlikle ve tam bir kusursuzlukla hazırlanıyor. Burada yönetimin aslında kusursuzluğu, kusurlu olanın paylaşmayı bilmeyen insanlar olduğu gösterilmeye çalışılıyor. Hatta Goreng'e içeri girmeden önce en sevdiği yemeğin ne olduğu soruluyor. Daha sonra anlıyoruz ki yemeklerin konulduğu platformda her mahkûmun en sevdiği yemek bulunuyor. Yani mahkûmlar paylaşmayı becerebilseler hem herkes doycak hem de herkes en sevdiği yemeği yiyecek.

Küp'te de benzer bir vurgu vardı. Küpün içindeki altı kişi sadece kendi sahip oldukları yeteneği kullansa hepsi küpten kurtulabilecekti ama sorun işbirliğine yanaşmayanların kendi doğalarında.

Bu cezaevinin bir işkence görevi gördüğünü yukarıda açıkladım. İşkenceye uğrayan insanın doğası kördür. Yani algısı kapalı, kendini kaybetmiştir. İşkence altındaki insanlardan spontane dayanışmayı bekleyen

yönetimin akli da aynı şekilde kördür. Ayrıca kimsenin işbirliğine yanaşmaması da gerçekçilikten son derece uzaktır.

Proje meselesi

Spontane dayanışma deneyine yönetimin ve yönetim altındaki çalışanların inandığını görüyoruz. İmgoiri isimli kadın, bu cezaevinde 25 yıldır çalışan bir memur ve Goreng'in de buraya girmeden önce evrak işlerini konuştuğu kişidir kendisi. Kanseri oluyor ve tedavi imkânı kalmadığını öğrenince de cezaevine kendi isteğiyle giriyor. Amacı ise, inandığı bu spontane dayanışma deneyine katkı sunmak. Bu sebeple her yemek geldiğinde aşağısı için iki tabak hazırlıyor ve onlara sesleniyor: "Şizin payınızı ayırdım. Onu yiyin ve siz de aşağıdakiler için aynısını yapın. Bu şekilde herkes yemek yer." Ancak aşağıdakiler onu hiçbir şekilde dinlemiyor. Bunu günlerce tekrarlıyor ama sonuç alamıyor.

Burada, yönetimde daha önceden çalışan bir memurun bu projeye gönülden inandığını görüyoruz. Hatta kendi payını bir gün köpeğine veriyor bir gün kendisi yiyor. Adil ve spontane dayanışma anlayışına gerçekten



Parazit filminden bir sahne



Next Floor kısa filminden bir sahne

inanmış biri yani.

Ancak hiç insani görünmeyen ve akla mantığa da uymayan bu projeye bir insanın nasıl olur da bu kadar gönülden inanabildiğini de bizim aklımız almıyor. Bu noktada da başarısız bir kurgu var.

Max-Plus

Trimagasi'nin (yaşlı mahkûm) bıçak hikayesini hatırlayalım. Hikâyeyi uzun uzun yazmayacağım buraya ama güzel bir eleştiri yakalayabiliriz burada. Bu eleştiriye de çok beğendiğimi söylemek isterim. Trimagasi, izlediği reklamın etkisinde kalıp Samurai-Max bıçağından sipariş ediyor. Bıçaktan çok memnun kalıyor. Aradan fazla zaman geçmeden bıçağın yeni bir sürümü olan Samurai-Plus çıkıyor ve Trimagasi çok öfkeleniyor. Bu öfkeyle evdeki televizyonu kapıldığı gibi camdan dışarı fırlatıyor ve kaçak bir göçmenin başına isabet ettiğinden cinayet işlemiş oluyor.

Buradaki göçmen meselesi de iyi bir vurgu ama onu bir sonraki başlıkta ele alıp yazıyı tamamlayacağım. Max-Plus meselesini neden mi çok beğendim? Şöyle dersem belki anlarsınız: A-Phone Max- A-Phone Plus.

Evet, sürekli bir üst sürümü çıkan alet edevat. Telefon, televizyon, bilgisayar, bıçak. Neler neler daha... Çok beğendiğimiz bir telefonun bir iki ay sonra bir üst sürümü çıktığında bizimde çok canımız sıkılmaz mı? İzlediğimiz bir reklamla hayran kaldığımız ve hemen aldığımız bir cihaz, bir iki ay sonra eskimiş oluyor. İnandığımız şeyler sürekli güncelleniyor yani. Trimagasi'nin öfkelenerek işlediği cinayetin sebebi de bu güncelleme. Belki de filmdeki en güçlü kapitalizm eleştirisi burasıdır. Filmin bir kapitalizm eleştirisi olduğunu ise düşünmediğimi söylemişim.

Göçmen Çocuk

Trimagasi'nin pencereden attığı televizyon kaçak bir göçmene isabet eder ve Trimagasi kendini asla suçlu hissetmez. Ona göre kaçak göçmenin orda olmaması gerekiyor. Yani bu ırkçı ihtiyara göre kaçak bir göçmen, geldiği bu ülkede ölmüşse kendi suçudur, çünkü bu ülke onun yeri değildir.

Ancak çok şükür ki film yapımcılarının göçmenlere duyarlılığı daha insaflıdır. Filmde yönetime gönderilen çocuk Asyalı bir göçmen kızdır.

Bong'un treninden kurtulan kişileri de hatırlayalım: Tren patlar ama geride iki göçmen hayatta kalır. Biri Afrikalı bir çocuk, diğeri ise on sekizine yeni girmiş genç bir Asyalı kız. İkisi de bu dünyanın göçmenleridir. Bong, hayatta kalanları neden göçmenlerden tercih etti merak konusu; ama şundan

olabilir: Göçmenlerin doğaya uyum sağlaması ve hayatta kalma gücü daha yüksektir. Çünkü belli bir yerleri ve yurtları yoktur. Oradan oraya sürüklenen yurtsuzlardır. Doğaya tutunma bağımsızlıkları daha güçlüdür.

Platform'da da idareye mesaj olarak iletilen çocuğun göçmen olarak seçilmesi belki benzer bir nedenden. Buraya ait olmama, hiçbir yere ait olmama mesajı. Göçmenlerin bir yere ait olmaması bu cezaevinde de kendisini göstermiştir.

Ayrıca masumluk vurgusu da dikkate değer. Platformdan çıkarılan küçük çocuk, masumluluğu simgeler ve insanların birbirini yediği yerden onun kurtulması gerekir. Küp'te de kurtulan tek kişinin otizmli biri olduğunu söylemiştik. Yani masum biri.

Ancak bu masumiyet yaklaşımının şöyle bir sıkıntısı da var. Platformdaki cezaevi tam bir işkence yeri. Burada masum bir çocuğun yeri yoktur; ama diğerlerine burada kalmak reva mıdır? Küp'te de öyle. Otizmli kişinin kurtulması iyidir ama diğer insanlar masum değil diye onların işkence içinde can çekişerek ölmesine göz mü yumalım? Doğası kötü olan insanlar birbirini yiyip bitirsin, oh mu olsun onlara? Bu masumiyet yaklaşımının kendisi de bizce pek masum değil? Riya-karca... İşkence konusunda mağduriyette herkes eşittir bizce.

Son Olarak

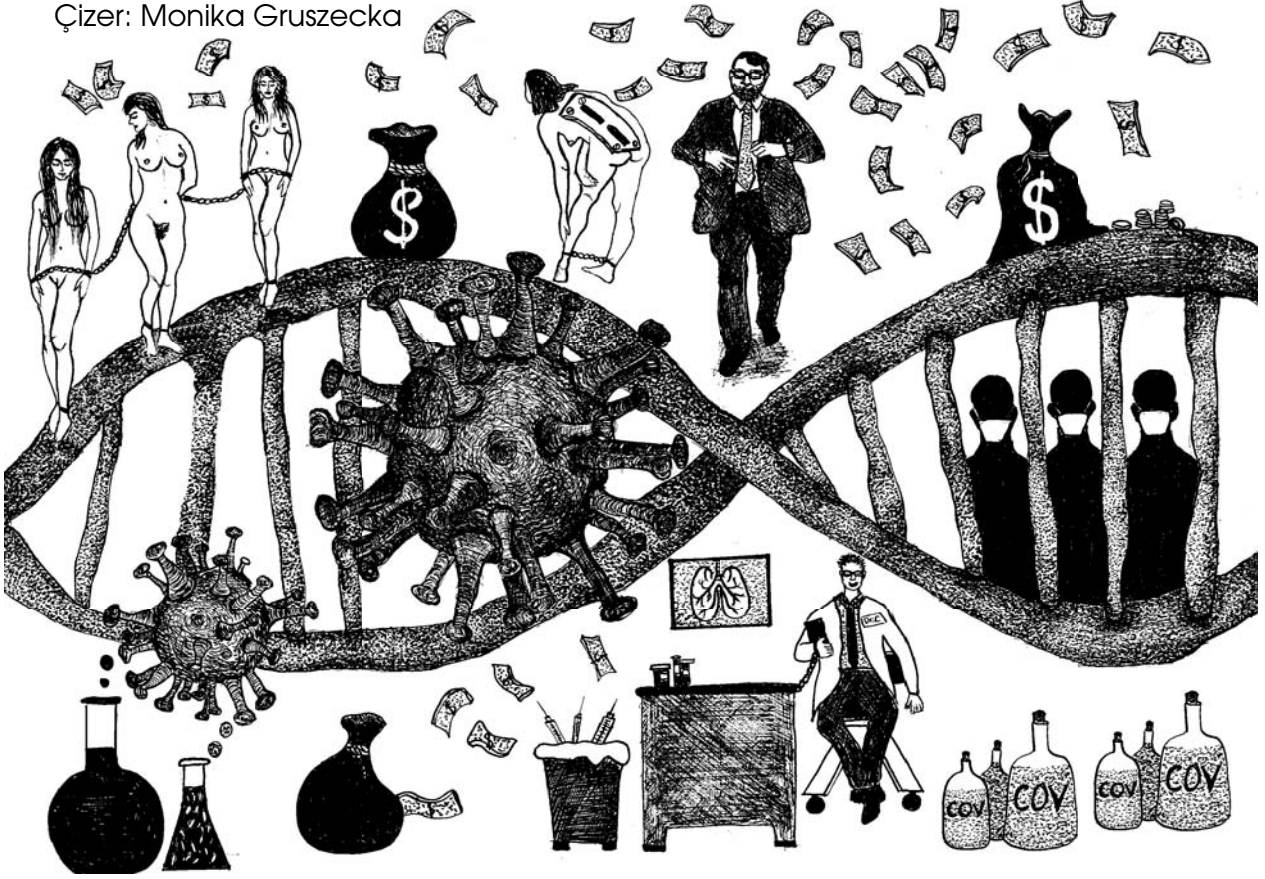
Next Floor'da ve Snowpiercer'de distopyanın geçtiği düzenek tamamen yıkılarken, Platform ve Küp filminde bu düzenekler varlığını koruyor. Ancak ilginç olan, varlığını koruyan her iki düzeneğin de birer devlet projesi hatta birer deney olması. Küp de Platform da devlet eliyle yapılmış. Bu sebeple bu iki film sınıfsal başkaldırıları ele almaktan çok deney yapma amacını güdüyor.

Platform daha çok bir deney filmi olduğundan, sınıf eleştirisi içermediğini de yukarıda açıklamıştım. Tam da bu noktada on dakikalık bir kısa film olan Next Floor'un dahi Platform'dan daha cesur ve sınıfsal bir kurguya ve senaryoya sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Evrimsel bir anlayış olan 'güçlü olan ayakta kalır' yaklaşımını insana uyarlamak zordur. İnsan sadece bu yaklaşımla hareket edemez. Ormanda aç dolaşan bir hayvanın kendinden daha zayıf bir hayvanı parçalayıp yemesi gerçeğini insan üzerinden uyarlamak gülünç ve inandırıcılıktan uzak olabilmektedir.

dosya

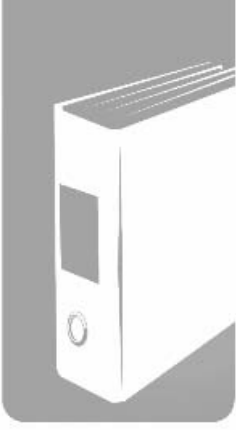
Çizer: Monika Gruszecka



Yıkım

İntihar

Yükselen Değerler



sibel özbudun

Almasını Bilene: Covid-19 Dersleri

“Her şey sonunda iyi olacaktır. Eğer iyi değilse, daha sonu gelmemiş demektir.” (1)



Görüntüler sosyal medyaya düşerken midemizi bulandırdı: Kendine polis süsü verip, “Amcacım yaş kaç, sokaklarda dolaşıyorsun; bak bu seferlik ceza yazmıyorum” talkınıyla yaşlı adamla kafa bulan ve bu “ince” espriyi (herhâlde TT olma beklentisiyle) sosyal medyada paylaşanlar... Bir başka yaşlı adama maske takıp başından aşağıya kolonya boca edenler... Sokakta dolaşan yaşlıların tepesine su dolu poşetler fırlatanlar... Hastane önünden otobüse binmek için yalvaran yaşlı kadının yere savrulmasına aldırmaıyıp gaza basan sürücü...

“Yeni” Türkiye’nin yeni “vasat”ının yeni linç eğlencesi koruma amacıyla sokağa çıkmaları yasaklanan yaşlılar. Kürtler, Suriyeliler, LGBTİ’ler, sokak hayvanlarından sonra, son “öteki”ler...

Yalnızca Türkiye’de ve yalnızca yaşlılar değil. Covid-19, kendisinden önce yaklaşık bir “pandemi” boyutuna varmış olan bir başka unsurun, ırkçı ve faşizan reaksiyonları küresel ölçekte tetikledi. Bizim coğrafyada ağırlıklı olarak yaşlıların başına patlayan, Batı Avrupa ülkelerinde ve ABD’de Asyatik kökenlilerin başında... Yolda yürürken bir grup gencin saldırısına uğrayıp “Ne seni ne de koronavirüsünü burada istemiyoruz” diye tekme tokat dayak yiyen Singapurlular mı ararsınız (Londra),[2] metroda diğer yolculardan ölüm tehditleri alan yüzü maskeli Hong Konglu genç kadınlar mı (New York),[3] kentte dolaşması yasaklanıp otel hapsine mahkûm kılınan Güney Koreli turistler mi (İsrail),[4] yağmalanan Çin dükkânları mı (İtalya)?[5] Ya da Covid-19’a ısrarla “Çin virüsü” diyen ABD başkanı Trump?[6] İş öyle bir boyuta ulaştı ki, Wikipedia dünya ölçeğinde koronavirüsüyle bağlantılı ırkçı ve yabancı düşmanı olayları listeleyen bir başlık açtı![7]

Salgın hastalıkların korkuyu “öteki nefreti”ne dönüştürerek desteklemeleri olgusu yabancı değil. 14. yüzyılda Avrupa’yı kasıp kavuran Kara Veba salgını boyunca Yahudi cemaatleri “Hıristiyanlara göre daha düşük oranlarda öldükleri” için “kuyuları, suları zehirleyerek hastalığı kasten yaydıkları” gerekçesiyle katliamların hedefi oldular. 16. yüzyıl sonu ile 17. yüzyıl başlarındaki salgınlarda ise korku ve düşmanlığın hedefine bu kez

NOTLAR

- [1] John Lennon.
- [2] Suyin Haynes, “As Coronavirus Spreads, So Does Xenophobia and Anti-Asian Racism”, The Time, 6 Mart 2020.
- [3] Yasmeen Serhan ve Timothy McLaughlin, “The Other Problematic Outbreak”, The Atlantic, 13 Mart 2020
- [4] Lahav Harkov, “South Korean gov’t summons Israeli diplomat following Israel travel ban”, The Jerusalem Post, 23 Şubat 2020.
- [5] “Coronavirus prompts ‘hysterical, shameful’ Sinophobia in Italy”, aljazeera.com, 19 Şubat 2020.
- [6] Ergin Yıldızoğlu, “Koronavirüs, Komplö ve Paranoya”, Cumhuriyet, 19 Mart 2020, s.11.
- [7] https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_incidents_of_xenophobia_and_racism_related_to_the_2019%E2%80%932020_coronavirus_pandemic#cite_note-9-142
- [8] World Economic Forum, “From the Black Death to Coronavirus: what we haven’t learned from history”, 12 Mart 2020,

tüm “yabancılar” yerleştirilmişti ve örneğin I. Elizabeth döneminde çıkarılan bir fermanla yabancıların Londra’ya yalnızca “özel bir belge” ile girebileceği duyurulmuştu. Yalnızca “çok zenginlere” verilen, “çok özel” bir belge![8]

Ve 20. yüzyıl başlarında da, “İspanyol Gribi krizi, 1918-1919 yıllarında üç dalga hâlinde, ABD’den Avrupa’ya Çin’e, Afrika’dan Latin Amerika’ya kadar dünyayı kasıp kavurdu; özellikle, en yoksul, kurumsal yapıları zayıf ya da sömürge ülkeleri, gelişmiş ülkelerde de nüfus yoğunluğu yüksek kentleri, buralarda en yoksul kesimleri, göçmenleri vurdu; yaklaşık 50 milyon kişiyi öldürdü. İspanyol Gribi, mikroplara/ virüslere karşı duyarlılığı, ‘türün/ulusun kirlenmesi’ paranoyasıyla yakından ilişkili ırkçılığı, yabancı düşmanlığını, komplo teorilerini, milliyetçiliği körükledi.”[9]

Tabii felaketlerin faturasını yabancılara, şu ya da bu etnik-dinsel ya da cinsel gruba, bir azınlık ya da yaş grubuna kesme eğilimi halklara içkin, deyim yerindeyse “doğal” bir eğilim değil. İnsanlık tarihi tersine, dayanışma, diğerkâmlık ve özveri örneklerine de sıkça tanık oldu: Yaşlılarını “kültürlerinin bekçisi” olarak görüp onlara büyük saygı gösteren, katılmadıkları av partisinde avın en “ballı” kısmını onlara sunan Kung Ju / ‘hoansi’ler;[10] bedensel engelli bireylerin yıllar boyu topluluk tarafından desteklendiğini gösteren fosillerin tarihlendiği günümüzden 500 bin yıl öncesine tarihlenen paleolitik toplumlar;[11] yabancıları “evlat edinerek” topluluğun tam haklı bireyleri kılan kabile toplumları,[12] gemilerle topraklarına gelen ilk Avrupalıları yiyecek ve armağanlarla karşılayan Amerika yerlileri, 19. yüzyılda ABD’de ayaklanan kölelere destek vermek için İngiltere’de greve giden dokuma işçileri,[13] İspanya İç Savaşında Franko’ya karşı savaşmak için Cumhuriyetçilere katılan uluslararası tugaylar... ve Covid-19’a karşı mücadele için salgından kırılan İtalya’ya, İspanya’ya gönüllü giden Kübalı, Çinli doktorlar...

Örnekler çoğaltılabilir, ama gerek yok.

Bunlar neyi mi gösteriyor? Bencillik, yabancı düşmanlığı; insana, insan doğasına içkin görüngüler değil, iktisadi-siyasal-tarihsel-toplumsal ürünlerdir. Eşitlikçi toplum yapıları, diğerkâm (altruist) eğilimleri beslerken, kaynakların eşitsiz dağılımına dayalı toplumsal örgütlenmeler, benmerkezciliği, yabancı korkusu/düşmanlığını vurgular.

Ve bu “ethos”un temelinde; insanların, kaynakların eşitlikçi/adil dağıtılıp dağıtılmadığına ilişkin duydukları güven(-sizlik) yatmaktadır...

Kapitalizmin, hele günümüzdeki durağında yeryüzü kaynaklarının dağılımında muazzam bir eşitsizliğin yaratıcısı olduğunu görmek için, İngiliz yardım kuruluşu Oxfam’ın yıllık raporlarına bakmak dahi yeterli: Dünyanın en zengin 26 kişinin servetinin dünya nüfusunun yarısının (3.8 milyar kişi) servetinin toplamından fazla olduğu bir dünya...

Bitmedi:

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü’nün (FAO) 2018’deki raporuna göre 820 milyondan fazla insanın açlık çektiği bir dünya...

UNESCO’nun 2019 Dünya Su Raporu’na göre 2 milyardan fazla insanın temiz su kaynaklarına düzenli erişiminin olmadığı



<https://www.weforum.org/agenda/2020/03/coronavirus-and-the-black-death-spread-of-misinformation-and-xenophobia-shows-we-haven-t-learned-from-our-past/>

[9] Ergin Yıldızoğlu, “Her Şey Değişirken Aynı Kalmış”, Cumhuriyet, 27 Şubat 2020, s.12.

[10] Bieseke, Megan and Nancy Howell. 1981. “The Old People Give You Life’: Aging among !Kung Hunter-Gatherers.” In Other Ways of Growing Old: Anthropological Perspectives, edited by Pamela T. Amoss and Stevan Harrell, 77-98. Stanford, CA: Stanford University Press

[11] Andy Coghlan, “Hunter-gatherers cared for first known ancient invalid”, New Scientist, 11 Ekim 2010, <https://www.newscientist.com/article/dn19568-hunter-gatherers-cared-for-first-known-ancient-invalid/>

[12] Ronald M. Glassman, The Origin of Democracy in Tribes, City-States and Nation-States, c.1, Springer, 2017, s.79.

[13] Florence Passy, “Political Altruism: A Definition”, Political Altruism?: Solidarity Movements in International Perspective, Marco Giugni, Florence Passy (der.), Rowman & Littlefield Publishers, 2001, s.7.

bir dünya[14]...

DSO'nün 2018'de hazırladığı rapora göre, 2 buçuk milyar insanın tuvaletsiz bir yaşam sürdürdüğü bir dünya...

Dünya Kaynakları Enstitüsü'nün (WRI) 2017'de hazırladığı bir rapora göre sürdürülebilir/düzenli barınma koşullarına sahip olmayan insan sayısının 1 milyar 200 milyondan fazla olduğu bir dünya...[15]

Yani insana değil, bir avuç plütokratın kazanma, durmaksızın, sınır tanımayan, hayatı yok etme pahasına daha çok, daha fazla kazanma iştahına teslim olmuş bir dünya...

İnsana yönelik temel hizmetlerin (sağlık, eğitim, barınma, su, beslenme, ulaşım...) özelleştirme talanına açıldığı, cep telefonu, Coca Cola, kozmetik üretimine halk sağlığından, temiz sudan[16] fazla yatırım yapılan bir dünya: Nâzım'ın, "Bir öyle şaşılmalı dünya ki burası,/ balıklar kahve içerken/ çocuklar süt bulamıyor./ İnsanları sözle besliyorlar,/ domuzları patatesle..." dizeleriyle betimlediği...

Böyle bir dünyanın ancak empati, paylaşım, diğerkâmlık, özveri vb. duyguların baskılanıp bencillik, narsizm, benmerkezcilik, kayıtsızlık, "öteki" düşmanlığı, rekabetçilik vb. duyguların beslenmesiyle taşınabilir olacağı açıktır. Kapitalizm bu duyguları besleyip karşıtlarını bastırarak sürdürür kendini. Elinden kül tablası yapmak için gorili, dişini kesmek için fili, derisinden çanta yapmak için timsahı katleden açgözlülük, savaştan kaçıp ülkelere sığınan el kadar çocukları emeği, cinselliği ya da organları için pazarlayan acımasızlık... Ya da yalnızca önceden satın aldığı paket tur programının her saniyesini değerlendirebilmek saikiyle sahile vurmuş kaçak göçmen cesetlerinin beş yüz metre ötesinde plaj topu oynamayı sürdüren umursamazlık...

- Kapitalist toplumlarda kaynaklar daraldıkça "altta kalanın canı çıksın" cı, ölümüne yarış baş gösterir. Ve fakat hiçbir işe yaramayan bunak ihtiyarın sokaklarda dolaşarak kendi hayatını riske attığını sanan "kolonyacı" genç bilmez ki, bu yarış gerçekte, halka tahsis edilmesi gereken yaşamsal kaynakların daha büyük bir parçasının sermayeye aktarılmasına yöneliktir; sosyal güvenlik sistemi üzerindeki baskı, hafifletilmelidir: gerekirse nüfusun en kırılgan bölümü gözden çıkartılarak...

Dönelim mi yaşlılara? Neoliberal kapitalizm sağlık sistemini bir talan alanına dönüştürdüktan sonra (misal: Türkiye'de devlet hastanelerinin kapatılıp "Şehir Hastaneleri" adı altında, "5 yıldızlı" kalite ve fiyatta hastanelerin devreye girmesi... Ya da ABD'de[17] Covid-19 tedavisi gören bir hastaya 35 bin dolar fatura çıkarılması[18] veya Fransa'da Acil Servis Çalışanları Sendikası sözcüsü Christophe Prudhomme'un deyişiyle ülkede acil servis yatak kapasitesinde 20 yılda 100 binlik bir düşüş olması[19] gibi...) sağlık hizmetleri, nüfusun büyük bölümü için erişilmez hâle geldi; sağlık altyapısı geriledi, kâr getirici sektörler öne çıkarken kamu sağlığına yönelik hizmetler çöktü.

Bu durumda, çok kısa sürede çok geniş bir nüfus içinde yayılıp bulaştıklarının önemli bölümünü hastanelik eden bir pandemi karşısında, gerek sağlık görevlileri, gerek yatak kapasitesi açısından bir yıkım tablosu sergilemekte.

Bu, "en kırılgan, en dezavantajlı grupların dışlanması"nı getirir: Covid-19 salgını söz konusu olduğunda, yaşlılar bu grupların başında geliyor. Nitekim, yaşlıların Covid-19'dan ölme olasılığının çocuk ve gençlere göre daha yüksek olması, "salgının yaşlıların ülkelerin sosyal güvenlik sisteminden ayıklanması yolunda bir fırsat sunduğu" yolundaki söylemlerin önünü açtı.[20] Üretkenlik çağını geride bırakmış "asalak" yaşlılar sistemden elimine olup sessiz sedasız hayattan çekildikçe, genç, dinamik, üretken nüfusun önü açılacak, bir yandan sırtlarında "yük" hâline

[14] İster inanır ister inanmayın, bu insanlar arasında milyonlarca ABD'li de var. Bkz. Oliver O'Connell, "Koronavirüs salgınıyla karşı karşıya olan milyonlarca Amerikalı'nın şebeke suyu yok", Independent Türkçe, 27 Mart 2020.

<https://www.independentturkish.com/node/153741/d%C3%B0nya/koronavir%C3%BCs-salg%C4%B1n%C4%B1yla-kar%C5%9F%C4%B1-kar%C5%9F%C4%B1ya-olan-milyonlarca-amerikal%C4%B1n%C4%B1n-%C5%9Febeke-suyu-yok#.Xn3kPVc7fmU.twitter>

[15] Yusuf Karataş, "Koronavirüs, Komplö Teorileri ve İnsanlığın Geleceği", 17 Mart 2020... <https://www.evrensel.net/yazi/85950/koronavirus-komplö-teorileri-ve-insanligin-gelecegi>

[16] "Somalili kendi idrarını içiyor" (Cumhuriyet, 17 Şubat 2006, s.1)

[17] "Öğrendik ki en güçlü devlet olarak bilinen ABD'de, meğer sağlık sistemi Zambiya seviyesindeymiş. Virüsü tespit etmek için kullanılan setlerin fiyatı 3 bin 500 dolarmış ve devlet hiçbir biçimde bunu karşılamamış. Depoları nükleer silahlarla doluymuş ama bunlar virüs karşısında bir hiçmiş." (İşıl Özgentürk, "Şişirme İnsanoglu, Bir Virüs Seni Haşat Etti!", Cumhuriyet, 15 Mart 2020, s.12.)

gelmiş bir ayak bağından kurtulurken, bir yandan da hak ettikleri kaynaklardan (sağlık hizmetleri, sosyal haklar, istihdam...) daha bol yararlanma olanağına kavuşacaklardı. En çarpıcı örneğini İspanya'da terk edilmiş bir huzurevine giren askerlerin yataklarda yaşlıların cesetleriyle karşılaşmasında,[21] ya da yine aynı ülkede bir doktorun "solunum cihazlarının 65 yaş üstündekilerden alınıp gençlere verildiğini" açıkladığı görüntülerde[22] veya İtalya'nın Parma kentinde görev yapan İsraili doktor Gai Peleg'in, "Emirler doğrultusunda İtalya'nın kuzeyinde 60 yaş üzeri hastaların solunum makinelerine erişmesine izin vermeyeceklerini" söylemesinde[23] bulan bu tutumun somut adımları, nasıl bir sistemde yaşamakta olduğumuza dair ipuçları sunuyor.

Yaşlıların toplum üzerinde bir "yük" olduğu zaman zaman, açık bir dille resmî ağızlardan da itiraf ediliyor. Örneğin Teksas vali yardımcısı Dan Patrick, "Yaşlıların Amerikan ekonomisinin selameti için kendilerini kurban etmeye, yani ölmeye hazır olduklarını söylüyor!"[24] Amerikan ekonomisinin selameti ne mi? Onu da ABD Ticaret Bakanı Wilburr Ross açıklıyor: "Bu salgın Amerikan ekonomisine yarayacak. İstihdam Kuzey Amerika'ya geri dönecek!"[25]

Korona Bilim Kurulu üyesi Mehmet Ceyhan da CNN'deki canlı yayında "İnsan ömrü belli süredir; siz bunu ilaçlarla uzatıyorsunuz, Allah da insanları öldürsün diye virüsleri yaratıp nüfus dengesini sağlıyor" mealinde sözlerle[26] bu akıl yürütmeye "uhrevî" dayanak sağlıyor.

Böylelikle "kriz" durumunda yaşlıların (ya da etnik-dinsel azınlıkların[27]) gemiden ilk atılacak "safra" muamelesi görmesi, normalleştirilmekte.

Bu anlamda, kendine "polis" süsü verip (Dikkat: Polis! Yani devletin/iktidarın aramızdaki yumruğu) yaşlı adamın başından aşağıya kolonya boca ederek "kafa bulan" genç adamın "hâlet-i ruhiye"si, kapitalist tarz-ı siyasetle iki bakımdan uyarlı:

- Kapitalist toplumlarda kaynaklar daraldıkça "altta kalanın canı çıksın"cı, ölümüne yarış baş gösterir. Ve fakat hiçbir işe yaramayan bunak ihtiyarın sokaklarda dolaşarak kendi hayatını riske attığını sanan "kolonyacı" genç bilmez ki, bu yarış gerçekte, halka tahsis edilmesi gereken yaşamsal kaynakların daha büyük bir parçasının sermayeye aktarılmasına yöneliktir; sosyal güvenlik sistemi üzerindeki baskı, hafifletilmelidir: gerekirse nüfusun en kırılgan bölümü gözden çıkartılarak... Böylelikle 1) Nüfusun çalışabilir (yani "sömürülebilir") kesiminin hayatta kalma şansı arttırılacak; 2) Sağlık sistemi üzerindeki basınç hafifletilerek kitlesel tepkinin önüne geçilecek; ve 3) Böylece gereksiz bir "kamuculuk" ısrarı olasılığı bertaraf edilerek kamusal kaynakların sermayeye aktarılması sürdürülebilecektir.

- Son dönemlerde peşpeşe yönetime gelen "yeni sağ" iktidarlar halkın derindeki kaygı ve korkularını manipüle ederek, krizi fırsata döndürmeye çalışmaktadır. Virüs yayan "Asyalı" paniğini, "pandemik" göçmen korkusuna dönüştürme konusundaki çabalar bunu gösteriyor. İtalya'nın aşırı sağcı lideri Matteo Salvini salgını Afrikalı göçmenlere bağlayarak sınırların göçmenlere kapatılmasını istemesi, Almanya, Fransa ve İspanya'daki aşırı sağcı politikacıların ilk günden itibaren Schengen sahasının ka-



Küba tüm dünyaya pandemiyle mücadele için yüzlerce doktor ve sağlık ekibi gönderdi.

[18] "Küba'yı Abartmayın Diyenler Bu Habere: ABD'de Koronavirüs Tedavisine 35 Bin Dolar Fatura Kesildi", 22 Mart 2020... (<https://www.fikiryol.com/kubayi-abartmayin-diyenler-bu-habere-abd-de-koronavirus-tedavisine-35-bin-dolar-fatura-kesildi/>)

[19] Anne-Cecile Robert, "Ultraliberal Modelin Çöküşü," Cumhuriyet, 19 Mart 2020, s.13.)

[20] Serina Sandhu, "Coronavirus in the UK: 'It's Unacceptable to Suggest Covid-19 is an opportunity to cull older people'", [21] "İspanya'da Terk Edilmiş Huzureverlerinde Kalan Yaşlılar Yataklarında Ölü Bulundu", 24 Mart 2020, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-52019700>

[22] "İspanyol Doktor: Solunum Cihazları 65 Yaş Üstündekilerden Alınıp Gençlere Veriliyor", 24 Mart 2020... <https://www.independentturkish.com/node/151826>

[23] "İtalya'da Görevli Doktor: 60 Yaş Üzerindeki Hastalara Yardım Etmiyoruz", 23 Mart 2020... <https://artigercek.com/haberler/italya-da-gorevli-doktor-60-yas-uzerindeki-hastalara-yardim-etmiyoruz>

patılması çağrılarını yükseltmeleri ve Donald Trump'ın salgının Meksika sınırına inşa edilen duvarın ne denli doğru bir karar olduğunu gösterdiği iddiası, bunun kanıtları...[28]

Bütün bunlar, olasıdır ki yükselişteki "aşırı sağ" (=neo-faşist) kitlelerin korku ve tepkilerini manipüle ederek siyasetin rejimleri otoriterleştirme çabalarına altyapı oluşturmakta. Koronavirüs sonrası dünyanın farklı olacağı konusunda neredeyse eli kalem tutan herkes hemfikir. Yuval Noah Hariri, "The Financial Times'daki çok ses getiren makalesinde,[29] dünyanın önündeki iki tercihin "totaliter gözetim ile yurttaşların güçlendirilmesi" ve "milliyetçi izolasyon ile küresel dayanışma" arasında olacağını söylüyor.

Sorunun böyle konulmasının gerisinde insanları "neoliberal küreselleşme" ile "otoriter izolasyonizm" arasında bir tercihe zorlama itkisi sırtıyor. Seçim gerçekten de bununla sınırlı kalırsa, korkarım yıllardır neoliberal elitlerin elinde yoksullaşmış, yoksunlaşmış, itilip-kakılmış, "küresellik"ten nasibi mülteci konumuna düşmek ya da kapıya yığılan mültecilerle baş etmek ve pandemiden ibaret olan panik içindeki geniş yığınların tercihi otoriter, milliyetçi bir izolasyon olacaktır: Nihayetinde otoriter-milliyetçi rejimler göçmen akınını engellemeye, sermayeyi "yurt içinde" tutarak en kırılganları elimine etme pahasına istihdam alanları yaratmaya, "hak etmeyenleri" (bekâr anneler, LGBTİ bireyler, yaşlılar, bedensel engelliler, azınlık mensupları vb...) sosyal güvenlik sistemi dışına sürerek "normal" yurttaşların koşullarını iyileştirmeye... muktedirdir. Ve popülist söylemleri, onları "en düşük ortak payda" (din-milliyetçilik-yabancı düşmanlığı, machism-anti entelektüalizm...) etrafında kümelenen yığınlar nezdinde daha muteber kılar.

Oysa seçim "milliyetçi izolasyon ile küresel dayanışma" arasında filan değil, kapitalizm ile sosyalizm arasındadır. Yeryüzünü bir avuç "süper zengin" adına yağmalarken giderek daha geniş kitleleri "artık nüfus"a dönüştüren, dünyayı soluk alınamaz bir gezegen hâline getiren, sömürü ve talanın sınırına gelmiş kapitalizm ne "liberal-küreselleşmeci" maskesiyle, ne de "otoriter-izolasyonist" maskesiyle sürdürülemez. Bu durum bir kez daha kolektivist, dayanışmacı bir ethos'u ve yeryüzü emekçilerinin her bakımdan selameti adına bir avuç plütokratın mülksüzleştirmesini, yani sosyalizmi tarih sahnesine çağırıyor.

Covid-19'un yol açtığı/açacağı yıkım bunun yığınların bilincine çıkmasına vesile olursa, kazanan, "Büyük İnsanlık" olacaktır.



[24] İpek Cem Taha, "Virüs ABD'de: Vahşi Kapitalizm Yaşama Hakkıyla Savaşta", Yetkin Report, 27 Mart 2020, <https://yetkinreport.com/2020/03/27/virus-abdde-vahsi-kapitalizm-yasama-hakkiyla-savasta/>

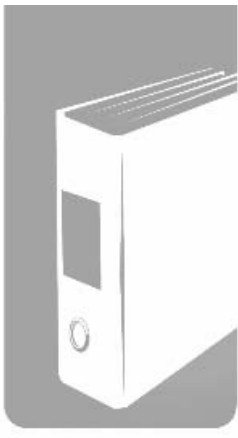
[25] Mehmet Ali Güller, "Korona ve Vahşi Kapitalizm", Cumhuriyet, 19 Mart 2020, s.12.

[26] "Prof. Dr. Mehmet Ceyhan'dan Canlı Yayında Şok Sözler", Yeniçağ Gazetesi, 26 Mart 2020, <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/prof-dr-mehmet-ceyhanda-canli-yayinda-şok-sozler-272975h.htm>

[27] Mezopotamya Ajansı'ndan Lezgin Akdeniz'in haberine göre kayyım atanan Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı ekipleri, korona virüsüne karşı Kur'an kurslarında dezenfekte çalışmaları başlatırken, Meryem Ana Kilisesi ile kentin tek cemevinde herhangi bir çalışma yapıldığı belirtildi. ("Diyarbakır'da Dezenfekte Konusunda Açıklamalar" ... <https://www.gazeteduvar.com.tr/gundem/2020/03/14/di-yarbakirda-ayrimcilik-virusu-kilise-ve-cemevi-dezenfekte-edilmedi/>)

[28] Yasmeen Serhan ve Timothy McLaughlin, "The Other Problematic Outbreak", The Atlantic, 13 Mart 2020, <https://www.theatlantic.com/international/archive/2020/03/coronavirus-covid19-xenophobia-racism/607816/>

[29] Yuval Noah Hariri, "The World after coronavirus", The Financial Times, 20 Mart 2020, <https://www.ft.com/content/19d90308-6858-11ea-a3c9-1fe6fedcca75>



cenker ekemen

Salgın Filmlerinin İdeolojik Tercihleri

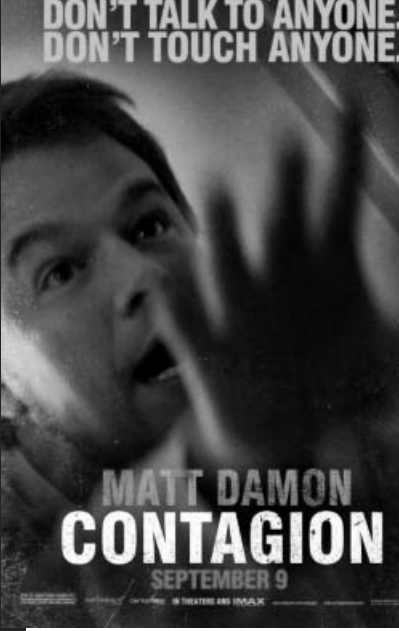
Bulduğu her şeyi yiyen barbar Çinliler, yarasa çorbasında virüs ürettiler. Bunu 5G teknolojisiyle tüm dünyaya yaydılar. Aslında çok önceden illuminati bunu planlamıştı. Dünya nüfusunu azaltma planı olarak Rockefeller bir toplantıda dünyaya virüs yaymayı düşünmüştü. Böyle büyük bir katliam bu çağda ancak böyle büyük ölçekli bir planın parçası olabilir. ABD yaratmıştır, Çin geliştirmiştir, Suudlar yaymış, Ruslar kaymağını yemiştir. Halk da her zamanki gibi hani bana demiştir. Belki de böyle değildir durum. Belki bu virüs, tüm çıplaklığıyla kapitalizmin bir salgınla baş edemeyecek berbat sağlık sistemini göz önüne seriyordur. Belki birçok dengeye bağlı sürdürülemez kırılgan ekonomik düzenlerini sarsıyordu. Belki tüm diğer komplolar, önceden belleğimize gizlenmiştir ve ihtiyaç anında kullanmamız için bize çoktan kodlanmışlardır. Elbette kafamızın içine çipler yerleştirerek değil, bilincimize ve onun altına mesajlar göndererek. Bunun için ikna gücü yüksek bazı araçlar kullanarak.

Mitler ve Mitlerin Toplumsal Karşılığı

Mitler (efsaneler) mi dünyayı yönetiyor yoksa dünyayı yönetenler mi mitleri yaratıyor? Salgın ortaya çıktığından beri farklı ifadelerle de olsa sorulan sorulardan biri de bu. Bunu korona günlerine uyarlayacak olursak tam ifadesi şöyle bir şeye karşılık gelir; salgın hakkında yapılmış sinema filmleri geleceği mi öngörüyorlar, yoksa yarattıkları efsaneler günümüz gerçekliğini algılama biçimimizi mi etkiliyor? Bu sorunun cevabını netleştirmek için önce günümüzün mitlerine ve mit yapan unsurlarına göz atmamız gerekir.

İlkel insan doğaya karşı mücadelesinde araç gereç yaparak büyük bir avantaj yakalamış oldu. Diğer canlılara karşı kurmuş olduğu bu üstünlük, zihinsel bir devrimin, yapacağı şeyi önceden tasarlayabilen, planlayabilen bir modern zihnin ilk adımıydı. Bu

Mitler (efsaneler) mi dünyayı yönetiyor yoksa dünyayı yönetenler mi mitleri yaratıyor? Salgın ortaya çıktığından beri farklı ifadelerle de olsa sorulan sorulardan biri de bu. Bunu korona günlerine uyarlayacak olursak tam ifadesi şöyle bir şeye karşılık gelir; salgın hakkında yapılmış sinema filmleri geleceği mi öngörüyorlar, yoksa yarattıkları efsaneler günümüz gerçekliğini algılama biçimimizi mi etkiliyor?



Bu nesnelere başlı başlarına hiçbir anlam ifade etmezler. Ancak bir araya geldiklerinde ve arkalarında iyi bir senaryo ve planları iyi bağlayabilen bir yönetmen varsa, yukarıdaki aletler ayetlere, sahneler surelere, filmler kutsal kitaplara, yönetmenler peygamberlere, film karakterleri de dönemin mitolojik kahramanlarına dönüşme gücüne sahiptirler.

da yaptığı şeyi, yaşadığı şeyi anlamlandıran bir canlının yeryüzüne hakimiyetinin başlangıcı sayılabilir. Ancak doğaya karşı üstünlüğün ilk adımlarını atmış olsa da ilkel insan çok fazla şeyden korkardı. Anlamlandıramadığı ve korktuğu her şeyi, kendi yaşamıyla özdeşleştirdiği öykülerle açıklamaya, kendinden sonraki kuşaklara aktarmaya başladı. Böylece efsaneler (mitler) doğmuş oldu. Doğa olaylarından, toplumsal kurallara kadar her şey öyküleştirilerek anlatılır oldu. Bu süreçte birçok etmen olsa da özetleyebilmek adına basitleştirerek anlatırsak, geçmişe baktığımızda mitolojik öykü ya da karakter olarak gördüğümüz çoğu şeyin aslında dönemin yasaları, korkuları, bilimsel çalışmaları ve estetik anlayışı olduğunu söyleyebiliriz. İnsanın biyolojik ve toplumsal evrimi doğrultusunda, toplumsal kurumlar oluştuğu ve geliştikçe, bilim ve teknoloji insanlığın ortak sorularına ve sorunlarına cevaplar bulmaya başladıkça bu mitler, geçmişe dair öykülere, fantastik hikayelere dönüştüler ancak insanlık mit üretmekten vazgeçmedi.

Mitlerin yani efsanelerin temel özelliklerinden biri şudur. Ortaya çıktığı dönemin gerçek olaylarından beslenerek oluşturulurlar ancak inandırıcılığı arttırması için gerçekte var olamayacak biçimlerde aktarılırlar. Antik Yunan'ın mitolojik tanrılarının her birinin insan şeklinde canlandırılmasına karşın insanların sahip olmadığı güçlere sahip olabilmelerinin nedeni budur. Güneşin her gün doğuşunu bir tanrı, gök gürültüsü ve şimşegi bir tanrı simgeler. Savaşları, barışları, deniz olaylarını, yaşamı ve ölümü kontrol eden tanrılar vardır. Bu doğa olayları tanrılarla cisimleştirilmiş ve toplumsal kurallar, ahlaki kurallar bu tanrılar tarafından insanlara buyrulmuştur. Özetle insan kendine gerçekleri baz alarak mitler yaratmış sonra da mitler sayesinde kendine yeni gerçeklikler kurmuş ve bunlara inanmış hatta tapmıştır.

İnsan binlerce yıl öncesindeki bazı alışkanlıklarını günümüze de taşımayı 'başarmıştır'. Bunun en önemli nedeni ise sınıflı toplum yapısının ortaya çıktığı günden bugüne farkı şekillere bürünse de varlığını korumasıdır. İlkel dönemde kolektif aklın ürünü olarak ortaya çıkan ve toplum için gerekli olan mitler, sınıflı toplumlarda egemen sınıfın toplumsal varlığının garantörü gibidir. Kitleleri korkutup gözlerini boyayabilen, illüzyon yaratıp yönlendirme kudretine sahip olan onları istediği gibi yönetir.

Modern Dönem Miti Olarak Sinema

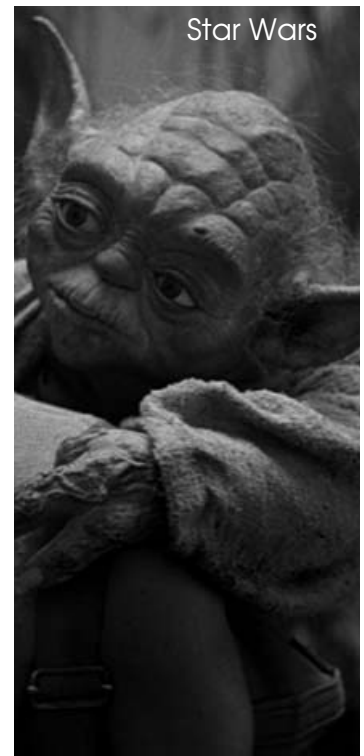
Günümüz modern dünyasında eski efsaneler gerçeklikle bağdaşmasa da insanlık kendi döneminin gerçeklerini efsaneleştirirken yeni ve teknolojik yöntemlerini buldu; üstelik geçmişe nazaran daha ikna edici yöntemler. Bu yöntemlerin başında kitle iletişim araçları geliyor. Medya ve bir medya aracı olarak örneğin sinema belki de en önemli mit yaratma aracı. Dönemin tanrılarını, efsanelerini, yasalarını yaratan, insanların algılarının ne yöne doğru gelişeceğini belirleyen, gelecek olaylar karşısında nasıl

davranacaklarını onlara öğütleyen medya ve onun bir kolu sayabileceğimiz sinema. İlk hareketli görüntü kayda alındığı andan itibaren illüzyon yaratma gücü hakkında fikir veren bir araç, yani kamera... kaybettiği bir savaşı bile insanlara kazandığı illüzyonunu yaratarak aktarma gücüne sahip olan beyaz perde... ışığı toplayan aygıt, objektif... Bu nesnelere başlı başlarına hiçbir anlam ifade etmezler. Ancak bir araya geldiklerinde ve arkalarında iyi bir senaryo ve planları iyi bağlayabilen bir yönetmen varsa, yukarıdaki aletler ayetlere, sahneler surelere, filmler kutsal kitaplara, yönetmenler peygamberlere, film karakterleri de dönemin mitolojik kahramanlarına dönüşme gücüne sahiptirler.

Sinema ve ideoloji arasındaki güçlü bağ, yönetmenin objektifini çevirdiği yere karar vermesiyle ilgilidir. Bunu da motive eden şeyler, sinemanın ekonomi politikasıyla ilgilidir. Yani aslında yeni dönemin mitleri sayabileceğimiz sinema filmlerinin üretim ilişkileriyle ilgilidir bu. Kim, neyi, kimin için, hangi koşullarda ve üretim biçimiyle üretiyor. İzlediğimiz sinema filminin anlattığı hikâyenin güvenilir olup olmadığına bunlara bakıp karar verebiliriz. Özcesi, büyük bir film yapım ve dağıtım tekeline, bir medya patronunun kasası kabarsın diye üretilmiş bir film izliyorsanız, o film sınıfsal karakteri daha baştan belli bir filmidir. Bu türden hiçbir yapım, sistemin izin verdiği sınırların dışına çıkamaz. Onu eleştiremez. Eleştirir gibi görünse de mutlaka daha büyük bir şeyi gizlemek için yapılır bu. Bu tarz filmlerin bir kısmı bizzat yapıldığı ülkelerin örneğin savunma sanayii tarafından bile finanse edilebilir. Örneğin Hollywood yapımı bir savaş filmini bir silah tekeli finanse edebilir. Buradan ne kazancı var diye sorarsanız en başta kurulu düzenin devamını sağlayacak ideolojinin ve kültürel kodların yeniden üretimini sağlamak, bir başka ifadeyle örneğin bir kahramanlık hikayesi anlatırken toplumun uyutulmasını sağlamak diyebiliriz. Yani Rambo Vietnam'da komünist Vietkong'lu milisleri öldürürken, onun tarafını tutmamız bile büyük bir kazanımdır sistem için. Ama başkaca kazanımları da vardır. Örneğin yeni üretilen bir silahın tanıtımını yapmak, süper güç sayılan ülkelerin yenilmezliği safsatasını başka toplumların zihnine kazımak ya da kendi toplumu üzerinde korku ve paranoya yaratarak bu korku toplumu üzerinden istediği gibi yönlendirebilmek olabilir bir filmin yapım amacı. Günümüz koşulları düşünüldüğünde ise modern dönemin mitlerinin kim tarafından nasıl yaratıldığı ve nasıl yayıldığı konusunun incelenmesi, bu korona günlerinde kafamızda oluşan pek çok soruya yanıt niteliğinde olacaktır.

Sinema endüstrisi, adı üzerinde bir endüstridir. Sadece kültürel bir üretim ortaya koymaz. Birçok yan endüstri koluyla birlikte çalışır. Aslına bakarsanız her film ya da dizi seti, bacası olmayan birer fabrika gibidir. Ancak ortaya çıkan ürün günlük yaşamlarımızda olmasa da olacak bir üründür. Örneğin bir kömür ocağından farkı, kömürü yakarken aynı zamanda ısınır-

Öyle ki Star Wars filmindeki tamamen senaristin yaratıcı gücünün ürünü olan Jedi dini, filmin çıktığı dönemde gerçek bir inanca dönüşmüş ve Güç Tapınağı adında kiliseler ortaya çıkmıştı. Bu anlamıyla Luke Skywalker ve Darth Vader arasındaki kapışma ile üç bin yıl önce yazılmış İlyada ve Odysseia arasında hem biçimsel hem işlevsel olarak hiçbir fark yoktur. Bu eserlerin yazarları, yapanları dönemin mit yapanları, ortaya çıkan olaylar, kahramanlar da dönemin mitleridir.



Recep İvedik hem ticari hem bir popüler ikon olarak örneğin Zeki Demirkubuz'un Masumiyet filminin 25 yıllık izlenme oranına birkaç ayda ulaşabiliyor. Yani bacası olmayan bir fabrikada kapitalist tarafından üretilen modern dönem mitleri, dezenformasyonun enformasyondan çok daha hızlı yayıldığı nemli bir ortamda virüsten hızlı yayılıp kendini gerçeklik olarak dayatabiliyor. Korona günleri göz önüne alındığında, genelde felaket ve distopik filmler, özelde salgın filmleri, bir modern dönem miti olarak gerçekliğe müdahale edip onu kapitalistin istediği şekilde manipüle edebiliyor.



Masumiyet, 1997

sınız. Günlük yaşamınızda bir ihtiyaca karşılık gelir. Bir sinema filminin hoş bir 90 dakika geçirmenizi sağlamak dışında bir karşılığı yoktur. Bu yanı sıra eğlence sektörünün bir koludur. Ancak örneğin lunaparktan çıktığınızda kendinizi dönme dolap yerine koymazsınız. Bir filmden çıktığınızda ise sırtınıza pelerin takıp uçmaya kalkabilir, salon çıkışında satılan ışın kılıçlarından satın alıp toplumsal statünüze göre evde gizli gizli ya da açıktan Jedi şövalyeliğine soyunabilirsiniz. Bu sinemanın mit yaratma gücüdür. Öyle ki Star Wars filmindeki tamamen senaristin yaratıcı gücünün ürünü olan Jedi dini, filmin çıktığı dönemde gerçek bir inanca dönüşmüş ve Güç Tapınağı adında kiliseler ortaya çıkmıştı. Bu anlamıyla Luke Skywalker ve Darth Vader arasındaki kapışma ile üç bin yıl önce yazılmış İlyada ve Odyssea arasında hem biçimsel hem işlevsel olarak hiçbir fark yoktur. Bu eserlerin yazarları, yapanları dönemin mit yapanları, ortaya çıkan olaylar, kahramanlar da dönemin mitleridir. Bunların birçoğu sermayedarlar tarafından daha fazla para kazanmak için piyasaya bir ürün olarak üretilirler ve ideolojileri de sermayeden doğru, onun toplumsal düzeninin devamını sağlayan bir ideolojidir. Yani saniyede 24 kere yalan söyleyerek, aslında bizi olmayan bir şeyi ikna etme çabasında olan bir sinema filminin bir mit yaratırken yaptığı şey, sermaye lehine, halk aleyhine bir gerçeği gizlemektir. Bunu yaparken illüzyon yaratma yeteneğini kullanır. Yani bir şey gösterirken başka bir şeyi gizler. Sizi bir yöne baktırır, baktığınız yerin büyüme kapılmışken size başka bir şey gösterir. Bu da yarattığı yeni gerçeklik olarak karşımıza çıkar. Öyle ikna edicidir ki bu sahte gerçeklik zaman zaman gerçeğin yerini alan bir simülarka dönüşür. Gerçekmiş gibi yapan sahte gerçekliğe. Gerçekliğin mükemmel olarak tasarlanmış simülatif bir kopyasına. Yeni dönem mitleri gerçek olmayı arzularlar. Bunun için de tıpkı bir virüs gibi uygun ortam ararlar. Her şeyin bu kadar hızlı yayılabildiği günümüzde bu ortam fazlasıyla vardır.

Bilginin yayılma yöntemleri, sosyal medya ve çağımızın iletişim olanakları başka birçok çalışmanın konusu. Ancak şunu söylemek gerekir ki sanal bir ortamda da olsa bilginin yayılma ve tüketilme şekli konusundaki kurallar bu yeni alanlar için de genel hatlarıyla geçerli. Popüler olan, kolay hazmedilir olan bilgi çok daha hızlı yayılıyor. Hazmedilmesi zor olan, kavraması emek ve bilgi isteyen şeyler diğerlerine göre daha az yayılıyor. En fazla tıklanan siteler genellikle porno siteleri. Yani insanın ilkel güdülerini en çağdaş iletişim ağına bile temel motivasyonu olabiliyor. Bu anlamıyla haber ve bilgi yayılımında da önceden kodlanmış olan, gerçekliğine dair fazla çaba harcanmadan ulaşılabilir olan daha kolay yayılıyor ve yarattığı gerçeklik daha kolay kabul edilebilir oluyor. Örneğim popülist bir siyasetçi hiçbir derde deva olabilecek yeteneği ve birikimi yokken kek ve çay dağıtarak seçim kazanabiliyor, taraftar toplayabiliyor. Örneğin bir pop şarkıcısının ya da arabesk kralının kolay tüketilebilir ezgi ve sözlerle insanların ruhuna dokunup milyonlara ulaşabilme kabiliyetiyle bir klasik müzik şarkıcısının dağılım

hızı ve ulaştığı insan sayısı aynı olmuyor. Recep İvedik hem ticari hem bir popüler ikon olarak örneğin Zeki Demirkubuz'un Masumiyet filminin 25 yıllık izlenme oranına birkaç ayda ulaşabiliyor. Yani bacası olmayan bir fabrikada kapitalist tarafından üretilen modern dönem mitleri, dezenformasyonun enformasyondan çok daha hızlı yayıldığı nemli bir ortamda virüsten hızlı yayılıp kendini gerçeklik olarak dayatabiliyor. Korona günleri göz önüne alındığında, genelde felaket ve distopik filmler, özelde salgın filmleri, bir modern dönem miti olarak gerçekliğe müdahale edip onu kapitalistin istediği şekilde manipüle edebiliyor. Şimdi birkaç örneğe beraber bakalım.

Felaket Filmlerinin İdeolojik Yapıları ve Birkaç Film Analizi

Hollywood'un felaket filmlerinin neleri gizlediğini görmek için önce olan bitenden söz edelim. Kasım ayından itibaren Çin'in Wuhan kentinde farklı bir zatürre hastalığına rastlandı. Birçok kaynaktan sonra öğrenildiğine göre bu tip bir zatürre yaklaşık Ekim ayından beri dünyanın çeşitli bölgelerinde görülüyordu ve öldürücüydü. Ancak zatürre dışında ilk teşhis Çin'den geldi. Bunu yeni bir tip Korona virüsü olduğu ve Wuhan kentinde bir salgın boyutunda olduğu konusunda Dünya Sağlık Örgütünü bilgilendirdi. 12 Aralık'ta konulan ilk teşhisten itibaren bu salgına dünyanın pek çok yerinde yeni vakalar eklendi. Başta Çin dahil pek çok ülkenin ciddiye almadığı eleştirisi yapılıyor. Hatta ilk çıktığı dönemde Çin'in salgından haberdar olduğu halde sakladığı söyleniyor. Meraklı olanlarımız, gerçek bilgiye erişmek gibi araştırmacı ruha sahip olanlarımız konunun uzmanı olmasa da pek çok makale okumuştur bunlarla ilgili. Bilimsel makalelerden çok dedikoduların ve komplo teorilerinin ortalarda dolandığını söylemeye gerek yok elbette. Her şey hepimizin gözünün önünde oluyor artık. Ancak şu var ki, nerde başladığı, nasıl ortaya çıktığı, ilk hangi ülkeyi etkilediği gibi sorulardan çok ülkelerin sürece nasıl müdahale ettikleri, sağlık sistemlerinin böylesi bir duruma hazırlıklı olup olmadığı, bilimsel verilerin analizlerinde yeterli olup olmadıkları, salgın sonrasında oluşacak ekonomik krizle baş edebilecek kabiliyetleri olup olmadığı sorgulamaları çok daha net bir şekilde yapılır oldu. Çünkü ortaya çıktı ki kapitalist ülkelerin sağlık sistemleri çürümüştür. İşlevsizdir. Halk için bir hizmet değil bir sektördür ve böylesi bir krizin üstesinden gelebilecek yeteneğe sahip değildir. Öyle bir niyeti de bugüne kadar olmamıştır zaten. Tüm dünyayı etkileyen bir salgında Küba gibi ekonomik abluka altındaki bir ülkenin zor ayakta duran sağlık sisteminin ve gönüllü doktorlarının tüm dünyanın sağlık sisteminden daha güvenilir olduğu ortaya çıktı örneğin. Hiçbir Hollywood filminde göremeyeceğiniz sahneler tanık oldu dünya. En ileri ülkelerin bile güttüğü siyasetin popülist bir siyaset ve sorunlara çare olmaktan uzak olduğu görüldü. Çünkü kriz döneminde halka bir miktar para dağıtmak ve sokağa çıkma yasağı uygulamak dışında kalıcı bir çözüm üretmediler. Salgınla birlikte baş gösteren işsizlik, yoksulluk, açlık

I am the Legend
2007



The Seventh Seal ,1957



War of the Worlds,
2005

tehlikesi bu popülist siyasetçilerin ekonomi politikalarının ne kadar kırılabilir olduğunu ortaya çıkardı. Milyonlarca insan şimdiden işsiz kaldı ve ileriki dönemlerde milyonlarcası daha buna eklenecek. 1929 bunalımından çok daha büyük bir bunalımın eşliğinde olan dünya kapitalistleri süreci en hafif şekilde atlamanın planlarını yapıyorlar. Keynesyen devletçi önlemleri bile yeniden gündeme getiriyorlar. Zaten sürekli krizler yaratarak her krizde birçok iş sahibini bile proleter saflara iten kapitalizm böyle büyük bir krizden çıkabilecek güce sahip değil. Şu ana kadar kitlesel yağmalar başlamadı ya da başladı da biz haber alamıyoruz henüz. Ancak süreç böyle devam ederse bu tarz kitlesel kalkışmalara tanık olacağımız aşikâr. Ancak dünya proleterleri bu kadar deneyime sahipken yağmanın dışında eylem biçimleri hatta ayaklanmalar göreceğimizi de tahmin etmek güç değil. Peki gelelim Felaket filmlerine... Gerçek bir salgında yaşadığımız sorunlar gün gibi ortadayken örneğin salgın filmleri bizlere neler anlatıyor? Neleri gösterip neleri gizliyor?

Felaket filmleri genel olarak toplumun ya da dünyanın başına musallat olan bir felaketten birkaç kahramanın özverili, hatta hayatını feda ederek insanları nasıl kurtardığı üzerine yapılan filmlerdir. Tehlikenin kendisi ve oluş biçimini çıkart, geri kalan senaryo neredeyse birebir tüm filmlerde aynıdır. Sanki felaket filmleri senaristleri ellerindeki bir şablonu zamana ve teknolojiye göre uyarlayıp uyarlayıp yazıyor ve yapımcılar da bu filmleri yönetmenlere çektiriyor-muş gibi. Dünyaya çarpacak olan bir göktaşı, tesadüfen amatör bir gözlemci tarafından keşfedilir. İllaki Amerikalıdır. Bu bilgi binbir zorluk ve çileyle hükümete ya da NASA'ya ulaştırılır. Önce yok edecek uluslararası bir ekip kurulur. (Not: Bu ekibe illa bir Rus ya da günümüzde bir Çinli serpilir. Zira Amerika dünyayı kurtarmak için düşmanı ile bile işbirliği yapabilecek kadar demoktrattır.) Bu ekip birilerinin fedakarlığıyla başarıya ulaşacakken bir terslik olur ve göktaşı ilerlemeye devam eder. Ancak etkisi yavaşlatılır. Bu arada dünyada bir panik havası vardır. Herkes sağa sola saldıran zombiler gibi dükkanları yağmalar, birbirini öldürür. Çünkü kitleler güdülmeye alışık. Yönetim krizi olursa birbirlerini boğazlarlar. Ha bu arada hiçbiri de sisteme karşı ayaklanmaz bu filmlerde. Sadece kötücül panik halde sürüdürler. Akli başında fedakâr bir başkan, gerçek bilgileri halktan gizleyen bencil başkan yardımcılarını ya da kötü askerler, olayı gün yüzüne çıkaran bir gazeteci ve nihayetinde dünyayı kurtaran Amerikalı bir subay, bilim adamı (insanı değil adamı, çünkü orada bir adamdır o) ya da ailesini kurtaran fedakâr bir baba, kardeş ya da koca bu illetten kurtarır dünyayı. Kendi ailesini de... Bakın, bir göktaşı filmindeki bu öykü kurulumu ufak tefek değişikliklerle başka felaket filmlerine de uyarlanır. Örneğin Deep Impact filminde göktaşıyla sınıyan dünya, Spielberg'in War of The World filminde uzaylı istilasıyla baş etmek zorundadır. Her iki filmde de böylesi bir durumda reelde oluşabilecek gerçek krizlerin neredeyse kıyısından bile geçilmez. Ama ortak noktaları bolca aksiyon, dünya yanarken ailesini kurtarma peşine düşmüş sıradan kahramanlar,

gerçekleri gizleyen ama sonunda bunu gizleme konusunda haklı çıkan askerler ya da devlet görevlileri, kahramanca çarpışan askeri birlikler, felaket yaklaşırken bir kısım insanı sığınaklarda saklayan bir hükümet programı ve kurayla yaşamaya hak kazanan insanlar, haksızlık gibi görünse de yapacak bir şey olmadığı için normalde ayaklanma çıkaracak ama kriz döneminde herkesin anlayış göstermesini beklediğimiz hükümet politikaları... Örneğin, inanılmaz açlığı gidermeye çalışan zombi istilası filmleri benzer örneklerdendir. Zombiler tüketmek dışında bir şey yapmayan ve yok olsa da kimsenin umursamayacağı sistemin artıklarıdır. Akılsız bir şekilde önüne çıkan her şeyi bitmek bilmeyen bir açlıkla tüketmektedirler. Finalde ise koca bir kenti yok etme pahasına tüm zombiler yok edilir. Bir yandan dünya zombi istilasıyla uğraşırken diğer yandan kutsal aileyi korumaya çalışan aile babasının hikayesini izleriz. Kiliseye sığınılır, rahip yardım eder bazen canı pahasına. Bir eski eş, tüm olayları başlatan aptal bir sarışın, öldüğünde üzülmeceğimiz gıcık tipler vardır mutlaka. Gitmemesi gereken yere giden, aşmaması gereken sınırı aşan, sevişmemesi gerekirken sevişen, bilmemesi gereken sırları öğrenen birileri vardır. Ölürler. Ölmeleri gerekir. Büyük tehlikeler her zaman ya başka dünyadan ya deniz ötesinden ya da Amerika'ya rakip ülkelerden gelir. Eskiden Sovyetler Birliği'ydi bu ülke. Uzun zamandır Çin, Küba ya da Kuzey Kore. Örneğin tüm salgınlar ve kötü fikirler buradan gelir. Felaket filmlerinin bir türü olan salgın filmlerine bir göz atalım bakalım; yukarıda yazdığımız gerçek sorunların kaçta kaçına göz atmışlar, onlar için nasıl önerilerde bulunmuşlar, günümüze kadar gelen bazı komplo teorilerini ne zaman nerede yaratmışlar...

Hollywood yapımı salgın filmlerinin neredeyse tamamı, olay örgüsünde ufak tefek değişiklikler olsa da aşağı yukarı aynı izleği takip ediyor. Özellikle Korona salgını sonrası gündeme gelen ve hatta vizyon yaptığı tarihten daha popüler olan bir filmle başlayalım.

Contagion (Salgın)

Steven Soderberg yapımı olan filmi günümüzde önemli kılan şey, neredeyse bugün yaşadığımız korona krizine benzer ancak daha ölümcül bir salgını; yayılım süreci, tanı, teşhis, müdahale yöntemleri gibi konularda neredeyse günümüzde yaşanan süreçle birebir şekilde anlatmış olmasıdır. Öyleki film hakkında komplo teorileri dolaşmaya başladı. Eyalet tutmamış olsa da salgının Çin'den yayılmış olması ve filmin bunu 2011 yılında işlemiş olması günün efsanesine dönüşmesinde önemli katkı sundu. Salgın'ın önceden planlandığı, bu filmin onu önceden gördüğü hatta dünyayı hazırlamak için salgını planlayanlar tarafından yaptırıldığı söylentileri dolaştı çokça. Ancak film başka tür efsanelerin yayılması konusunda daha etkili oldu. Örneğin salgının neden Çin'de yayıldığı konusunda Çin mutfağının tercihlerini sorumlu tutuyor olmasının katkısı büyük. Çinlilerin ne buluyorsa yediği inancı, virüsün yarasa çorbasından insanlara bulaştığı söylencesi bu filmin ürünüdür. Kaldı ki bu bile



Örneğin salgının neden Çin'de yayıldığı konusunda Çin mutfağının tercihlerini sorumlu tutuyor olmasının katkısı büyük. Çinlilerin ne buluyorsa yediği inancı, virüsün yarasa çorbasından insanlara bulaştığı söylencesi bu filmin ürünüdür. Kaldı ki bu bile yanlış anlaşılabilir. Filmde yarasa sadece taşıyıcı. Yarasa domuza, domuz Çinli aşçıya, o da herkese yayan kadına bulaştırıyor hastalığı. Söz konusu Hollywood filmiyse hiçbir şey tesadüfi değildir.

Filmde sosyal medya, tamamen dedikodu mekanizması yayan, hurafeler üreten bir mecra olarak gösterilir. Bunun yerine hükümetlerin elinde bulunan ana akım medya filme göre daha güvenilir bir kaynaktır. Bilim insanları ve hükümet yetkilileri bir salgında üzerine düşen görevleri yerine getirirken görülür. Bu sahneler oldukça gerçekçi çekilmiştir. Ve öyle güzel arka arkaya sıralanır ki, örneğin salgın yayıldığında sağa sola koşturarak yağma yapan kalabalıkların hemen ardından, hükümet görevlilerinin işçi grevleriyle ilgili konuştuğunu görürüz.

yanlış anlaşılmalı. Filmde yarası sadece taşıyıcı. Yarası domuz, domuz Çinli aşçıya, o da herkese yayan kadına bulaştırıyor hastalığı. Söz konusu Hollywood filmiyse hiçbir şey tesadüfi değildir. Filmi konu, karakter ve mesajı açısından analiz etmeden önce geçelim bu bilgiyi. Yani virüsü bir ülkede yaymaya başlıyorsa bu bir tercihtir. Neden o ülke seçilmiştir? Virüsü yayan bir kadındır. Neden bu bir kadındır? Neden erkek yaymaz? Bu kadının mesleği nedir? Hangi ortamda yaymıştır? Nelere sebep olmuştur? Sonrasında kimlere bulaşmış, nasıl bir izlek izlemiş, filme başka hangi karakterler girmiştir?

Film, evinden uzakta iş gereği Çin'e geziye gitmiş bir kadının hafifmeşrep tavırlarla sağında solunda Çinli iş adamlarıyla eğlenirken verdiği görüntülerle başlar. Daha filmin başında anlarız ki bu kadın iffetine sahip çıkamayan ve başına her ne gelecekse baştan hak eden bir kadındır. Tüm virüsü dünyaya yayacak olan bu kadın az sonra ölecektir. Yani yönetmen ve filmin yapımcıları, ahlaki olarak sistem dışına çıkmış, kocasını aldatmış bir fahişenin virüsü yaymasını tercih etmişlerdir. Yani erkek egemen kapitalist sistem daha başında cinsiyetçi bir mesajla bilinçaltımızla oynamaya başlar. Ardından eve geldiğinde zaten birçok kişiye bulaştırmıştır hastalığı. Film hastalığın yayılma şeklini o kadar iyi ve gerçekçi bir şekilde verir ki, bu günümüzdeki yayılma şekliyle neredeyse birebir aynıdır. Bu sebeple ikna ediciliği yüksektir. Yani daha baştan kocasını aldatan bir ahlaksızın dünyaya musallat olacak olan bir ülkeden kaptığı virüsü Amerika'ya taşımış olmasına kızarız. İkna oluruz. Ardından kendi gibi oğlunu da felakete sürükler kadın. Zavallı kocası da aynı gün hem karısını hem oğlunu kaybeder. Yani ahlaksızlığın ve ülkenin çıkarları dışında hareket etmenin bedelini kendi soyundan kandan birine de ödetir kadın. Daha sonra sağlık emekçilerinin çabasını görürüz. Filmde buradan itibaren birbirine paralel iki hikâye akar. Yukarıda örneğini verdiğimiz diğer felaket filmlerine paralel bir yolu takip eder. Bir yandan salgının yayılmasını önlemek için çalışan bilim insanları ve hükümet yetkilileri, diğer yandan ailesinden geri kalanı korumaya çalışan aldatılmış mağdur bir baba. Bir de ortalığı karıştıran komplo teorisyenleriyle durumdan kar elde etmek isteyen kötü niyetli spekülâtörler, sosyal medya fenomenleri... Filmde öyle başarılı bir illüzyon yaratılmıştır ki, olan biten hiçbir şeye, bu böyle olmaz ki, diyemezsin. Ama zaten önemli olan filmin gösterdikleri değil göstermedikleridir. İllüzyon yaratma gücü de buradadır zaten.

Filmde Matt Damon'ın canlandırdığı karakter, ailesini korumaya çalışan baba figürüdür. Eşi Gwyneth Paltrow kendisini eski sevgilisiyle aldatır ve bunun bedelini hastalığı kapıp, dünyaya yayarak ve kendiyle birlikte oğlunun ölümüne sebep olarak öder. Bunun yanında Matt Damon'un virüse bağışıklığı olduğu ortaya çıkar. Yani güvenilir Amerikan ailesinin her türlü musibetten ailesini koruyacak olan simgesi Matt Damon olarak seçilmiştir. Bu tercih geleneksel sinemanın Amerikan çekirdek ailesini kutsayan tavrıyla ay-

nıdır. Sistem kadının evde kek yaptığı, çocukların kariyerleri uğruna iyi okullara girmek için yarıştığı, babanın her koşulda kol kanat gerdiği ailesini tüm badirelerden koruduğu, hiçbirinin sistemle en ufak sorun yaşamadığı çekirdek aileyi kutsayarak olabilecek tüm alternatifleri lanetler ve cezalandırır. Özgür irade sistemin bekasına feda edilir. Ardından fedakâr sağlık çalışanlarını görürüz. Bu arada sağlık sisteminin hangi hastalara bakıp hangilerine bakmadığına dair, özel sağlık sigortasının bakımın kaçta kaçını karşıladığına dair bir ibare görmeyiz. İnsanların evlerine icra getirecek kadar aşağılıklaşan Amerikan sağlık sistemi filmin konusunun dışındadır. Hükümet görevlisi sağlık bakanlığı çalışanı Laurence Fishburne, gerektiğinde üstlerine karşı çıkmaya pahasına aşının üretilmesi için çalışmaktadır. Elbette önce kendi ailesini düşünerek.

Filmde sosyal medya, tamamen dedikodu mekanizması yayan, hurafeler üreten bir mecra olarak gösterilir. Bunun yerine hükümetlerin elinde bulunan ana akım medya filme göre daha güvenilir bir kaynaktır. Bilim insanları ve hükümet yetkilileri bir salgında üzerine düşen görevleri yerine getirirken görülür. Bu sahneler oldukça gerçekçi çekilmiştir. Ve öyle güzel arka arkaya sıralanır ki, örneğin salgın yayıldığında sağa sola koşturarak yağma yapan kalabalıkların hemen ardından, hükümet görevlilerinin işçi grevleriyle ilgili konuştuğunu görürüz. İnsanlar bu durumdayken sırası mıdır şimdi ? Buna inanırız ve sosyal medyada hükümete karşı geliştirilen saçma mı saçma komplo teorilerini görürüz ardından. Bu kadar ustaca kurgulanmış ve bu kadar titizlikle araştırılmış bir senaryoda belki de üretilen en mantıksız komplo teorileri, inandırıcılığı düşük paranoyak görünümlü tiplere dillendirilir. Bunlardan birine odaklanırsınız. Zira bu tarz salgınlarda ilaç sektörünün genelde davranış biçimi olan virüsü yay sonra ilacını sat yaklaşımını gerçekçi verilerle sosyal medyada yayan ve eleştiren adam Jude Law girer devreye. Bir sosyal medya fenomenidir ve görürüz ki toplumda korku yaratarak aslında kendi işe yaramaz ilacını satıp milyonlar kazanma derdindedir. Yani aslında normalde itiraz edemeyeceğimiz ve gerçekte olan bir durum, kendi karşıtıyla gösterilmediği için sosyal medyanın güvenilmezliği mesajı çıkar ortaya ve elbette bu da tesadüfi değildir. Filmi yapanlar elbette sosyal medyada sistemi eleştiren ve hatta onunla mücadele eden, doğruları söyleyen insanların olduğunu bilmektedir. Ancak filmin konusu ve vermek istediği mesaj açısından sosyal medyanın bu tarz eleştirel kullanımı oldukça tehlikelidir. Bu sebeple doğru haber yayan ve eleştiren hatta sistemi yıkmaya çalışanlar değil, eleştirip spekülasyon yayan ve bundan nemalanan sahtekarlar gösterilir sadece. Bize sosyal medyaya güvenmeyin doğru bilgiyi size sistem zaten ulaştırır der. Ama filmi izlerken buna itiraz edemeyiz. Zira böyle tipler gerçekte vardır ve sosyal medyada doğru bilgiden çok hurafeler, dedikodular, kolay tüketilir hap bilgiler daha erişilebilirdir ve hızlı yayılır. Bu gerçek, filmde tek gerçek kabul edilir. Bu da bize güvenmemiz gereken asıl kaynağın bizim için çalışan hükümetlerin iletişim organları ve açık-



Salgın filminden sahneler



Yokluk çeken, işsiz kalan, aç kalan ve nihayetinde yeter diyen insanlar değildir onlar. Yeri geldiğinde büyük insanlığı kurtarmak için feda edilebilecek rakamlardır. Sistemin yetersizlikleri de gösterilir elbette. Ancak onlar olası sonuçlar olarak aktarılır. Böylesi bir kriz döneminde kafayı takmamamız gereken detaylardır.

lamaları olduğu algısına yönlendirir.

Bu tarz filmlerin tamamında olduğu gibi bu filmde de öfkeli ve sistemden hesap soran ayaklanmış kitleler yoktur. Önüne çıkan her şeyi dümdüz eden, bencil, yıkıcı kalabalıklar, laftan anlamaz bir güruh vardır. Kitleler bize kötü ve güdülmeye ihtiyaç duyan hayvanlar olarak gösterilir. Yokluk çeken, işsiz kalan, aç kalan ve nihayetinde yeter diyen insanlar değildir onlar. Yeri geldiğinde büyük insanlığı kurtarmak için feda edilebilecek rakamlardır. Sistemin yetersizlikleri de gösterilir elbette. Ancak onlar olası sonuçlar olarak aktarılır. Böylesi bir kriz döneminde kafayı takmamamız gereken detaylardır.

Filmde aşı yapıldıktan sonraki süreç de şöyle ilerler: Diğer felaket filmlerindeki gibi bir kura çekilir. İnsanlar doğum tarihlerine göre numaralandırılır. Zira ne senarist ne yönetmen ne de yapımcılar daha yaratıcı bir fikir geliştirememiş, böylesi bir sistemin daha adil bir yöntem bulamayacağına hem fikirdir. Zaten öyledir ya... kimin çocuğu olacağını ve nasıl bir hayat süreceğiniz tamamen şansa bağlı değil midir? Bunun için başka birilerini ya da sistemi, devleti suçlamanın ne anlamı var? Eğer şanslıysanız aşya daha erken ulaşır yaşarsınız, değilseniz en az 6 ay daha karantina... Eee, o arada bir şey olursa o da şans. Burada bize aslında anormal olan sistemin normali sıradanlaştırılarak kabul ettiriliyor. Yani deniyor ki asla yeterli sayıda sağlıkçımız olmayacak, asla yeterli sayıda aşyayı üretmeyeceğiz ve asla herkese eşit ve adil bir hak dağıtımına sahip olmayacağız. Bununla idare edin.

İrdelediğimizde üzerine çok şey yazabileceğimiz bu filmin yapıldığı yıl yarattığı etki aslında klasik yapılı tüm Hollywood filmlerinin dert kaygısıyla aynı. Ancak yazının başında bahsettiğimiz mit yaratma gücü, işte böylesi dönemlerde etkisi on kat daha artan bir anti-depresan gibi. Tersinden panik yaratıcı bir etkiye sahip. Artık sistem için hangisi lazımsa. Salgının Çin'den yayılması, balık pazarında ilk defa rastlanmış olması, ahlaksız bir kadının iffetsizliğinin sonucu olması, yarasa vb. normalde yenmeyecek hayvanlardan bulaşması, sosyal medya fenomenlerinin spekülasyon yaratması ve daha çok fazlası bu filmin yarattığı mitin salgın döneminde gerçekliğin yerini almasıyla ilgilidir. Oysaki salgının ilk nerde görüldüğü, Çin'e dışarıdan gelip gelmediği, sonuçlarının nasıl yeni krizleri tetikleyeceği ve sosyal, ekonomik sonuçları değerlendirilmeden günümüzün en büyük mit yapıcısı tarafından evlerimize kadar servis edilmiştir.

Bir diğer film World War Z (Dünya Savaşı Z) filmi Marc Forster imzası taşıyor. 2013 yapımı bu film bir tık daha öteye giderek salgın ve zombi hikayelerini birleştiriyor. Genel hat pek değişmiyor tabi. Zira bir yandan da bu tür filmlerin önemli bir özelliği, onaylanmış tatmin duygusunu tetiklemek. Yani aslında filmi izlemeye gittiğinizde az çok ne olacağını bilip de gidiyorsunuz ve film tarafından onaylandığınızı görünce mutlu mesut evinize dönüyorsunuz. Beklentinin ve belirlenen sınırların çok da dışına çıkmamak gerek. Ne-

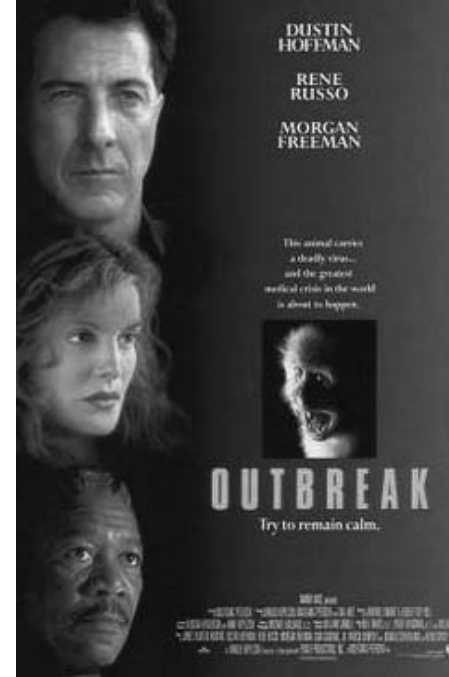
ticede muhalif bir film yapılmıyor. Bu filmde Matt Damon yerine Brad Pitt var. Kutsal ailenin ve aynı zamanda Amerika'nın da koruyucusu. Dedik ya, bu film öncekinin elini görüp potu arttırmış diye. Askeriyeden ayrılmış eski bir subay, dünyanın dört bir yanında savaşmış. Yani aslında daha ana karakteri tanırken dahi örneğin Irak'ta Kürtleri, Afganistan'da Peştunları, Afrika'da ya da Latin Amerika'da devrimci gerillaları öldürme ihtimalini biliyor ve öyle seviyoruz. Aynı zamanda iyi bir aile babası olan bu karakter çekirdek ailesiyle ana caddede ilerlerken yakalanıyor salgına. Mesleki alışkanlık, herkes ısırıldıktan 12 saniye sonra zombiye dönüşürken ve yine bir işe yaramaz koyun sürüsü gibi kalabalıklar kaçışırken bizim kahraman süreci analiz edebiliyor. Yani ısırıldıktan 12 saniye sonra zombi olduklarını görüyor. Daha sonra işimize yarayacak bu bilgiyi saklayıp önce ailesini güvenli bir yere bırakıyor. Ve doğduğu yere yani Amerikan Bilmem Kaçını Deniz piyadelerine katılıyor.

Bu film bir öncekinden daha fantastik öğeler içeriyor ama mesaj yine aynı. Virüs dünyaya yine Uzak Asya'dan yayılıyor ama buna bu kez Ortadoğu ve Hindistan da eşlik ediyor. Ama asla Amerika'dan değil... Isırılır ısırılmaz virüsü kapanlar zombiye dönüşürken aslında yukarıda saydığımız tehlikeli ülkelerden gelen fikirlerin insanları düşünmeyen ve ortalığı terörize etmekten başka bir şeye yaramayan yaratıklara çevirdiği mesajı veriliyor. Yani yine tehlikeli komünistler, vahşi doğulular ve vandal Müslümanlar... yani tehdit olarak tanımladığı kim varsa işte. Elbette ki kahramanımız olayı çözecek ve dünyayı kurtaracak. Ama ona bu serüvende İsraili bir kadın asker de eşlik edecek. Yani Ortadoğulu bir müttefikleriyle hareket edecek. Salgından kurtulma yöntemi de oldukça ilginç. Zombiler sadece ölümcül hastalığı olanlara dokunmuyorlar. Yani aslında teorik olarak mantıklı. Virüs kendine yayılmak için yaşayabileceği sağlam bir beden seçiyor. İlk defa umut, zaten hastalıklı olanlarda. Yani diyor ki kapitalist efendiler bize, iyi ki doğanızı katlederek, her şeyi sentetikleştirerek, tohumların genleriyle oynayarak, kanseri herkesin kabul ettiği bir ölüm yolu olarak kadere bağlayarak size iyi bir şey yaptık... İyi ki bazılarınızı hasta ettik ki şimdi dünya kurtulacak.

Söylemeye gerek bile yok ama yine de değinelim. Bu filmde de yoksulluk, işsizlik, grevler, ayaklanmalar, sendikal çalışmalar, devrimciler, açlıktan ölen milyonlar göremeyeceksiniz. Yani işçi sınıfı bu tarz filmlerin konusu değil. Ne sorunları ne de çözüm yolları stüdyoyu, yapımcıyı, yönetmeni, dağıtımçıyı ilgilendirmiyor. İzlerken bizi de. Hatta bu filmleri sık izliyorsak sonrasında da ilgilendirmiyor. Daha çok hastalığın nerden çıktığıyla, kaç kişinin öldüğüyle, sokakta sorumsuzca gezinen yaşlılarla ilgilenmemiz isteniyor. İşçi bir aileden değilsek sınıfın sorunlarına uzak kalalım, eğer sınıf içindeyssek açlığımızdan çok ölmek için biat edelim. Sistemin çürümüşlüğüne gizlemek için bu salık veriliyor bu filmlerde. Finali merak ediniz var mı? Söylemeye gerek var mı? Kahraman hem ailesini hem dünyayı kurtarıyor.

Outbrake, sistem içindeki çürük elmayı göstermeye cesaret

World War Z filmindeki "zombiler"





etmiş bir film. 1960'lı yıllarda Afrika'nın bir köyünde salgın semptomları görülünce, köyde konuşlanmış Amerikan askerleriyle birlikte köy de bombalanarak yok edilir. Bu arada daha en başından itibaren Amerika'nın orada ne işi var diye sormayız. O kadar haklı ki orada olmak. Neticede demokrasi ya da başka yararlı bir şey getirmiştir illa. Sıkıntı olan köyü bombalamış olmasıdır. Sanki işgal ettiği ya da etmeye çalıştığı başka yerlere benzer şeyler yapmamış gibi. Tabii ki üzeri örtülür bu durumun ve o gün yüzbaşı, albay olan subaylar günümüzde general olmuşlardır. Hasıraltı edilen bu olay da unutulmuş ve herkes yaşamına devam etmektedir. Ta ki o köyden o virüsü taşıyan bir maymun, kar hırsıyla yanıp tutuşan bir gemi işçisi tarafından Amerika'ya getirilene kadar. Hani bu hırsı taşıyan tekelin dünyaya ne yaptığına bakılmaksızın küçük hesaplar ve paralar peşinde koşan zavallılara yöneltilir eleştiriler okları. Bu zır cahil sorumsuz gelir ve maymunu getirir. Kendi de kız arkadaşı da bu kar hırsının bedelini ölererek ödeyeceklerdir. Hollywood salgın filmi bu. Elbette kahramanlar dışında tüm ahlaksızlar bedelini ödemeliler hatalarının. Dustin Hoffman askeri bir doktordur. Karısı olan bir aptal sarışın tarafından terkedilmiştir. Zira kendisini asla anlamamaktadır. Oysaki kahraman doktorumuz son derece anlayışlı ve yoğun biridir. Salgından herkesten önce haberi olur ancak derdini kimseye anlatamaz. Salgının yaşandığı kent karantinaya alınır ve işler çığırından çıkmadan kent içindeki hasta ya da sağlıklı herkesle birlikte yok edilecektir. Bu emri veren general aslında yıllar önce böyle bir salgında yaptığı katliam ortaya çıkmasın diye bir başka katliamı yapacak kadar adidir. Çürük yumurtadır. Ancak kahraman doktorumuz kendine söylenen emirleri dinlemez ve olayı açığa çıkartır. Hatta yanına aldığı sorumluluk sahibi başka bir askerle öldürülme ve yargılanma pahasına saldırıyı durdururlar, aşığı ulaşması gereken yere ulaştırırlar. Herkesin hayatı kurtulur ancak yine salgının yarattığı ekonomik ve sosyal yıkımdan kimse bahsetmez.

Daha yakın zamanda Güney Kore yapımı olarak ortaya çıkmış Flu (Grip) filmi de bir aşk hikayesi üzerinden anlatır salgını. Güney Kore'de yapılmış olmasından olacak daha gerçekçi bir yapım ortaya çıkarmışlar. Ancak herkes kendi ötekisini kötülüyor. Güney Kore'ye de hastalık kaçak göçmenlerle dolu bir konteynirden gelir. Yani oraya da salgın dışarıdan gelir. Birkaç gün içinde tüm kenti saran salgında koca kent karantinaya alınır. Daha vahşi sahnelere tanık oluruz ancak burada da sistemin aldığı kararları tanımayan bir örgüt, sistemin güvenlik önlemleriyle çatışır. Sistem de katliamcı olarak gösterilmiş ancak karşısındaki güç de daha farklı çizilmemiştir. Yalnızca kahramanlarımız kendi hayatlarını hiçe sayarak insanların hayatlarını kurtarırlar. Bu filmde işçi grevleri ve polisle çatışmalar da göreceğiz, Güney Kore'nin rutinlerinden biri olsa gerek. Koymasın inandırıcılık kaybolur korkusu muhtemelen.

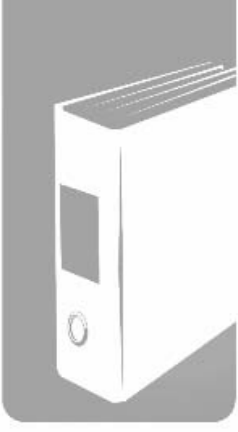
Özetleyecek olursak, salgın filmleriyle toplumun bu tarz durumlara psikolojik olarak hazırlanması arasında büyük bir bağ vardır. Bu tarz filmler dönemin efsanelerini yaratırlar ve büyük kitleleri

ikna edebilecekleri güçlü bir anlatımla sitem içine doğru maniple etmeyi amaçlarlar. Ürün ortaya çıkar, piyasaya sunulur ve gerisini popüler kültür halleder. Her vakaya ayrı bir komplo teorisi üretmektense, birkaç teoriyi harmanlayıp yayarlar. Böylelikle kendi çürük sistemlerinin çürük taraflarını gizlemeye çalışırlar. Zaman zaman sistemlerini de eleştirir görünerek aslında daha büyük bir gerçeği gizlemeyi hedeflerler. Tüm bunları yaparken son derece gerçekçi bir atmosfer yaratırlar. Atmosfer ne kadar gerçekçi olursa yalanlarına inandırma güçleri de o kadar artar. Zira sinemada gerçeğe yaklaştıkça aslında ondan uzaklaşırsınız. Gerçekten uzaklaşıp mitolojiye kapılırsınız. Bu filmlerde sistemi eleştirenler oyun bozan komplocular olarak gösterilir. Spekülatif kazanç sağlama peşindedirler. Sistemde çatlak varsa tamir edilmez değildir. Sağduyulu birkaç kişi çıkar, çürük yumurtaları teşhir eder ve sistem de onları filmin sonunda ayıklar. Sağlık sistemi eleştirilmez. Hata yapan sağlıkçılar vardır. Sektör kriz yaşasa da sağlıkçılar bir şekilde çözerler. Aile mutlaka kutsanır. Sistemin kendine dayattığının ötesine asla çıkmaz. Sonunda kahraman baba ailesini kurtarır. Birkaç fire verse de savaşta normaldir. Kalabalıklar asla bilinçli hareket eden, örgütlü kitleler değildir. Film bir zombi filmi olmasa bile kalabalıklar hedefe kitlenmiş zombiler gibi hareket ederler. Sistem için tehdit olurlarsa yok edilirler. Yönetilmeleri gerekir. İşsizlik, açlık, ekonomik kriz bu filmlerin konusu değildir. Kriz sistemsel değil bilinçsiz insanların varoluşsal sorunlarındandır.

Neticede insan kötü ve günahkâr doğar. Zamanında durdurulabilse sanki tüm o filmde yaşananlar yaşanmayacakmış gibi. Başta da söylediğimiz gibi, bu filmlerde gösterilenlerden çok gösterilmeyenler gerçeğe daha yakındır. Bunun en büyük kanıtı ise Covid-19 adlı virüs ve neden olduğu korona salgınıdır. Bu filmlerin hiçbiri kadar öldürücü olmayan bir virüs, zaten büyük bir krize doğru giden kapitalist dünyayı yok oluşun eşiğine kadar getirdi. Özellikle, devrimci Marksistlerin umudu kestiği Avrupa'nın göbeğinde bile sistemin nasıl büyük çaresizlikler yaşadığını ve aslında sürdürülemez olduğunu gösterdi bize. Kendi halkına ölümü reva gören bir başbakanın kendisini de vuran hastalığın şakası olmadığını, başka türlü bir dünyanın kurulması gerektiği gerçeğini gösterdi. Virüsün sınıf farkı gözetmediğini ve insanları ölümde eşitlediğini gösterdi. Sosyalizmin kırıntısının bile kapitalist sistemin en ileri halinden daha insancıl olduğunu gösterdi. Bir de nasıl hareketli bir yüzyıla gebe olduğumuzu... İşte modern dönemin mitlerinin illüzyon yaratarak gizlemeye çalıştığı gerçekler bunlar. Bu yüzden silah ve uyuşturucudan sonra en fazla parayı kitle iletişim sektörüne harcıyorlar. Bu yüzden yüzlerce milyon doları tek seferde harcayabiliyorlar. Oysaki bu mitleri yaratmak için harcadıkları para bile dünyada aç ve sağlıksız insan kalmamasına yeter.



Bu filmde Matt Damon yerine Brad Pitt var. Kutsal ailenin ve aynı zamanda Amerika'nın da koruyucusu. Dedik ya, bu film öncekinin elini görüp potu arttırmış diye. Askeriyeden ayrılmış eski bir subay, dünyanın dört bir yanında savaşmış. Yani aslında daha ana karakteri tanırken dahi örneğin Irak'ta Kürtleri, Afganistan'da Peştunları, Afrika'da ya da Latin Amerika'da devrimci gerillaları öldürme ihtimalini biliyor ve öyle seviyoruz.



tan doğan

'Çökkünlük/Depresyon' ya da Çağcıl Yaşamda 'İnsan'

Evrimsel Gelişimin Ardında Kalan Tür

'Evrimsel gelişimin ardında kalan tür' olarak 'insan' ve 'tini' ve de 'güç' konumu, 21. yüzyılının ilk diliminde, açık-seçik olarak irdelenmeli artık. Ana/temel soru olarak da 'İnsan görevlerini, sorumluluklarını ve özgürlüğünü yerine getirebilecek bir gelişim sürecini tamamlayıp, bu olguyu/sorunsalı aşacak güce ulaştı mı?', sorusu sorulmalı...

Beynin, yaşam biçim(ler)inden daha ağır/yavaş bir evrim geçirdiği, eşdeyişle, insan anlayışının (anlama-algılama yetisinin ya da zekasının), çağcıl/modern toplum yaşamının gerisinde kaldığı ortada. Bunun en belirgin göstergesi, 'tin sayrılıkları'nda görülen yoğun artış...

Us-Tin Sayrılıkları 'İçeride-Dışarıda' Artarken...

'Duygudurum bozuklukları', salt içinde bulunduğumuz çağa özgü bir olgu değil elbet. Ne var ki, içinde bulunduğumuz yüzyılda söz konusu olgu, tin sayrılıklarında gözlenen/saptanan yoğun artışla, daha belirgin bir konuma oturdu. Bir başka deyişle denebilir ki, 'us sayrılıkları'ndaki artışın, içeride, 'us sağaltımevleri'nde (akıl hastanelerinde) sağaltım/tedavi/terapi altına alınan sayrılara ya da tin sağaltım (ruh çözümlenme/ iyileştirme) merkezlerine bakarak, sayıbilimsel (istatikselsel) olarak imlemek de söz konusu. Ya dışarıda; iş yerlerinde, sokaklarda, okullarda yaşam süren sayrılar?... Onlarla ilgili bir saptama yapmak olası değilse de birlikteliklerimizde ya da toplumsal yaşamımızda edinilen gözlemlere dayanarak (nesnel olmasa da yaşanılanlarca) ne çok duygudurum bozukluğunun yaşandığını ve ne çok insanın tinsayrılığını gizlediğini/bastırmaya çalıştığını yadsımadan söyleyebiliriz...

Bu bağlamda, tinsayrılıklarının tümünü irdelemek yerine, alanı daraltıp, salt çağcıl yaşamda toplum dışı kalan 'insan'ın konumu üzerine birkaç söz söylemeye çalışmak, özellikle de 'çökkünlük/depresyon' üzerinde durmak, daha doğru bir yol gibi görünüyor.

...
Tinsayrılıklarının
tümünü irdelemek
yerine, alanı
daraltıp, salt
çağcıl yaşamda
toplum dışı kalan
'insan'ın konumu
üzerine birkaç söz
söylemeye çalış-
mak, özellikle de
'çökkünlük/dep-
resyon' üzerinde
durmak, daha
doğru bir yol gibi
görünüyor.

Çökkünlük/Depresyon Dendikte...

Çökkünlük dendikte, etkilere/uyaranlara karşı duyarlılıkta gözlenen azalma, girişimcilikte gerileme, kendine güven yitimi ve umutsuzluğun karamsarlığa dönüşmesi doğrultusunda oluşan bir tinsel-ussal sayrılık, eşdeyişle, bir duygudurum bozukluğu söz konusu olmaktadır. (Coşkunluktaysa/manideyse, gerçek bir neden olmaksızın ansal ve büyük/yoğun bir coşkunun oluşumu söz konusu olup, burada, bu olguya/tin sayrılığına yer veremeyeceğiz.)

Çökkünlüğün 'yarar(lar)' üzerinde duran çökkünlük yetkinlerinin/uzmanlarının(!) görüşlerini bir yana bırakıp, dokunmalarını (zararlarını) irdelemek daha kaçınılmaz görünmekte bize. Bu bağlamdaysa, söz konusu sayrılığı yaratan olguları irdelemek koşul.

Çökkünlüğün Bilimsel (!) Nedenleri

Önce şunu belirtmeli: Bir duygudurum bozukluğu olan çökkünlüğün fizyolojik, kimyasal, biyokimyasal, dirimtinçözüm-sel (biyopsikanalitik), nörokimyasal, dirimbilimsel (biyolojik), sinirbilimsel (nörolojik), nörofizyolojik, ya da, -beynin yapısına dayalı olarak- kalıtbilimsel, önsel (apriori), yazgısal (tanrıbilimsel/teolojik) ve de çevresel, ekinsel (kültürel), tutumbilimsel (ekonomik), toplumsal, koşulsal... olup-olmadığı üzerine nice çalışma, nice yazı ve kitap, nice sav, nice kuram söz konusu olduğu denli, bir bilimsel (!) uğraşa, ya da araştırma/inceleme alanına dayandırmadan, çoklu dizgeler (sistemler) doğrultusunda da açıklamalar yapılmış/yapılmakta. Ne var ki, hiçbirini, çökkünlük sayrılığının kökünü kurutamadı diye yadsımak nasıl olası değilse, her birine (ya da tümüne) tapınmak, ya da boyun eğmek de olası değildir.

PET ile MRI

Yakın geçmişte, beyin görüntüleme yetkinleri, fizyologlar ve sinir sayrılığı yetkinlerince (nörologlarca), PET (pozitron emisyon tomografisi) ve MRI (manyetik rezonans görüntülemesi) doğrultusunda, beynin tepki haritası çıkartılmaya çalışılmaktadır. Kimi yetkinlere göre, insanın, bakışsımsız (asimetrik) bir beyne iye olduğu ('insanı insan kılanın bakışsımsız beyin yapısı' olduğu; bunun da her iki -sağ ve sol- beynin birbirine bakıp, etkilenmesi anlamına geldiği), kimi yetkinlere göre de sağ ve sol beynin (sağ ve sol prefrontal korteksimizin) işlevsel üstünlük savaşımını sürdürmesi sonucunun çökkünlüğü yarattığı vurgulanmaktadır. Bu iki görüş/yorum, bir saptama olmaktan öteye geçip, çökkünlüğün giderilmesine dönüşmemiştir daha...

Ya Sayrının Konumu?...

Beynin konumu ve işlevi üzerine görüşlerde/yorumlarda bulunulurken, 'sayrının konumu' ne denli 'anlaşılmakta'; içinde bulunduğu duygudurum bozukluğu, ne denli algılanmakta/kavranılmakta'dır (empati) dersiniz? (Bu bağlamda, 'bilimsel törebilim/etik/ahlak' üzerinde de durmayacağız... Kimi sayrılıkların 'denek' konumluğunu da vurgulamayacağız... Us sağaltımevlerinin koşullarını ve 'görevlilerin sayrılara karşı tutumları'nı da



Leon Zernitsky,
Yalnızlık



Oдиночество,
Yalnızlık

sorgulamayacağız... 'Toplumsal Güvenlik ve Sağlık Bakanlıkları'nın yetkinliği, işlevi ve sağaltım birimlerini denetlemesi-yaptırımı ve de iyileştirme girişimleri'ni de ele almayacağız...) Özce, us sayrısı diye adlandırılan 'insan'ın, 'tin acısı' üzerinde durmaya çaba göstereceğiz.

Acı(lar)...

Tensel/bedensel acılar, doğum-ölüm arasında yer alan zamanda ve uzamda ister-istemez yaşanan bir olgu. Bir diş ağrısından tutun da bir kalp ağrısına dek, bizi aşan ve 'insan doğamız'da yer alan nice acıyı 'istenç dışı' yaşamaktayız. Ne var ki, tinsel acıların, en az tensel/bedensel (ve de organik) acılar denli, tin sayrılıklarında, daha da yoğun yaşandığı gözlenmektedir. Söz konusu olgu doğrultusunda acı, sağaltım yöntemleriyle giderilmeye ya da en aza indirilmeye çalışılmaktadır. Em (ilaç), tinçözümü (psikanaliz), EKT (elektro konvulsif tedavi/beyin şoku) benzeri yöntemler izlenmekte, tin sayrılıklarının oluşturduğu acı(lar)ı gidermenin yolları (kimi zaman deneme-yanılma yöntemiyle!) aranmaktadır.

İnsanın 12 milyardan fazla nöronunun olduğu, her nöronun da 10 bine dek uzanan sinapsa iye olduğu belirtilmekte. Tümünün sağlıklı olma olasılı nedir dersiniz? Eşdeyişle, 'düzgülü (normal) insan' olmanın önkoşuluysa her sinapsın sağlıklı işleyişi, hangimiz 'normal'iz? (Yine üzerinde durmayacağımız bir olgu daha çıktı karşımıza: Normal.)

Nice ('Çökkünlüğün Bilimsel Nedenleri'nde imlediğimiz) iç ve dış nedenden dolayı sürekli saldırıya uğrayan tinimiz ve usumuz, tüm savunma düzeneklerinden bilinçli ya da bilinçsizce yararlansa da bir zaman gelip, dayancasının tükenmesiyle karşı karşıya kalmaktadır. Aşamadığı sorunlar, üstesinden gelemediği olgular (beynin işleyişi ya da nöronların sorunsallığını da içerecek), sonunda çökkünlüğe dönüşmekte, üzünc (hüzün), yalnızlık, içe kapanma, insanlardan kaçma, toplum dışı kalma, karakaygıya (melankoliye) saplanma benzeri duygu ve acılarla, yaşamın(ın) çekilmezliği ve anlamsızlığı konumuna düşebilmektedir. İnsan, tinsel acıların yeğîn (şiddetli) dayanılmazlığını (ya da boğucu bir üzüncün duygulara inmesini/felç etmesini) bastırmak amacıyla kimi zaman derin umutsuzluk içerisinde bedensel acılarını artırmayı (özezerliği/mazoşistliği ya da tensel/bedensel acıyı tinsel acıya yeğlemeyi), dahası, canına/kendine kıymayı (intiharı) göze alabilmektedir. 'Çökkünlük öyküleri' üzerinde biraz okur ve araştırmalarda bulunursanız, tensel/bedensel/fiziksel acıyı seçmek koşuluyla, tinsel acıyı bastıranların, yüreğinizi acıtıcı/kanatıcı yaşamlarına dayanamayabilirsiniz... (Bunlardan birini anımsıyorum: Otuzlu yaşlarını süren bir bayandı. Tüm sağaltım yolları ve yöntemlerinden geçmiş, yıllarca us sağaltımından çıkmamış ve orayı 'gerçek evi' bilmiş, tenini yüzlerce kez yaralamış -500'e yakındı! öyküsünü 2001 yılında dinlediğimde- onlarca kez canına kıyma girişiminde bulunmuştu!!! Şimdilerde nerede ve 'acısını nasıl mı dindiriyor/yaşıyor?' Bilmiyorum... Bu bağlamda, sizinle paylaşmayı düşündüğüm bir bilgim daha var: Aynı bayanın anlak/zekâ düzeyi yüksekti ve dışarıda bulunduğu zaman di-

limlerinde 'yardım kuruluşları'nda görev üstlenebiliyordu ve bu durumun 'kendisine iyi geldiği'ni söylüyordu. Ne var ki, çökkünlük durumlarını sıkça yaşadığından, bir başka deyişle, yardım almaya gereksinim duyduğundan, yardım etme konumu da sınırlı kalmaktaydı. Özce, 'acı'sı elverdiği ölçüde 'var'dı ve ne yazık ki, bu da oldukça az bir zaman dilimiydi...)

Siyasa-Tinsel Sayrılık İlintisi

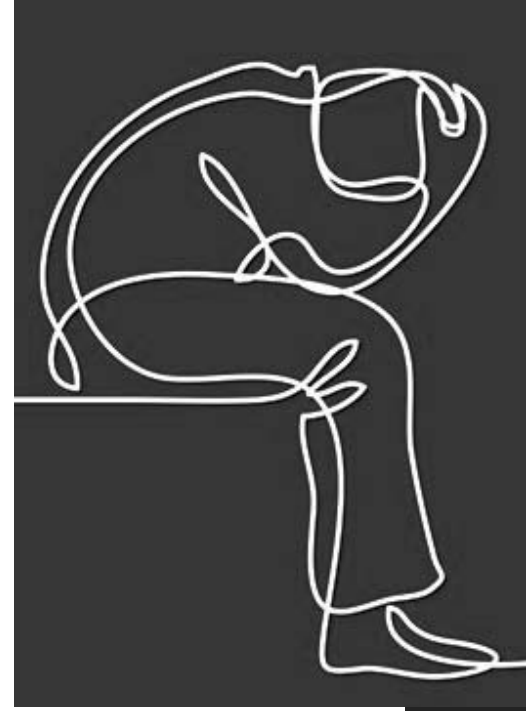
Çökkünlüğün bilimsel nedenlerini sıralamaya çabalarken, 'siyasa'ya ve 'erk' olgusuna yer vermedik. Oysa, bireysel ve toplumsal 'yaşam koşulları'nda belirleyici olan siyasanın, insanın us ve tin sayrılığıyla -ve de acılarıyla- olan ilintisini yadsımak olası değil.

21.yüzyıl, sömürünün, yayılımcılığın, yoksunluğun ve yoksulluğun artışı, eski, ne var ki eskimeyen anamalcılık (kapitalizm) düşüncüsüyle (ideolojisiyle), bir de adını sözde yenileyip, 'Yeni Yeryuvar Düzeni' yaftasını boynumuza asmakla kalmamakta, tinimize, usumuza, yaşamımızın her evresine çivilemek aymazlığını gösterebilmektedir! Yeryuvarı varsıllar-yoksullar (kuzeyliler-güneyliler) diyerek ikiye bölen, 'yeryuvar erkliği ya da jandarmalığı' için her aracı (emeği, yer altı ve üstü kaynaklarını...) amaç kılmayı iş edinen ulus (ya da uluslar-uluslararası örgütler), 'insan'ın ya da 'insanlık' olgusunun sorunsalını değil, kendi konumunu benmerkezci duygu ve düşünüyüyle, sürekli en üst düzeyde tutmayı erklemede ve bunu, çeşitli yol ve yöntemlerle, açık-seçik olarak, yeryuvar uluslarına belletmektedir.

Yoksullaştırılan ülkelere ekin (kültür), tutumbilim (ekonomi), dil ve din dayatmasını (kimi zaman yardım adına açık-seçik, kimi zaman da yeryuvar barışı adına yıldırıyla/terörle) getirmekte olan ülke(ler), salt 'insanların kişiliksizleştirilmesi'ni (ya da sayrı kişilikli olmasını) değil, 'ulus devlet' olgusunu yeryüzünden kazıma düş/ünüyle, 'kişiliksiz toplumlar' (sürekli dışa bağımlı ülkeler) yaratmayı da hedeflemekle kalmayıp, bu yolda büyük adımlar atıp, başarılı olmaktadır(lar)!. Ülke-içi çatışmalar, kavim (budun) savaşmaları, ülkeler arası ya da 'barış' için savaşlar yaratmakta; hem ülkeleri, yaptırımlar ve baskılar yaratmak koşuluyla tekeline geçirmekte hem bölgesel belirleyicilik konumuna ulaşmakta hem de kaynaklarına egemen olmaktadır.

Yoksulluğuna yoksulluk kattırılan ülkelerde işsizlik, geçim güçlüğü, eğitimsizlik, bedensel sayrılık olgularına, büyük bir yoğunlukla 'ussal ve tinsel sayrılık' da eklenmektedir.

Tin sayrılıklarının, siyasanın yarattığı yoksullukla ilintisi yadsınamaz. Doğaldır ki, tin sayrılıklarını salt yoksulluka ilişkilendirmek söz konusu değil. Ne var ki, çoğu tin sayrısının, özellikle de çökkünlük konumunu yaşayanların, çoğun yoksulluk sıkıntısı çektiğiyle; tutumsal (ekonomik) yetersizliğe dayalı işsizlik, eğitimsizlik ve sağlıksız yaşam koşullarıyla (beslenme, barınma, eğlenme...) iç içe yaşadığı gerçeğiyle karşılaşmaktadır. Sıradan cinsel ilişki, hırsızlık, saldırı (tecavüz), şiddet gösterme-görme, yaralama ve öldürme, denetimsiz (kontROLSÜZ) doğum, törebilimsel (etik/ahlaksal) ve toplumsal (sosyal) kural tanımazlık benzeri olay ve olguları yaşadıkları saptanmıştır.



İnsanın 12 milyardan fazla nöronunun olduğu, her nöronun da 10 bine dek uzanan sinapsa iye olduğu belirtilmekte. Tümünün sağlıklı olma olasılı nedir dersiniz? Eşdeyişle, 'düzgünü (normal) insan' olmanın önkoşuluysa her sinapsın sağlıklı işleyişi, hangimiz 'normal'iz? (Yine üzerinde durmaya-cağımız bir olgu daha çıktı karşımıza: Normal.)

da yoğun kaygı, gerginlik, değersizlik ve mutsuzluk içinde yaşadığı da bir gerçek. 'İnsan insanın kurdu'yken, duygudurum bozukluklarının ve de bunun başında çökkünlük tin sayrılığının yaygın olarak yaşanması kaçınılmaz. Çağcıl yaşamda yoksulluk ve yoksunluk içinde çırpınan, itilen, dışlanan, yoksayılan, önemsiz ve değersiz kılınan insanın 'birey' olma konumundan ve 'kişilikli bir yaşam' sürme tüzesinden (hakkından) uzak tutulması, (siyasal olsun, törebilimsel olsun) hem toplumsal hem insansal bir büyük ayıptır.

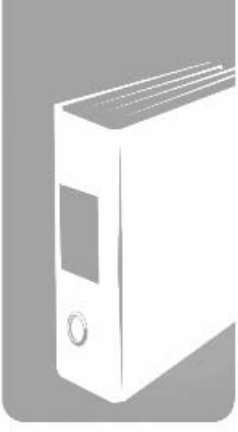
Doğuştanlık, kalıtsallık, nörofizyolojik ya da beyinsel-yapısallık dışında, insanın insana dayattığı bir oluşum sonucunda, insanı bireyselliğinden, ekin sel (kültürel) ve toplumsal yaşamından etmek, 'yabarıklık/vahşet' değil de nedir?... Çağcıl/modern yaşam adına, dizgesel tinsel kıyınç (sistematik ruhsal işken ce) gören insana gösterilen adres duygudurumu bozukluğu değil de nedir? Yoksulluk ve yoksunluk içinde 'acıyı bal eyleme'ye sürüklenen insanın yaşamının vargısı çökkünlük değil de nedir? Yeryuvarda verimsiz, üretimsiz, toplumdışı; erinçsiz (huzursuz), neşesiz, mutsuz olan insanın, 'kendi olamamış' bir konumda yalnız ve çaresiz bırakılmışlığının sonunda varacağı yer tinsayrılarıevi değil de nedir?... Sonra emler (ilaçlar), sonra tinçözümleme/iyileştirme oturumları (seansları), sonra EKT, sonra yeni acılar, acılar, cana kıyma girişimleri ve... Kurdun utkusu (zaferi)!...

Son Söz Yerine...

Şimdilerde kimi us ve tin sayrılığı için (bilimsel çalışmalar da bunun içinde) kesin çözüm ve sağaltım söz konusu değil. Yarın neyin olup-olmayacağını kestirmek ya da 'yersiz, düşsel, düşülcüsel (ütöpik) bir düşünüyü yeşertmek'se (bilindik siyasanın sözcülüğün ce), gerçekçi olmayan bir iyi dilek söyleminden öteye geçemez. Ne var ki, şu düşünüyü vurgulamamak da olmaz: İnsan, insanın kurdu değil de, 'dostu' olabilirse, bilinçsizlikten, acıdan ve sömürüden sıyrılmayı başarıp, yeniden 'sevgi'ye dönüşürse, 'paylaşım/bölüşüm, birliktelik duyguları' yaşama geçerse, 'erk bir hiçtir' görüşü doğrultusunda 'insansız siyasalar' ortadan kaldırılırsa, 'insanca yaşam' her insan için geçerli kılınırsa, (çökkünlüğün sağaltımı yaygın olarak sürdürülürken) en azından 'çökkünler ordusu'na yeni ve olası gaziler (sonrasında şehitler) katılmamış olur, 'insanın insanla savaşı'nın bitmesiyle de hem yeryuvar hem de insan türü yokluğa değil, -belki- mutluluğa yolculanı... Her şeye karşın 'umut' mu?... Bunu da siz yanıtlayın...



Yeryuvarı varsıllar-yoksullar (kuzeyliler-güneyliler) diyerek ikiye bölen, 'yeryuvar erkliğı ya da jandar malığı' için her aracı (emeğı, yer altı ve üstü kaynaklarını...) amaç kılmayı iş edinen ulus (ya da uluslar-uluslararası örgütler), 'insan'ın ya da 'insanlık' olgusunun sorunsalını değil, kendi konumunu benmerkezci duygu ve düşünüyüyle, sürekli en üst düzeyde tutmayı er eklemekte ve bunu, çeşitli yol ve yöntemlerle, açık-seçik olarak, yeryuvar uluslarına belletmektedir.



temade çınar

Gelecekte Gelen Şarkı

Umutsuzluğun, geleceğe dair karamsar senaryoların ay-yuka çıktığı, çevremizi sardığı bu günlerde dünyanın bir köy kadar küçük olduğunu fark ediyoruz. Evlere kapanan milyonlarca insan dünyaya açıldı. Dünyanın her yerinde duygular ortaklaşıyor. Ölümle yüzleşme, gelecek kaygısı, bugün kaygısı, öfke her şey iç içe. Gelecek şekilleniyor gözlerimizin önünde, tarihten bir panorama gibi. Görüyoruz ki geleceğin insanı ne Hollywood filmlerindeki karanlık sahnelerden fırlayan yarı insan bir kahraman ne de çölleşmiş dünyada yerlerde sürünen bir sefil.

Geleceğin insanı geçmişle ve bugünle yontularak kaba bir heykel gibi ortaya çıkıyor. Ortaya çıkan oyuk ve tümseklerden anladığımız o ki, bu muhteşem eserin ayrıntıları sosyalizmde tamamlanacak.

İnsanlık tarihi bugüne dek pek çok kez yıkım, çürüme, salgın, felaket ve yoksulluk gördü. Her karanlık çağ yeni, aydınlık geleceğin sıçrama tahtasıydı. Aşırı iyimserlik ve hayalperestlik söyletmiyor bunları bizlere, tarihsel diyalektik söylüyor, biz dinliyoruz.

Bunca gürültünün arasında kulağımıza, İtalya'daki korona hastaları için, Almanya'nın Bavyera bölgesinin balkonlarından Çav Bella'nın tınısı geliyor. Bamberg kentinin sakinleri; "Bu mükemmel özgürlük şarkısı virüsten kurtuluşumuzun marşı olsun." diyor. Korkuluksuz balkonlarından çeşitli müzik aletleriyle hep bir ağızdan coşkuyla, sevgiyle söylenen bu sözler İtalya'ya, oradan bize ulaşıyor.

İtalya'dan dünyaya yayılmış bu devrim şarkısı kuşaktan kuşağa aktarılan bir emanet gibi... Sanki herkes bir zamanlardan kendilerine hediye edilmiş duyguyu yeniden sahibine armağan ediyor. Sırbistan ulusal orkestrası da Kürt sanatçılar da katılıyorlar bu dünya orkestrasına, yine Çav Bella ile.

Dünyanın herhangi bir yerinde az çok emekten yana bir yerde bulunmuş olup bu şarkıyı bilmeyen var mıdır? Dayanışma, destek, güven, coşku, devrime dair sıcacık bir sevgi ve özlem yumağıdır o. Bazen eller omuzlarda hoplayıp zıplayarak, bazen hüznüyle, bazen umutla, bazen de yumruklar sıkılı söylenir. Hangi

BELLA



CIAO

şarkı bu denli ezberlenmiş ve söylenmiştir? Mitinglerde, yürüyüşlerde, işçi eylemlerinde, düğünlerde, eğlencelerde, hatta stadyumlarda bile geleceğe özlemin şarkısı söyleniyor hep bir ağızdan.

Çav Bella nelere göğüs germedi ki, İtalya'da Mussolini'ye, Almanya'da Hitler faşizmine karşı söylendi. İspanya İç Savaşı'nda Franko faşizmine karşı partizanlar ve Enternasyonal Tugay tarafından siperde de idam sehpasında da söylendi. 1947'de "Dünya Öğrenci ve Gençlik Festivali"ne katılan İtalyan devrimci gençleri coşkuyla alkışlayan 17 bin delegeyle dünyaya yaydılar ve faşizme karşı devrimcilerin, sosyalistlerin ortak şarkısı olarak kendi ülkelerine götürmelerini sağladılar. Böylece Çav Bella tarihteki uzun ve zorlu yolculuğundan sonra, yeni bir yolculuğa çıktı, dünya şarkısı oldu.

Çanakkale'de bir trompetçi sağlık çalışanları için penceresinden seslendirdi yine bu şarkıyı. Balkonlar eşlik etti, şehrin sokaklarını dolaşıp hastalara, sağlıkçılara ulaştı. Bu ünün üzerine konmak isteyenler Çav Bella'yı 'evde kal'a uyarladılar ama olmadı. Çav Bella onların sınırını çoktan aşmıştı. La Casa de Papel dizisiyle ünlendi dediler ama yönetmenin ifade ettiği gibi Çav Bella'yı dünya halklarının gönlünde taht kurduğu için kullanmıştı. En koyu ulusalcılar bu enternasyonal şarkıyı her etkinliklerinin en başına koydular. Dinci gericiler bile "Çav Bella Mücahit" dedi ya, daha ne diyelim.

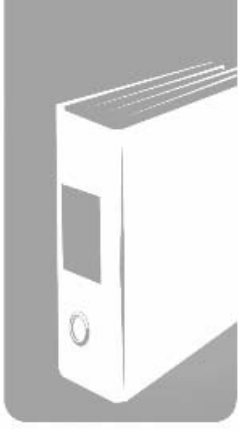
Binlerce sanatçı tarafından kendi dillerinde söylenmiş bu şarkı özüne uymayan tüm tortuları üzerinden kısa sürede atarak yolunu buluyor. Dünya insanlarının en umutsuz, en zor zamanlarında yanı başlarında ortaya çıkıyor.

Kübalı doktorlar İtalya'ya indiklerinde "Korkuyoruz ama bu bir devrimci görev." derken İtalyan emekçileri saygıyla, minnetle, sevgiyle ve tabii ki Çav Bella'yla karşılıyorlardı onları. Tüm dünya emekçileri birçok yerde Kübalı doktorların videolarını yaptılar ve videonun fonunda yine Çav Bella...

Dünya insanları savaflara, kıtlığa, hastalıklara, umutsuzluğa, yokluğa ve bilcümle acıya karşı tarihsel birikimin kavşaklarında buluşuyor. Bunlar yeni evrenin özelliklerine uygun olarak tek tek ülkelerde gelişip hızla kıtalararası evrensel değerlere dönüşüyor. Geleceğe umutla bakmamızı salık veren, güven veren, omuz vermemizi isteyen bu ses gelecekten geliyor.

Çav Bella, Çav Bella, Çav Bella, Çav Çav Çav...





atila oğuz

Glisto Spiti (Evde Kalmak)

*so spit korona ta imeria grapsi Tsupomenin
(koronalı günlerde evde kalıp yazmak)*

İnsan sürekli ve her koşulda yapabileceği bir şeyler bulup mutlaka yapar.

İçinde bulunduğumuz şu koronalı günler elbet gelip geçecek ancak bugünleri geride bırakacağımız günlerin ardında birçok insanı da bırakacağız ve kim bilir belki de o bazıları bizler olacağız, bilmiyoruz, yine de üstadın dediği gibi yetmişinde zeytin ağacı dikeceğiz torunlarımız için değil kendimiz yemek için. Hayata mutlaka sınıksız sarılacağız ve hiçbir koşulda vazgeçmeyeceğiz.

Her insanın hayata karşı görev ve sorumlulukları vardır. Kimi zaman insan kendini boşlukta hisseder, boşluğa düşer. Bunlar normal şeylerdir ve hepimizin başına gelebilir. İnsan böyle durumlarda elini ayağını çeker hayattan zaman zaman.

İçinde bulunduğumuz bu koronalı günler insanda umutsuzluk yaratabilir, birçok şeyi anlamsızlaştırabilir, ama karşımızda tek gerçek hala hayatta olmamız ve Uranos'a doğru bakıyor olabilmemizdir. Demek ki hayat her şeye rağmen devam ediyor ve edecek. O zaman yaşamsal eylemlerimize devam edeceğiz. Belki bu eylemselliğimizi tekrar gözden geçirmemiz gerekir, çünkü önümüzde zaman çokluğu var ve bu zamanı mümkün olduğunca en iyi bir şekilde kullanmamız gerekir.

İşe bu zamana kadar yaptıklarımızı gözden geçirerek başlar, farklı metodlar üzerinde çalışırsak belki farklı yeni yol ve yöntemler geliştirebiliriz. Bu koronalı günlerde düşünsel olarak birçok şey yapmamız mümkün.

Belki de geleceğimiz için en iyi yol haritası geçmişimizde saklıdır.

O zaman geçmişe doğru kısa bir yolculuk yapalım; tabii ki bu benim yolculuğum olacak. Herkes kendi yolculuğunu dilediği gibi yapabilir.

Nedendir bilmem ama kalbim hep Ege'de atıyor ve ben bu bölgeden başlamak istiyorum. Karaburun deyince aklıma Börklüce Mustafa gelir, Anadolu'da köylü ayaklanmasının örgütlendiği ve başladığı topraklar... Şeyh Bedreddin öğretisi ve Torlak Kemal'in örgütçülü-



ğüyle birleşen, Börklüce Mustafa'nın liderliğiyle zirveye çıkan bu ayaklanma tarihimize ışık tutmaya devam etmektedir. Peki, bizler bu olaylardan ne kadar yararlanabildik bir düşünelim.

1520 ile 1620 yılları arasında Anadolu'yu baştan sona kasıp kavuran Celali isyanlarında, soygun ve zorba düzenine birlikte karşı koymak için farklı dil ve dinden insanları bir araya getiren şey, bu zulüm ve yaşama olan tutkularıydı.

Osmanlı İmparatorluğu tarih sahnesinden silindi ve yerine mevcut devlet kuruldu. Mevcut devletin nasıl süreçlerden geçtiğini, hangi dinamiklerin üzerine kurulduğunu yeterince analiz edebildik mi? Anadolu halklarına karşı işlenenler ortada bugün. Anadolu'da yaşam mücadelesi içinde olan insanların büyük bir çoğunluğu kimliksizleştirilmişlerden oluşmaktadır. Bu soruna yeterince eğildik mi?

Şimdi yakın tarihimize kısaca bir göz atmaya Dersim'den başlayalım. Dersim katliamıyla ilgili birçok çalışma yapılmış ve halen yapılmakta. Ancak devlet halen bu sorunla yüzleşmedi ya da yüzleştirilmesi sağlanamadı.

Maraş ve Çorum katliamlarını takip eden Sivas vahşeti halen sıcaklığını koruyor. Gazi katliamı, hapishaneler katliamları, yargısız infazlar, örgüt içi infazlar ve daha birçok şeyle halen devlet yüzleşmiyor. O zaman biz yüzleşelim; geçmişte kalanlarla, kendimizle ilgili olanlarla... Belki o zaman daha sağlıklı bir yol buluruz.

Evde kalmak zorunda kaldığım bu koronali günlerde çok şey gelip geçiyor aklımdan. Geçmişimiz, geleceğimiz derken hayat akıp gidiyor. İnsanlık için iyi bir şey yapabilir miyim diye düşünüp duruyorum. Bazen imgelerimi harekete geçiriyorum, bazen bir öykü, çoğu zaman da atalarımın tarihi romanı üzerinde çalışıyorum. Bunlardan bazıları belki gelecek kuşaklar için bir şeyler ifade eder. Şayet ederse az da olsa kendimi bir şeyler yapmış sayarım umuyla zamanımın çoğunluğunu bu uğurda harcıyorum. Belki de hiçbir işe yaramayacak ama ben yaptıklarımından mutluyum.

Koronali bu günlerde az da olsa kendinizi mutlu etmenizi dilerim, korona gittikten sonra zamanınız olmayabilir.

Ya bir kâğıt parçasına ya bir duvar dibine ya da yüreğinize mutlaka bir-iki kırık dize dahi olsa yazın. Başka bir zamanda başka birinin yolunu aydınlatabilir.





renas toprak

Beyrut Neredir?

*pas tutar dünya
dökülür tutunduğu daldan
usul gölgeleri ile
berberler,
lokantalar,
fırımlar
ölmez sınırlar yüzlerini
oysa eskir zaman
unutarak eğnine düşmüşleri
kim kurtarabilir kendini
atmadan aklını yüreğinin ötesine
uzun mavi bir kıyı
durup bakanak olur
hep aynı adres duralar yazıtlarda
Beyrut neredir?*

*sere serpe uzanır kırlar
sığınarak esmer akşamların azizliğine
gün geçer
yas vurur
düş tazelenir
yaban elması kokusuna bezenir otuz yaşım
tenime genç aklar dolar
koca bir çocukluk yıkılır uykularıma
ilk hatırlayıpta bir duvar çizgisini
hep aynı resimde karşılaşılır
Beyrut neredir?*

*birer tesbih tanesidir evler
tepelere dizilmiş yalnızlıklarıyla
evlerde ürer en çok
saksıdan saksıya çoğalan çiçek
salça tenekeleri
turşu bidonları
işçi çocukları atölyelerin
kurtaramaz bunca uzaklığı
dilenmenin yasak olduğunu işleyen bir afiş
yıkılacaksa bir kent
önce evlerden başlanır yıkılmaya
yüzü dönük yere düşer bir pencere
geride unutulmuş gün ışığı
dönüp sorar
Beyrut neredir?*



renas toprak

Füg

*“Hem kurbanım hem de cellat
Ezen ve ezilen çarkta...”*

Baudelaire

P. Ivanoviç Çiçikov o sabah damla çikolatalı kurabiyesinden bir ısırık alıp, filtre kahvesini yudumlarken buldu kendini. Üzerinde kırmızı siyah renkli kareli pijaması ve kısa kollu bir tişört vardı. Mutfak masasının tablasının altında ayaklarına dolanan kedisinin başını okşayıp kahve kupasını tezgâhın üzerine bıraktığında saat çoktan öglenmişti.

Mefisto ile anlaşmaya vardığından bu yana nerede ise altı aydır bu çağda idi. Bay Gogol buradaki olanakları görse dili tutulabilirdi. Muhtemelen yazı çizi işine dudak bükkerdi diye tebessüm etti. Mefisto'nun inancı ona aitti elbette yargılayamazdı. Kendisinin bu işteki çıkarı yeniden dünyaya dönmektir. Mefisto'nun gerçek niyetini kim bilebilirdi. Doğrusu ilahi inanç meselesi ile yıldızı hiç barışık olmamıştı. Sonra ezberden bir küple şiir okudu “papazın dudaklarında her gün aynı yakarış/ Tanrım ekmek bahşet yoksullarına/ el sıkışıp üzüm tüccarları ile/ kahkaha savuruyor çiçekli bir ağacın gölgesinde ...”

Başlarda her şeye alışması zor olur diye korkmuştu. Şehir trafiği... Büyük metro istasyonları... Devasa gökdelenler... Ah bir de bina girişlerindeki şifreler tabii. İyi yol kat etmişti neyse ki. Abur cubur atıştırma

ayak üstü yerlere bayılıyordu. Bu sağlıksız şeylerin -hoş kime göre, neye göre- damakta bıraktığı lezzet paha biçilmezdi. Hayatın hızını kendisine katmış damak tadını hiçbir şeye değişmem dedi kendi kendine. Eski günleri düşündüğünde midesi gurulduyordu lakin mevzunun pek değişmediğini gördüğünde aklı burkulmuştu. Olaylara karışamazdı, Mefisto ile anlaşmalarının sınırı belli idi. Ölümlüler yaşamayı diler, tanrı yakarışı; o ise fiyata bakardı.

Bir bölüm dizi daha izleyip duşa gireyim dedi kedisine. Bu kediye de güvenmiyordu açıkçası. Mefisto canın sıkılmaz sokaktan bir kedi al, sempatik de görünür hem demişti. Köpek, at dese belki ikna olabilirdi ama işe yaramaz, tüy döken, her sevme biçiminde yeniden evcilleşme karmaşası yaşayan bir hayvan ona nasıl bir sempati katabilirdi ki?

Büyük bir kütüphaneyi andıran internet dedikleri yerde arama motoruna “kediler neden beslenir” yazdığında uzaylılar ile ilişkilerini görmüş olmak onu teziktirmişti. Duşa kabine girdiğinde Bob Marley parçalarından oluşan çalma listesine tıkladı. ‘Is this love’ şarkısı çalmaya başladığında kendisini bir şelalenin kolları arasına bırakmış sarmaşık gibi hissetti.

Bu güneşli pazar gününe gülümsemesi ve makose ayakkabıları ile karışmak istiyordu lakin virüs her yeri tutmuştu. Tüm ül-

keler canlı yayınlarda karantina çağrısı yapıyordu. Ölü sayıları işine gelse de bazen tadı kaçıyordu. Hep şanssız olduğunu düşünmüştü ve bu fikir sanki kendisine şaka yapıyordu.

Bay Gogol kendisine kıyak geçip kasabadan yeni maceralar için kaçtığını yazmış olsa da valinin evinde koleradan öldüğü gerçeği hala şakaklarına kan hücum etmesine sebep oluyordu.

P.Ivanoviç Çiçikov ölü satın alırdı. Doğrusu yüz elli yıl evvel saygı değer bir meslekti yaptığı iş. Kendileri ile yarışabilecek tek acımasız grup buffalo avcıları olsa da kendi meslek erbapları da fena sayılmazdı. Zira onunkisi aile mesleği idi. Evet bilirsiniz böyle aileler vardı bir dönem. Ailede herkes doktor, asker, hukukçu olurdu. Aksi yadırganma ve infial sebebi sayılırdı. Mesela işçilik de böyle idi ama kalıtsallığı hiç saygıdeğerlik taşıyıp hit olmamıştı açıkçası. Bir maden kasabasında iseniz çocuklarda kuşkusuz aynı yolu takip edecekti. Şimdi baktığında yeni maden ocaklarının şehirlerin suratına saplanmış gökdelenler olduğunu görebiliyordu. Camlardan, kablolardan, kahve makinelerinden oluşan büyük birer kanyon buralar diye düşündü.

Birbirleri ile ego savaşında ölen ruhlar,

iş ortamının yarattığı baskıyı antidepresan kutularında hafifletenler, acısının ay başı ekstrelerinde çıktığı Paris defilelerini kıskandıran giyimler. Meselenin daha çok yönü vardı ama üzerine eğilmeye değmezdi. Bu konsept onun gelir kapısı idi. Konsept ölüm pazarlıyorsa işine gelirdi elbette. Kütüphanedeki Modern Kamusalılık kitabına ilişti gözü. Geçen hafta inceleyip bırakmıştı. İşlem basitti bütün işi piyasaya bırak, o meselenin canına okusun.

P. Ivanoviç Çiçikov şirketinin borsa hisselerine baktığında yüzündeki gülümseme Sibiryaya soğuşunda bir serfi bile ısıtabilirdi. Güncel haritalardan virüsün yayılma hızına baktı. Fena gitmiyordu. Ütü masasını katlayıp kaldırmaya erindi, kim uğraşacak şimdi deyip gabardin pantolonunu askıya astı. Gardıroptan beyaz bir gömlek ve İtalyan kesim ceket seçip kenara kaldırdı. Dün akşam tıbbi malzeme üreticileri ve özel hastane sahipleri ile toplantısını düşündü. Virüs birçok gelişmiş kapitalist metropolde hızla

“Mesela militan yerine terörist, intihar komandosu yerine canlı bomba denmesi de şaşırtıcı gelmişti. Birini bıçakla deştiginizde canilik, akıllı füze ile vurduğunuzda sıcak diploması oluyordu. Canlının nesneleşmesi yıkımı kolaylaştırıyordu ya da sayılar ve grafikler eliyle hokus pokus...”



yayıyordu. İtalyanlar çoktan ölümün tadına bakmıştı, New York ise yakında felaket ile karşı karşıya kalacaktı. Evsizler şimdiden sokak ortasında düşüp ölüyordu.

Papazlar gökyüzünden kutsal sular ile şehirleri yıkayadursun, madde kendi biçimini yaratıyordu. Tüm bu kepezeliğe insanlar neden dur demiyordu, akli almıyordu. Mefisto ise salgının yayılmasından kar sağlayan büyük iş çevreleri ile iş birliği içinde idi.

P. Ivanoviç Çiçikov "beyler beyler, endişeye mahal yok" diyerek hep bir ağızdan konuşan kalabalığın ilgisini üzerine çekmiş, onlara eliyle camekanın içindeki mavi kapsülü gösterip "yeterli sayıda ölü yeterli sayıda kapsül" dediğinde salondakilerin gözlerindeki şehveti hala hatırlıyordu. İnsan kalbindeki özel bir hücre yapısının kapsül için gerekli maddeyi ürettiği gerçeğini sadece çok uluslu birkaç şirket yöneticisi biliyordu.

Aslında çok uzun süredir uzmanlar gezegendeki bazı canlı türlerinin yok olmak ile karşı karşıya kaldığını, mevcut üretim biçiminin bugünkü amacıyla devam ederse geri dönüşü olmaz sonuçlar doğacağına dair bilgilendirmeleri birçok TV oturumunda, bilimsel makalede, konferansta dile getirmişlerdi. Sahra altı Afrika'sında nesli tükenmekte olan yeşil karıncaların popülasyonların çoğalması için test edilen ilaç bugünkü tabloyu açığa çıkarmıştı.

Sahada çalışan uzmanlar birkaç hafta sonra yüksek ateş, ishal, kusma ile çeşitli hastanelere kaldırılmışlar ve yarısı hayatını kaybetmişti. Tipi belirlenemeyen salgın ilk başta gizli tutulmuştu ancak artık saklanabilir olmaktan çıkmış ve birçok ülkeye yayılmıştı. Sahra altı devletleri normal grip salgını sanıp önemsememişti ancak virüs seyahatler, mal ihracı, kuşların göçleri ile kıtalara sıçramıştı.

P. Ivanoviç Çiçikov kendi çağını düşündüğünde hangisi daha korkunç diye düşünmeden edemedi. Toplar, yalın kılıçlar ile geride bırakılmış savaşların yıkımı mı yoksa tekniğin bu yüzünde mağaranın önüne çıkan insan toplumunun etini ısırarak açlığın kemir-

gen yüzünün yarattığı çalışma zorunluluğu mu? Birçok devlet çalışan kesimler için farazi açıklamalar dışında bir şey yapmıyordu. Google'dan baktığında bunun adına "modernizm" denildiğini gördü. Mesela militan yerine terörist, intihar komandosu yerine canlı bomba denmesi de şaşırtıcı gelmişti. Birini bıçakla deştığınızde canilik, akıllı füze ile vurduğunuzda sıcak diploması oluyordu. Canlının nesneleşmesi yıkımı kolaylaştırıyordu ya da sayılar ve grafikler eliyle hokus pokus...

Mail kutusundan tüm şirket çalışanlarına işlerin haftaya yoğun olacağı, tüm hazırlıkların rutin dışı yapılmasını direktifleyen mailler gönderdi. Virüs başladığından beri yıllık gerçekleşen işçi ölümleri arzı karşılamaya yetmiyordu. Son aylardaki intiharlar ise umduğu gibi olmamıştı. Ama bu sefer tuttuğunu koparabilecek bir şansı vardı. Tüm özel hastaneler ile kontak kurulmuştu. Banyodan gelen müzik sesini duyup kapatmak için kalktı. Çalma listesi açık kalmıştı, 'Iron Lion Zero' şimdi sanki tüm Afrika'yı koşuyorcasına bağırıyordu kapana kısıldığı boşlukta.



Richard Roland Holst,
Faust'tan bir sahnenin çizimi



ruhan mavruk

7. Senfoni

I
paslı bir iskeleye kilitli zaman
kırınca kabuklarını
çözülüp akacak uzak denizlere

sen nehri, kaldırımlarda şanson de röland
beyaz bir gül gibi rengine gizliyor özlemlerini o uzak delikanlı;

ağrı'nın gözleri şafakta
mürver ağaçları, dehaye, kisava...

göğün rengini boyuyor kırlangıçlar

II
papirüslerde yürüyor tarih
taşlarda kölelerin çığlıkları

ne çernobil, ne sars
çoktan yayılmış mumyaların kanı
ganj'in eteklerine, antil'lere
marsilya'da liman işçilerinin solgun gözlerine

III
nerden geliyor bu yağmurlar
nasıl da süzüyorlar kanımdan maviyi

rüzgar, korsan sandıklarını kırıp
bırakıyor dünyanın tüm nehirlerini kurumuş yaz otlarına

çocukların avuçlarında gün
genç kızların saçlarında orakların sonsuz ışıltısı

masallarda büyümüş ekinler

ufuktaki amazon ormanlarına bakıp
gülüyor ay!



avaşın

Bir Öznenin Kimliği

*Anlamını yitiren söze yeniden üflüyoruz
Ki uslanmaz çocuğuyuz tarihin*

Susturulmuş şarkılar ağzında bahar resmiyeti, öyle soğuk. Perdelerde bekleyişin mağlubiyeti, camlarda ritimsiz göz izleri. Evlere kapanan günleri yazıyor yaşam tahminleri. Sokaklar ürkek, soluklar kısa ve eller haritasız.

Pencerede oturan nar ağacına bir bildiri gibi astı yalnızlığını. Duyulsun, bulunsun istedi içe çekilen yaşamak kimliği. Bulunsun da çıkarılsın kuytu köşelerinden tozlu odaların. Çünkü yeniden adımlamak isterdi yollarını, göğsünde çarpan kalbinin... Yüzünü yıkamak için lavaboya doğru tembelce yürüdü. Ayakları milyon kiloydu sanki. Ayakları peşinden yürüdü. Ve işte aynada yüzü, dağılan saçları ve göz çapakları. Bir uzun seyrinde durdu yüzünün. Dudağında vurdumduymaz bir tavır oturuyordu. Yanakları ölgün, boynu bağışlanmaz ve omzunda kuş ölüleri... Birden aynadaki küçük lekeleri fark etti. Elinin içiyle silmeye çalıştı. Lekeler daha çoğaldı, daha kirlendi aynanın yüzeyi. Bıraktı. Musluğa ince, güçsüz parmaklarla bütünlenen elini uzattı. Tırnaklarının et sınırlarını uzunca geçtiğini gördü o anda. En son ne zaman tırnak makasıyla buluştuğunu düşündü. Amaan diyerek kavradı musluğu. Fakat sular yine akıyordu. Son günlerde sıkça yaşadığı bir şeydi bu. Ve kaç zamandır damlayan musluk, lavaboda paslı bir iz bırakmıştı. Düzlükte kıvrılarak akan sular gibi paslı izler akıyordu lavabonun uçurumuna... Yüzüne bir daha baktı.



William Hunt, Evrenin Işığı
"-Bayım kapının kulpunu
çizmeyi unutmuşsunuz.
-O kalbin kapısıdır, sadece
içeriden açılır."

Bir canlılık belirtisi yok. Elde var sıfır kadar yok. Bir şeyin yok sayılması için var olması mı gerekiyordu?

Pencerenin karşı duvarında devamlı bir şiirdir: Bana ellerini ver/ ayaklanacak şehir/ Bana gözlerini/ göğsüm yangın yeri...

Yine kendisinden ağır adımlarla yürüdü, salona geçti. Tüm koltuklarda kitaplar oturuyordu. Günlerdir evden çıkmamıştı. Ve devamlı okumalar yapıyordu. İnsanlara küsmüş, umudunu yitirmişti güzelliğe dair. Hep böyle miydi... yoksa hareketsizliği mi yaratıyordu bu umutsuzluğu. Hareket, umudun anasıdır diye bir söz anımsadı. Öyle miydi? İşte bu geri çekilmede bir sığınak gi-

biydi kitapları. Yine de bunca dağınık olmak zorunda mıydı? Televizyonun kumandasını buldu, rastgele bir kanal açtı. Kim kiminle nerede ne yapmış diye bir magazin, geçti. Bir başka kanalda "ünsüz" magazini gibi yozlaşan insan ilişkileri ve cinnetleri, geçti. Üçüncü kanalda saat başı haberlerine rastladı, burada biraz durdu. Yeni bir hastalık salgını sarmıştı dünyayı, yeni bir korku dalgası. Bitmeyen savaflara, yıkımlara şimdi de virüs eklenmişti. Rakamlar, nedenler, rakamlar, önlemler, rakamlar ve kapitalizm ölmesin. Kapitalizmde insan, bir istatistikten ibaretti. Yaşanılanlar bunu bir daha ilan etmişti... Televizyon haberlerinde ve resmi ağzılarda evden çıkmamanın hayırlı sonuçlarına dair uyarılar yapılıyordu. Fakat çıkmadan nasıl eklemek, su, elektrik... bu söylenmiyordu. Sosyal medyada da sokağa çıkma yasağından bahsediliyordu. Bunun gerekliliği ve sosyal devletin mecburi görevlerine dair çokça şeyler okumuştum... Ayağa kalktı, gerindi. Zaten evden çıkmak da istemiyordu. Bir amaan da buna çekti... Çok mu ilgisizdi? Bu ne hiç'likti? Oysa tam ortadaydı tüm yoksunlukların. On gün önce işten çıkarılmıştı. Yeni faturalar gelmeden iş bulmalıydı. Onca işsizlik içinde zorluğu açıklan bir de bu salgın belası başlamıştı. Yüzünü tavana çevirdi, derin bir nefes aldı ve kahrolsun kapitalizm... Kahroldu mu? Ocağa yetiştii, çay koydu ateşe.

Gazetede intihar duyurusu. Açım aç... dedi ve ateşe verdi sesini. Takvimde yaşamak manifestosu. Düşleri, ayaklandır/ Öfkeyi, ayaklandır/ Örgütle ve örgütle/ Ayaklandır günleri...

Telefon sesiyle kalktı kahvaltı sofrasından. Uzuncadır görüşemediği bir arkadaşı arıyordu. Görüşmekten kaçtığı arkadaşı demek daha doğru olurdu. Çünkü onun sözleri yıkıyordu kurulduğu haklılık tahtını. Bu da işine gelmiyordu. Bir keresinde arkadaşı ona "eylemsizliğin teorisini yapıyorsun" demişti. Ve galiba bu söz sonrası bir daha sayfalarca cümle... oturmadı aralarında. Sözü yanına almış ve üzerine çokça düşünmüştü sonrasında da. Bir yandan haklılığı sabit... diyordu söz için. Bunu diyordu demesine ama... İstemsizce açtı ve alo... Kısa cevaplarla karşıladı gelen cümleleri. Konuşma da kısa sürdü. Telefonu kapattıktan sonra hare-

ketlendi ve bir solukta evi topladı. Arkadaşı onu görmeye gelecekti. Belki de beklediği, belki de istediği şeydi. Kahramanıydı belki de... onu bu kirli, pas tutmuş yalnızlıktan çıkaracak olan. Öyle ya "hayat kısa, kuşlar uçuyor..." diyordu bazı şairler. Ve "sen uçuşu hatırla, kuş ölümlüdür.." diyordu aşka ve yaşama dair bazı ayetler. Böyle değil miydi? Ne diye dar çemberlerde boğuyordu kendini...

Ve sen şair, sözcük oyunlarını bırak. İlan-ı aşk zamanıdır, sevgiliye ve düşlere. İsyân kokuyor geleceğe uzanan sokak. Saatleri kuruldu meydan ateşlerinin, bak. Çoğaldı mülkiyetsiz elleri dünyanın ve çoğaldı hünerli elleri günlerin. Bir tarih de şimdi yazılacak...

OKURLARDAN

Şiirlere Ürüyorum Ağır Ağır

*yaşlanmış atlara ürkekçe su vereceğim bugün
ve ağır ağır basacağım şiirlerin beline
ağır ağır bir suyun gölgesine basarcasına*

*ey bulutlarla ittifak eden göğün yüzü;
uzatmaya devam et
şu kara uykumuza bembeyaz ellerini.*

*şiirler üremeli
şiirler emeklemeli
şiirler tozmalı
şiirler yırtmalı ağır ağır gölgesini
paslı bir çiviye burkarak kökünden!*

*ve
şiirler üflemeli
kasnağından sıyrılarak kopup gelen
şu çarıksız yedi kıta dünyanın yüzüne
/ yüzüzlüğüne...*

*şiirlerim
işçi tulumum benim
kalemim her daim alın'terli...*

R'Ulaş Karakuş



adil okay

Selah Özakın'ın Bitmeyen Yolculuğa

*"Harcı yılgınlıkla karılmış bütün karanlık duvarları yıkın."
Selah Özakın*

Şair, fotoğrafçı ve her daim muhalif aydınlarımızdan Selah Özakın'ı geç tanıdığım için üzgünüm. Onunla yolum İHD'nin her hafta Galatasaray Meydanı'nda Cumartesi Anneleri için düzenlediği oturumlarda kesişti. Sonra politik mahpuslarla dayanışmak amacıyla hazırladığımız "Fotoğraf Köprüsü" adlı sergide/kitapta buluştuk. Sonra dönem dönem fotoğraf kareleri ile mısraları yoluma çıktı. Kâh hüznlendirdi beni kâh coşturdu. Öyle ya, onun kaleminin yazmadığı ve objektifinin anda dondurmadığı tema neredeyse yoktu. Yolculuk, emek, kadın, çocuk, savaş/barış, umut ve tabii aşk.

Elbette Özakın'ın bu temalarda yazması, yazdıklarını yerli yerinde kullandığı imgelerle deyim yerindeyse oya gibi işlemesi en az 70 yıllık bir çalışmanın, biriktirmenin, gözlemin ve ödediği bedellerin sonucu olmuştur. Daha ilkokulda başladığı yazın çalışmasına daha sonra fotoğraf eklenmiştir. İki sanat disiplini, yani şiir ve fotoğraf, onun çalışmalarında birbirini besleyip gelişmiş, kimi zaman birbirine dokunmadan akan iki nehir gibi coşkuyula akmış, kimi zaman da birleşmiş yeni bir boyuta, üst imgeye taşınmıştır.

Biyografisinde de bu gelişmenin/yaratıcılığın kökenini bulmak mümkündür:

"Selah Özakın yazmaya, yine çok okuyan ve yazdığı şiirde geçen, "kırılım demir kapıları" dizesi yüzünden okul müdürünün annesini çağırıp uyardığı abisine duyduğu hayranlık nedeniyle, ilkokulda başlamıştır.

Özakın sanatçı kimliği yanı sıra gerçek aydın tanımını da hakkıyla yani bedeller ödeyerek kazanmıştır.



Selah Özakın,
Fotoğraf: Ömür Eğribel



Fotoğraf: Ömür Eğribel

annelerin günü

gün kara
ama hasretim bak
az sonra gelen gün
senin hasretine ağaracak
bu gelen gün
bu cumartesi
yine
bir kez daha
akasya salkımlarını değil
kayıp evlatlarını ağırdayacak...

Selah Özakin'la en son geçen yıl karşılaştık. Yeni şiir kitaplarının tanıtım toplantısında onu kutlayan, imza isteyen kuyrukta ben de vardım. Ona yakışan bir kalabalık vardı İstanbul

1945 yılında Adana'da doğan ve daha kundaktayken ayrılmış oldukları kenti, 1971'de, 12 Mart döneminde, öğretmenlik yaptığı Gaziantep'in Kilis ilçesinden, gözaltına alınıp götürüldüğü zaman, gözaltında tutulduğu tugayın penceresinden gören Özakin'in kapısı, babam şair Süleyman Okay ve diğer sosyalist şairler, yazarlar gibi her faşist darbeye zebaniler tarafından çalınmıştır.

Gözaltılar, hücreler, sürgünler Özakin'in yaşamının parçası olmuştur. Kilis'ten, Ordu'nun Fatsa İlçesine sürülen Özakin, burada çalıştığı beş yıl içerisinde eşi ve arkadaşlarıyla kurmuş oldukları TÖB-DER şubesi bünyesinde, tiyatro çalışmaları yapmanın, şiirler yazmanın yanı sıra dönemin siyasi çalkantılarına muhalefet eden makaleler yazmıştır.

12 Eylül darbesi de Özakin'in kapısını sayısız kez çalmış ve Selimiye Kışlası'nda defalarca ağırladıktan sonra, kendisini Afyon ilinin Bolvadin ilçesine sürmüş, böylece yüksek okul dahil, çeşitli kademe ve okullarda çalışmış olan Özakin'in okul öğretmenliğinden istifa etmesi sağlanmıştır.

Burada üç sayfaya sığmayacak yaşam öyküsü onun metaforlarını, örneğin aşağıda okuyacağınız "Cumartesi Anneleri" için yazdığı şiirde olduğu gibi derinleştirmiştir.

Divriği Kültür Merkezi'nde. Aynı mekânda açtığımız, organizasyonunu benim de içinde yer aldığım Görülmüştür Kolektifi'nin yaptığı Duvarları Delen Çizgiler adlı sergi vardı.

Özakin, Önsöz Sanat Edebiyat Der-gisi'nin onun için düzenlediği imza/tanıtım gününde uzun güzel bir sunum yaptı. Sonra kitaplarını imzaladı. "Yolcudan Yolcuya ile Günaydın Şiirleri" adlı iki kitabı Ayışığı Kitaplığı tarafından yayınlanmıştı. Onları alıp imzalattım. Bir de armağanı vardı bana: Renk Gümbürtüsü. Selah Özakin Şiir ve desenlerden oluşan bu kitabı ressam Firuz Kutal ile birlikte hazırlamıştı. İki sanat disiplini bir araya gelmiş, metaforlar derinlik kazanmıştı.

Renk Gümbürtüsü'nde arka kapakta da şöyle yazıyordu:

"Sözlerde insanın yüzüne bir avuç Akdeniz çarpıyor. Varoluşçu bir karmaşanın içindeyken şiir, çizgide boğuluyor balık. 'Hay gününüz aydın olsun hepinizin e mi?' derken bir yüzün üzerinde bin bir çeşit insan sabahı bekliyor."

Şiirlerle çizgilerin buluştuğu noktada ne şiir çizgiyi aydınlatıyor ne de çizgi sözü açıklıyor. İki iyi dost gibi birbirini tamamlıyor şiirin sözüyle çizginin yüzü. O yüz ki ya bir yol oluyor ya da bir ada... Ya kapatılmış bir maden girişi ya tarifersiz sefere çıkmış bir geminin denizi... 1 Mayıs'ta ölenlerin mezarı

değil midir zaten her 1 Mayıs'ta yüzümüz?

Bu binbir surat, bu herhangi bir disiplinde kendine yer bulamayacak bir kitap.

Galiba bir gökkuşağı. Yok yok, düpedüz bir RENK GÜMBÜRTÜSÜ..."

Bana imzaladığı kitaplardan da tadımlık bir parça seçtim.

sabah aklı

adı bildik çocuklar çalsın kapınızı
öpüşmeyi kafasına koymuş günlerin habercisi
kahkahalar
coşkular
ben de seslensem hepimize
uyandırsam
çalar saat yerine
yanağımızı okşar gibi
'gün güzel olacak' desem
haklı çıksam..."

Tabii aşkı da ihmal etmemiş Selah Özakin:

Bohçaçı

sessizliği sise sarmış sabah
gece
usulca toplayıp gizli utançlarını
damarlarına aşk yürüten
aşikâr güne terk ediyor meydanı
sakın unutma düünden kalan sevdanı
unutma
bohçasında
taze aşklarıyla kapını çalacak günaydını...

...

Devamını keşfetmek, Selah Özakin'ı yakından tanımak, onun imgeleriyle, şiir ve fotoğraflarıyla yolculuğa çıkmak okurlara, şiir ve fotoğraf severlere kalıyor.

Bugün itibariyle 75 yaşında olan Selah ağabeye tabiat uzun ömür versin, sağlıklı yıllar bahşetsin.

Sonsöz yine Selah ağabeyden olsun:

"az sonra uyanacaktır savaşı / tan yerinin uzağında / atılacaktır ilk mermi / çocuk mahmurluğuna / keşke oralarda / gün hiç ağarmasa..."

OKURLARDAN

Misafir

Halkalı Mezarlığı'nda bir sürgün gecesi
Kasım ayı bulutları arasında ay
Toprağın altı ve üstünün senfonisi
Üşümekten titremekten vay yorulana
Pantolon gömlek kolsuz yelekle
Ortada kalmışa, kimsesize vay
Eski gazeteler sırtının içine
Sığınmış taş duvarla mezar taşı arasında
Bir yanında Kalenderi dervişler
ölmeden ölmek gerek derler, anlamak için
paraya el sürmezler

Bir yanında Karmati'ler, Dehr'ciler
Kurşuna dizilmiş otuz bin Komünar bir yanında
Mazlum, Deniz, İbo, Mahir'ler
Yalnızlıktan bir of çekene vay

Halkalı Mezarlığı'nın sonbaharında
Rahmetliler aşağıda lanetlilerse yukarda
O gece koyun koyuna uyudular
Uykusu iki saat sürmedi sürgünün
Soğuşun, yorgunluğun, üzgünün
Kollarında uyukladı o gece
Büyü'den ilahi'den gerçeğe giden
Anne düşü, dost düşleri arasında
Halkalı Mezarlığı'nda sesler, gölgeler, kıpırtılar arasında
Bir yanında haklılığı
Bir yanında ay...

Süleyman Duvar



akif dagdevir

Baharın 17 Anı

Zindan Türkü Söylüyor

#1

Haydi bakalım, tam zamanını bulduk. Ablam son gelişinde bana bu günlüğü hediye etmişti. Şimdi yaz, ileride okuyunca kendine gülersin, dedi. Bir şey yazmadım tabii. Ne yazacağım; yazacak bir şey yok ki! Bütün gün evde oturup sınava çalışıyorum. Rafta öylece duruyordu günlük. Üzeri bir parmak toz tutmuş. Bana kalsa yine yüzüne bakmazdım ya, korona salgını çikalı beri hayatımız öyle hızlı ve garip bir biçimde değişiyor ki bu günleri mutlaka not etmem gerektiğini hissediyorum. Enteresan olabilir...

#2

Okullar iki haftalığına tatil edilmiş. Artı iki hafta da uzaktan öğretim yapılacağı evde. Oh, bir ay mis gibi tatil! Ne olurdu şu Korona geçen sene, ben okuldayken patlasaydı... Sınavdan da çıktık. Önceki yıl istediğim yeri tutturamadım maalesef. Pederde para olsa, hukuka bile girebilirdim özelde. Puanım fena değil yani. Puanım fena değil de bizim durumlar fena. Yahudi'nin teknesi gibi. Hani diyor ya "Allah büyük de tekne küçük" o hesap. Bu yıl daha çok çalışmam lazım. Bakalım...

#3

Bugün karşı apartmanda oturan kızla tanıştık. Adı Cansu'ymuş. Markette rastlaştık. Apartmandaki yaşlılar için alışveriş yapıyor. Gönüllü yani. Haberlerde görmüştüm ama benim aklımın ucundan geçmedi böyle bir işe kalkışmak. Bizim apartmanda da tek genç benim üstelik;

eşekliğe bak sen! Onu öyle torbaları yüklenmiş görünce kendimden utandım. Yardım etmeyi önerdim. Evin önüne kadar birlikte -tabii 'sosyal mesafe'yi koruyarak- taşıdık.

Bizim apartmana girer girmez, önce eve koşup ablamın Gezi'den kalma maskelelerinden birini taktım. Sonra yukarıdan aşağıya bütün daireleri yokladım. Komşularımızın yarısı beni tanımıyor. Dört numarada oturduğumuzu biliyorlar ama ismen tanımıyorlar. Eh, ben de onları tanımıyorum. Ne garip, değil mi? Demek tanışmamız için böyle bir felaket gerekiyordu. Neyse, bu vesileyle tanışmış olduk. Eyden çıkmaması gereken sadece üç kişi var. İki numaradaki Cevat amca, karşıdaki Hacı ve beş numaradaki Sema teyze. (Diğerlerinin oğlu-kızı, akrabası uğruyor zaten sürekli) Onların siparişlerini alıp terkardan markete, fırına gittim. Dönüşte çok sevindiler. Hacı amca benim için dua edecekmiş, insanları mutlu etmek hoş bir duygu.

#4

Ablamla Skype'tan görüştük. Hala haftada üç gün işe gidiyormuş. Toplu taşımayla tabii. Annem "Bırak işi madem, gel buraya" dedi ama ablama göre bu mümkün değilmiş. İki yıl işsiz kaldı okulu bitirdikten sonra; "değil korona, veba salgını olsa bırakmam" diyor. Haklı. Ne çektiğini ben biliyorum. İşsiz-güçsüz-parasız, evde, dört duvar arasında... Bir de o yengemler olacak yok mu...

Sizin kız iş bulamadı mı hala? Bak filanca'nın ki polisliğe başvurmuş da... bilmem ne... En son, görücüler gelince fittirdi ablam. İstanbul'a kaçtı dayımın yanına.

Dayım da alem adamdır. Kendisi için “İstanbul göç, iş bulma ve evlendirme idaresiyim ben.” diyor. Gerçekten öyledir, bir tek kendine hayrı dokunmaz. Annem gittikten sonra ablamla azıcık daha takıldık. Tavsiyesini dinlediğimi (günlük olayından bahsediyorum) söyledim.

#5

Cansu ile yine karşılaştık. Yine markette. Bizim ihtiyaçların ihtiyaçları için gitmiştim bu kez. O da aynı iş için gelmiş. Dönerken yolda konuştuk biraz. Geçen sene taşınmışlar. O da üniversiteye hazırlanıyor. Tıp istiyormuş. Hedefler büyük yani! Önceden mühendislik düşünüyormuş ama salgından sonra mutlaka tıp okumaya karar vermiş. Tam tersi olması gerekmez miydi? İlginç bir kız vesselam.

Peki, ben hangi bölümü istiyorum? “Hukuk” dedim ama bilmiyorum ki? Ağzımdan öyle çıkıverdi. Aslında hiç bilmiyorum. Bu yaşta daha ne giyeceğimizi bile seçemize izin vermiyorlar ama ömür boyu çalışacağımız mesleği seçmemizi istiyorlar bizden. Ne saçma!

..... Beni eklemiş. Akşam biraz daha konuştuk şuradan buradan. Sonra ders çalışayım dedim, sarmadı. İnternette virüslü zombi filmleri baktım ama doğru-dürüst bir şey bulamadım. İşte böyle.

#6

Öğlen Cevat amcaya uğradım. Daha doğrusu, alışverişini yapmıştım, onu götürdüm. Kapı ağzında ayaküstü lafladık biraz. Zamanımı nasıl geçirdiğimi sordu. Söyledim; internet, televizyon, dersler falan... Kitap okumamı tavsiye etti. Bu zamanlar bir fırsatmış, hazır eve kapanmışken bol bol okuyabilmişim. Teşekkür ettim tavsiyesi için. Ben zaten evden pek çıkmıyorum, istesem okurum ama okuyacak bir şey bulamıyorum. Bizim evde toplasan beş-on tane kitap var ablamdan kalma, onlar da ilgimi çekmiyor. Çiçekli-böcekli aşk romanları, hatta birinin adı direkt “Aşk”. Hayatta işim olmaz! Babamı elinde kitapla hiç görmedim. Annem de keza okumaz. Bir ara merak salar gibi oldu ama ev işlerine yetişemiyordum deyip bıraktı sonra. Gerçekten de yetişemiyordu. Zaten akşama kadar çalışıyordu kadıncağız. Ohoo, konuyu dağıttık yine. Neyse, Cevat amcaya okuyacak bir şey bulamadığımı söyledim. “Sen gel hele” deyip içeri buyur etti. Korona-morona, girmeyeyim şimdi, diye

uyardım. “Aferin” dedi, “bekle”.

İçeri gitti. Birkaç dakika sonra bir kucak dolusu kitapla geri döndü. “Bunlardan istediklerini alabilirsin. Bak bakalım ilgini çekecek bir şey var mı aralarında?” Baktım, elim içlerinden en incesine gitti. Yarın öbür gün okudun mu gibisinden sorguya çekerse diye kısa bir şey olsun istedim. E. E. Cumminas adlı bir şairin seçme eserleri çıktı. Şiir. Tam on ikiden vurmuşum yani! Başka alıp almayacağımı sordu Cevat amca, şimdilik bunu okuyayım yeter, dedim.



#7

Cuma namazı iptal edilmiş. Ben nereden biliyorum? Hacı amca şikayet ediyordu da ondan. Cevat amcayla ikisi daire girişlerine sandalye atmışlar kapıdan kapıya sohbet ediyorlar akşamları. Tam benim görev saatimde. “Üzülme Hacı amca,” dedim “sonra kılarsın.” “Benim vaktim mi kaldı ay oğul, bir ayağım çukurda” deyince Cevat amca karşıdan atıldı: “Hacı, kim bilir ne fırladıklar döndürdün gençliğinde, şimdi tırsarsın Arap’ın tokmağından!” Hacı amca’yı bir gülme tuttu ama nasıl, katıla katıla gülüyor. Bir yandan da “Sus bre imansız, güldürme; beni de dinden çıkarıp gomonis idecen kendin gibi” diye yalvarıyor. Bu olayı Cansu’ya anlattım, o da çok komik buldu.

#8

“Yaprak yaprak açtırırsın, ilk yaz nasıl açtırırsa ilk gülünü gizem dolu hünerli bir dokunuşla”

Bu yıl, hayatımda ilk defa baharın gelişini anlıyorum. Yani, kış ve yaz, insan ister istemez onların farkına varıyor. Ama ilkbahar mesela, hiç anlamadan geçip gidiyordu hep. Oysa şimdi, doğa, bahçedeki ağaçlardan, otlardan, çiçeklerden, kuşlardan -ve illa ki kedilerden- kendini duyuruyor. Adeta

“işte yeniden doğuyorum, yepyeni, taptaze, yemyeşil...” diye sesleniyor. Kime?

#9

27 Mart Cuma

TYT ve diğer giriş sınavları ertelenmiş. Her şeyi erteliyorlar. Her gün yeni rakamlar açıklıyorlar. Şimdilik İtalya’dan iyi durumdaymışız. Öyle diyorlar. Ama başkaları da başka şeyler söylüyor. Bundan sonra hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını öne sürenler var. Hatta tarih “Koronadan Önce-Koronadan Sonra” ... diye ikiye ayrılacaktı. (Bana uyar!)

Cansu’yla salgın hakkında konuşuyoruz. Sınavların ertelenmesi moral bozucu. Bazen hayatımız hep bugünlerdeki gibi sürüncemede mi kalacak diye endişeleniyorum. Bazen de bu ilkbahar hiç bitmese diyorum...



10

*“bütün güllerden derin
bir sesi var gözlerinin”*

Bugün Cansu’yla beraber parka gittik, mahallenin kedilerini-köpeklerini doyurmaya. Sabah, Sema teyze elime iki poşet mama tutuşturdu. Kendi aç kalsa olurmuş ama sokaktaki canlar aklımdan çıkmıyormuş. Hoşuna gideceğini düşündüğümünden hemen Cansu’ya haber ettim. Yanılmamışım. Elinde boş yoğurt kaplarıyla geldi. Önce kaplara su doldurup sağa sola bıraktık. Parktaki köpekleri doyurduk. Cansu tam bir hayvan dostu. Ben köpeklerden biraz korkuyorum. Cansu ise hiç korkmuyor. Her birini isim isim tanıyor, sanırsın 40 yıllık ahbabları. Kedilerle aram daha iyice. Cansu benim “cat-person” olduğumu söylüyor. O hepsiyle anlaşıyor. Ayrıca evde iki tane güvercini varmış.

Kedilerle oynadığı sırada ellerine dikkat ettim. Pek de küçük sayılmazlar ama ne gam; bana her şiir onun için yazılmış gibi geliyor.

#11

Cevat amcaya Cummings’in kitabını geri vermek için gittim. “Sende kalsın,” dedi, “şu korona belası bitsin verirsin.” Beğenip beğenmediğimi sordu. Çok beğendiğimi söyledim. Özellikle “Hiç bilmediğim bir yerde...” diye başlayan şiiri. İngilizcesi daha da güzelmüş. Şiiri orijinalinden okumak lazımmış aslında. Hatta demesine göre, en az bir yabancı dili, o dilde şiir okuyabilecek, ana avrat küfredebilecek kadar öğrenmeliymiş insan. Sen biliyor musun, diye sordum. “Evet dostum, lanet olsun!” diye cevap verdi. Esprisini anladığımı görünce sevindi. Ondan iki şiir kitabı daha aldım. Daha doğrusu, “madem şiirden hoşlandın bizimkilerden devam et” deyip verdi. Biri Nazım Hikmet, biri Sabahattin Ali’nin. Adlarını edebiyat dersinden biliyorum ama alıp da okumadım. Sabahattin Ali’yi bilmemek mümkün değil zaten, milli Instagram kitabımız Kürk Mantolu Madonna’nın yazarı oluyor kendisi, kahvenin yanına koyuyorlar lokum gibi.

#12

Ablamı ücretsiz izne çıkarmışlar. Ne zamana kadar, belli değil. Tekrar işe alıp almayacakları da. Annem yine “atla gel kızım” diyor ama şehirlerarası yolculuğa kısıtlama getirilmiş. Zaten çok tehlikeli. Bugünlerde sokağa çıkma yasağı uygulanabileceğinden söz ediliyor. Bazı ülkelerde çoktan başlamış. Bizde henüz yok; çünkü hükümet evde kalmak zorunda olan insanlar için kaynak ayırmaya yanaşmıyormuş. İnsanın akli almıyor. Kanala, uçağa, şuna buna milyarlar bulan devletimiz, vatandaşlarının sağlığını korumaya geldi mi para bulamıyor mu yani? Bu işte bir yanlışlık var ama...

#13

Salgın tüm ülkeye yayılmış. Artık rakamları il il açıklıyorlar. Bizim burada da varmış, hastalananlar, ölenler. Ben hala niçin sokağa çıkma yasağı ilan edilmediğini anlamıyorum. Babam her günkü gibi işe gidip geliyor. Geldiğinde kıyafetlerini kapıda çıkarıyor, sonra yallah banyoya. En son salona şutlamış annem, geceleri kanepede uyuyor zavallı. “Bari bana bir kulübe yapın da apartmanın önünde köpeklerle yatayım!” diye alaya vuruyor ama her türlü keyifsiz olduğu

yüzünden anlaşılıyor. Sokağa çıkma yasağıyla ilgili konuştuk geçen. Yetkililer diyor ya hani herkes kendi karantinasını uygulasin filan. "Ben o yetkililerin ta..." diye başlayıp epey devam ettirdi. (Buraya yazmayacağım.) "Evinizde kalın'mış, çocuk çocuk taş mı yiyeceğiz ulan!" diye de bitirdi.

Cansu'nun annesi de işe gidiyormuş. Anne-babası yıllar önce boşanmışlar.

#14

Sabahattin Ali'nin şiirleri güzel, içli, romantik ama Nazım Hikmet'inkiler bir başka. Daha serbest, daha kıvrak, daha canlı... Değişik şeyler yani. Bilmiyorum, benim daha çok hoşuma gitti. Cevat amcada başka şiir kitabı kalmamış. Onun yerine yine Nazım Hikmet'in bir romanını verdi: "Yaşamak Güzel Şey Be Kardeşim!" Bugünlerde tam ihtiyacım olan şey! "Ölümün kol gezdiği bugünlerde" deyip de abartmayacağım tabii. Bilim insanları (artık "bilim adamları" denmiyormuş, bunu da Cansu'dan öğrendim) en fazla nüfusun %3'ünün Korona nedeniyle ölebileceğini belirtiyor. Öte yandan, salgının yan etkileri olarak sağlık sisteminin tıkanması, kıtlık, ekonomik kriz vs, nedeniyle bizi epey zor günler bekliyormuş. Bilimkurgu filmleri gerçek oluyor sanki. Babama bu gelecek örgülerinden bahsettim, bizi bekleyen durumlardan filan, ne cevap verse iyi: "Oğlum, garibana her gün korona, her gün kriz. Biz alıştık." Haklı mı, haklı. Ama ben alışmak istemiyorum.

#15

Yaşamak Güzel Şey'i okuyorum. Annem odama daldığında (hala öğrenemediler kapı vurmaya) kitabı elimde görünce kızdı, bir ton söylendi: Şimdi sırası mıymış, oturup derslerime çalışsaymışım ya, falan filan... her zamanki şeyler işte. Adamlar – pardon düzeltiyorum; insanlar. İnsanlar ne hayatlar yaşamış, biz şu küçücük dünyamızda fare gibi kısıp kalmışız. Korona'dan önce çok mu farklıydı sanki? Ders çalış, nette takıl, en fazla arkadaşlarla parkta kola-çekirdek (sosyal hayatımız da bu!)... İlçede değil mezrada oturuyoruz resmen. Burası öyle yavan bir yer ki, köpeği bağlasan sıkıntıdan kudurur o derece. Kudurmak dedim de, romanın baş karakteri Ahmet aklıma geldi. O galiba yazarın kendisi; çünkü bazen birinci şahısla anlatıyor. Böyle insanlar hala var mıdır acaba? Varsa nerededir?



#16

Bugün Cansu'nun güvercinlerini görmeye çıktık. Havalar iyileşince çatıya almışlar. Güzel fakat küçük bir kafesin içinde iki beyaz güvercin: Leyla ile Mecnun. Adları böyle. Bir de yavruları var. Umut. Ama Umut henüz uçmıyor, çünkü o bir yumurta. Daha doğrusu, yumurtada mı demeli? Her neyse, henüz doğmamış yani. Kafesin kapısı açılınca Mecnun hemen çıkıp havalanıyor. Etrafı şöyle bir kolaçan eder gibi kısa süreliğine uçup geri geliyor. Normalde uçmaya doyamamış ama Leyla kuluçkada ya şimdi, sıkıysa geç kalsın!

Cansu, kuşların yemini-suyunu ayarlarken ona romanı anlatıyorum dilim döndüğünce. İlgilenmiş gözüküyor. Okumak istiyormuş. Bitirince vereceğim, zaten çok uzun sürmez.

#17

Cansuların çatısından deniz görünüyor. Yalnız çok uzakta ve -kıyadaki villaların izin verdiği kadarıyla- kısacık bir şerit halinde. Ama bu kadarıyla bile maviliği, enginliği, canlılığı anlaşılıyor. İçinde kaynaşan hayat çıplak gözle görülebiliyor.'yla ona bakıyor ve düşünüyoruz. O ne düşünüyor, bilmiyorum. (Bilmek için neler vermezdim! Gerçi o zaman tüm ilginçliğini ve gizemini yitirmez miydi? Böylesi daha iyi boş ver.) Ben salgın günlerini düşünüyorum. Aslında koronanın bana yaradığını söyleyebilirim! Hiç olmazsa bir iki kitap okudum, komşularımızla (ve mahallenin köpekleriyle) tanıştım ve tabi Cansu'yla. Korona dünyayı değilse bile, benim hayatımı şimdiden değiştirdi. Bu kesin.

Sahi, az kalsın unuttuyordum. Asıl haberi sona bıraktım: Umut yumurtadan çıktı! Henüz minicik bir şey; zayıf, tüysüz, korumasız. Ama büyüyecek. Ve biz Umut'un göğe kanat açıp uçtuğu günleri de göreceğiz.



zeynep seber

Çokların Babası

Adım Mehmet. Ustamı dört gün önce, o 96 yaşını gördüğünde kaybettim. Ben ve Amerika’da yaşayan kardeşinden başka kimse yoktu; cenaze işlemlerini ben yürüttüm. Onunla tanıştığımızda, 16 yaşımıdaydım ve öfkeliydim. Annem, bir gün beni kapalı çarşıya götürdü. Epeyce eski olduğu belli olan ama bir o kadar da iyi muhafıza edilmiş olan dükkânın camındaki “Çırak Aranıyor” ilanını görünce; annem beni dükkâna apar topar soktu.

-Merhaba! Oğlumun işe almanızı istiyorum.

İşte böyledir Melahat Hanım; uzun beylik cümleler kurmaz, boynunu bükmez. Annemdir o benim.

-Oğlunuzun okulda olması gerekmiyor mu?

İşte Avram Usta! Annemin tam karşısında durmuş, lafını esirgemiyor ama sesindeki naifliği de gizlemek için çabalamıyordu.

-Mehmet okuldan kaçıyor. Sokaklarda kaybolmasın. İlanını gördüm; onu çırağın yap. Yevmiyesi inan, önemli değil. Oğlumun bir zanaatı olsun yeter ki.

Avram Usta, önce annemin arkasında saklanan bana sonra da anneme dikkatlice baktı. Yanaklarım kızarmış, uzun ve ince vücudum daha da hantal bir görüntü almıştı.

-Olur hanım, oğlun yarın sabah sevizde burada olsun.

Melahat Hanım, anlaşmayı kabul ettiğini göstermek için kafasını salladı ve dükkândan çıktık. İtiraz etmek şöyle dursun, tek bir kelime etmedim. Yarın sabah Kapalı Çar-

şıda olacaktım. Babam öldükten sonra anneme hiç hayır diyemedim. Melahat Hanım, yumruğunu masaya koyan bir kadındı ve böyle bir kadına baş kaldırmak benim boyumu aşırıyordu. Çarşının meydana açılan kapısına kadar yürüdük; renkler, kokular ve sesler de bizimle yürüdü. Oradan tramvaya binip, Kocamustafapaşa’daki evimize doğru yola koyulduk. Sokağa girdiğimizde, annem birkaç tanıdıkla selamlaştı sonra da beraber yufkacıya girdik.

-Merhaba Saime Hanım, bize 10 yufka versene.

Saime Hanım, annemi selamladı. Tezgâhın arkasında hazırladığı paketi uzatıp, annemin kasanın kenarına bıraktığı beş lirayı kasaya koydu. Dükkândan çıkıp, evimize geçtik. Yavaş yavaş, soluklanarak binanın merdivenlerini çıktık. Annem hemen mutfaka geçip, akşam yemeğimizi hazırlamaya başladı. Ben de balkondaki çiçekleri suladım. Börek fırında pişerken, biz de akşam haberlerini izledik.

-Taksim’de iki kadın kısa etek giydikleri için dayaktan hastanelik edildi! Saldırganlar hala aranıyor!

-Şark görevindeki üç askerimiz şehit oldu!

-Esnaf, vergilere isyan etti!

-Halk pazara çıkıp alışveriş etmeye korkuyor, fiyatlar cep yakıyor!

-Sokakta simit satan bu iki afacan halının yüzünü güldürüyor!

Zuırrrrrr, zuırrrrrrr...

-Börek pişti galiba, kapa şu televiz-

yonu, git elini yüzünü yıka.

-Olur Melahat Hanım.

Annem, çok sevdiğim pırasalı börekten yapmıştı. Pırasalı bir börekle gösterirdi beni ne çok sevdiğini, iyiliğimi istediğini ve sokaklarda kaybolup gitmemden korktuğunu. Bilirdim bunları ama sokaklara karışıp gitmekten de geri duramazdım. Masadayız işte, karşılıklı oturmuş; bir kaşık tarhana çorbası bir çatal börek yuvarlanıp gidiyorduk. Böylece gece gündüze vardı; ben pek uyuyamadım ve yan odadan gelmeyen horultu seslerine göre annem de uyuyamamıştı. Ağırından alarak hazırlandım, odadan çıktığımda annem kahvaltı masasında beni bekliyordu.

-Uyanamadım; kahvaltı yapmayacağım. Geç kalmasam iyi olur.

-Ama oğlum...

-Akşama görüşürüz anne.

Mahallede esnaf ahalişi dükkanlarını yeni açıyordu. Babam da her sabah gelir, o zamanlar işlettiği kahveyi her gün aynı saatte açardı; ben de onunla evden çıkar, yolda harçlığımı alırdım. Son altı yıldır kahveyi hızlı adımlarla geçiyor, yoluma devam ediyordum. Dükkâna tam saatinde vardım. Ustam Şark Kahvesinden iki çay söyledi.

-Hadi bakalım! Beraberce kuralım sofrayı. Sen poşetteki simitleri çıkar, hanımın hazırladığı peynir domates kabını da getir; hemen poşetin yanında o da.

Avram Usta, küçük sehpanın tozunu sildi. Elimdekileri tek tek sehpaye yerleştirip, yüzüme baktı.

-Ne duruyorsun oğlum, otursana.

O sırada benim yaşlarımda kısa boylu, saçları üç numara kesilmiş, kocaman ve yamuk burunlu, çipil gözlü bir çocuk çevikçe dükkâna girdi. Hızlıca dükkâna, sehpaye, bana göz gezdirdi en sonunda gözleri Avram Ustanın suratını buldu.

-Günaydın Ustam, çayları getirdim.

-Eyvallah Ali bey oğlum, sehpaye bira-

kıver. Mehmet yanımda işe başladı. Bundan sonra sabahları bizim dükkâna hep iki çay getireceksin.

-Olur Ustam, afiyet olsun size.

Ali dükkânın eşğinde bir an durakladı, bana dönüp kısaca gülümsedi ve gitti. Ne garip çocuk, sanırsın yüz yaşında ama sakalları ne çıkmış ne de ağarmış. Çayına tabaktaki üç şekeri katıp, karıştırmaya başladım. Karnım açtı ama yemek yemeye çekiniyordum.

-Evde mi kahvaltı yaptın?

-Yok Usta, kahvaltı yapmadım.

Usta suratında muzip bir gülümsemeyle "bu çekingenlikle sokaklarda seni çok hırpalamıyorlar inşallah" dedi ve kahkahayı kopardı. Yanaklarım kızarmıştı, hissediyordum. Önümde duran simitti bölüp, kahvaltılıklardan hızlıca birkaç lokma yedim. Sonra da sofrayı kaldırıp, temizledik. Çarşı henüz çok kalabalık değildi ve dükkâna gelen giden de yoktu. Dükkânın atölye ve teşhir alanı tek bir alandan oluşuyordu. Usta atölye kısmına geçip, beni yanına çağırdı.

-Beni iyice izle, kelimeler uçar gider ama gözlerinle çektiğin resimler sana kalır.

-Olur, izlerim.

Usta genişçe metal bir tepsiye su ve kitreden oluşan sıvıyı koydu önce. Sonra raflardan beş altı farklı renkteki boyayı seçti. Elleri fırçayı tutmuyordu da sanki fırçanın devamı olan bir uzvu gibiydi. O kemikli ve damarlı eller kısa bir sürede kimisi

denizi, kimisi bin bir çiçekli bir bahçeyi anımsatan eşarplar, fularlar çıkardı ortaya. Onu izlemek, boyaların kokusunu duymak, dışarıdan gelen ayak seslerini duymak beni mutlu ediyordu. Öğlene doğru çarşıdaki uğultu arttı. Usta da işine ara verdi. Atölyeyi beraberce toparlayıp, temizledik.

-Temiz bırakmazsan, temiz başlayamazsın. Renkler bulanırsa, sanatın da ruhun da bulanır; bakan gözler de güzelliğini göremezler. Anladın?

-Anladım Usta.

İçeriye gelen müşteriler teşhir alanın-

İtiraz etmek şöyle dursun, tek bir kelime etmedim. Yarın sabah Kapalı Çarşıda olacaktım. Babam öldükten sonra aneme hiç hayır diyemedim. Melahat Hanım, yumruğunu masaya koyan bir kadındı ve böyle bir kadına baş kaldırmak benim boyumu aşırıyordu.

dan önce atölye kısmındaki boyaları, alet edevatları fark edip, meraklı gözlerle inceliyor; sonrasında da teşhir ürünlerine bakıyorlardı. Öğle arası için Avram Usta beni çarşının Mercan Kapısı kısmındaki esnaf lokantasına gönderdi.

-Benim yanımda işe başladığını söyle, hesabı da bana bırak. Bir saati geçirme sakın.

-Olur usta, geç kalmam.

Lokanta pek kalabalık değildi, cam kenarında iki kişilik bir masada yer buldum. Yemeğim gelene kadar, masamda unutulmuş gazeteyi okudum biraz. Yemeğimi bitirir bitirmez de dükkâna doğru yol aldım. Levi Fular'a vardığımda, içeride iki tane kadın teşhir ürünlerine bakıyordu.

-Bak Sabahat, bu fular bizim ada evindeki balkonun manzarasına benziyor! Bunu alalım anneme.

-Burgaz Adalı mısınız?

-Evet, siz de mi oralısınız?

-Evet ama yıllardır gitmeyiz adaya.

İki kadın dikkatle Avram Ustanın suratına bakıyorlardı, tanıdık bir çizgi arıyorlardı belki de onun suratında. Ama o çizgiyi bulamamışlardı.

-İyi öyleyse alalım, bu fuları.

-Gel bakalım Mehmet Efendi, bu genç hanımların seçtiği fuları sen paketle.

Akşam vakti olduğunda, kepenkleri yine birlikte kapadık. Gitmeden önce ustam günlük yevmiyemi küçük bir zarfın içerisinde vermişti.

-Yarın görüşürüz oğlum, sağlıklı kal.

-Görüşürüz usta.

Avram Usta, tarif edemeyeceğim bir babacan ruha sahipti. Babamdan sonra ilk defa kendime yakın hissettiğim bir erkek karakter girmişti hayatıma. Günler geçtikçe kahvaltılarımız daha da uzar olmuş, atölye vaktinde ellerim daha çok boyaya bulanmaya başlamıştı. İş biter bitmez erkenden eve gidiyor, annemle televizyon izleyip akşam yemeği yiyorduk. Evimizde tekrar bir dinamik oluşmuştu. Her akşam Melahat Hanıma, o gün dükkâna gelen müşterilerden,

ipek kumaşın ne kadar yumuşak olduğundan, ustamla beraber hazırladığımız desenlerden bahsediyordum; annemin yüzünde ise huzurlu bir gülümseme oluşuyordu. Bu bizim hikayemizdi ve biz mutluyduk.

Zaman ilerledikçe, ben büyüyordum ve artık evin çocuğu değil erkeği olduğumu daha çok hissediyordum. Avram Usta,

bana ebru sanatını öğretirken bir yandan da kendi hikayesini anlatırdı. İstanbullu bir aileden geliyordu, babası annesini kaçırmak zorunda kalmıştı.

Çünkü annesinin babası, gayrimüslim biriyle kızının evlenmesine razı gelmemişti. Kaçarak evlenen iki genç aşık hayatlarını tırnaklarıyla kazıyarak, emek emek kurmuşlardı. Bu sırada önce Avram Usta, iki yıl sonra da erkek kardeşi David doğmuştu.

Mutluydular. İki kardeşin gençlik yıllarında İstanbul'a bir bela çökmüştü. İstiklal'deki diğer gayrimüslim dükkanlarla beraber onların da fular dükkanları yağmalanmış, yıkılmıştı. Bu olayların üzerine babaları kalp krizi geçirmiş ve vefat etmişti. Hayat arkadaşını kaybetmeyi kaldıramayan anneleri de önce Alzheimer olmuş ve yavaş yavaş evlatlarına veda etmişti. Bunun üzerine David doğduğu toprakları terk etmiş, Avram Usta da bir başına kalmıştı. O da babası gibi bir sevdaya tutulmuş ama sevdiğine kavuşamamıştı; bu yüzden de hiç evlenmemişti. Gözüyle gördüğü, aklında kalan tüm resimleri yaptığı fularlara aktarmıştı yıllar boyunca.

Ben 20'li yaşlarımda başındayken bir gün annemle, beni Burgaz Adadaki yazlığına götürdü. Bu birbirinden ayrı dünyalarda yaşayan üç insanın bir aileymiş gibi hissetmesine dair bir gündü. Şehre dönerken yazlığın yedek anahtarını çaktırmadan cebime iliştiymiş ve şöyle demişti;

-Biz bugün varız, yarın yokuz. Ama sen yarın da olacaksın. Ne olursa olsun sokaklara geri dönme oğlum.

Mahcup ve boğuk bir sesle "Sağ ol Usta" diyebilmişim sadece.

Adadan döndükten kısa bir süre sonra Avram Usta'nın beynine giden damarlardan biri tıkanmış ve komaya girmişti. Bunun üze-

-Temiz bırakmazsan,
temiz başlayamazsın.
Renkler bulanırsa, sanatın
da ruhun da bulanır; bakan
gözler de güzelliğini
göremezler. Anladın?

-Anladım Usta.

rine kardeşi David'i arayıp bulmuş; durumu ona anlatmıştım. Fakat David İstanbul'a ulaşmadan ustamı kaybetmiştik.

Benim adım Mehmet. Ustamı dört gün önce, o 96 yaşını gördüğünde kaybettim. Ben ve Amerika'da yaşayan kardeşinden başka kimsesi yoktu. Onunla tanıştığımızda, 16 yaşındaydım ve öfkeliydim, şimdise 24 yaşında ve durgun bir deniz gibiyim. Kendi ellerimle toprağa verdim ustamı. Çarşıdaki dükkanlara onun ruhu için lokum dağıttım. Şark Kahvesine vardığımda çaycı Ali de oradaydı, uzattığım lokumdan bir tane aldı ve gözlerini gözlerime dikerek "Çocukların babasıydı" dedi.

Geç saate kadar sokaklarda dolaştım, biraz da içtim. Ustam yoktu artık. Ne işim ne de emeğim vardı. Çarşıdan kimse sahip çıkmamıştı bana. Ne olacaktım şimdi? Benim gibi bir serseri mayın iflah olur muydu? Şans bir kere gülerdi insanın yüzüne, sonra da ardı ardınca tüm kapılar kapanırdı işte böyle. Mahallenin girişinde gençliğimden tanıdığım yüzleri gördüm önce, sonra seslerini duydum. Biraz daha yaklaşınca gördüm ki gençten bir çocuğu bıçakla sıkıştırmış, korkutuyorlardı. Yufkacı Saime teyzenin oğluydu bu, hani şu çalışkan çocuk! Koştum, bıçağın üstüne kapaklandım. Bizimkiler korkup, kaçtı hemen; bir tek Saime teyzenin oğlu kalmıştı yanımda. Bağırıyordu.

-Mehmet abi, ne yaptın? Yardım ediiiiiiiiin! Yardım ediiiiiiiiin!

Sokak sessizdi, gece leylak kokuyordu ve benim hayata dair tüm umutlarım tükenmişti.

OKURLARDAN

Bir Ömrün Hikayesi

*acılarla budanan bir ülkenin sabahındayım
ruhum ölülerin arasına uzanmış bir düş
süngüsü kırılmış kapı
bir ağdın yükselişi
ve çığlık*

*gideceğim
bir gecenin ıssızlığı içinde
ay ışığına gözükmeden
benim sandığım rüzgarlara
ellere veda etmeden
ve kimse bilmeyecek
son öykümün nasıl bittiğini
kimse bilmeyecek
o çıldırasiya öptüğüm kadının
gözlerinin altındaki şişkinliklerin
yüzüne nasıl bir renk kattığımı*

*gideceğim
ve kapımın sürmesi açık kalacak ardımdan
duvarda Apé Musa
ve cesur bir rahibenin posterini
dolabın üstünde Borges'in 'Anlar' şiiri
askıda kırmızı kareli gömleğim
kahverengi kadife ceketim
ve yatağımın dağınıklığı bıraktığım gibi kalacak*

*sonra bir akşam üstü
gerilerden bir şarkı çalacak
içinde annemin saç örgüleri
babamın sıvadan nasırlanmış elleri
ilk heyecanlarımı yaşadığım sokaklar
nergis kokulu dağ etekleri
tahta kilitli kapı önlerinde beni güzelleştiren
hüzünlendiren aşklar
patika yollardan maviliğe saldıığım
uçurtmalar papatlanayıp
gececeğim yolların kenarlarına can verecek*

*ve en son bir rüzgar esecek
şarkının sustuğu yerde
alıp götürecektüm bütün kelimelerin yankısını
ne benden bir ayak izi kalacak
ne de dalından kopmuş bir yaprak
ve bitecek bir ömrüm hikayesi*

Sinan Hüseyin



rüzgâr deniz & sarya

Bir Fotoğraf İki Göz



İki Canlı / Rüzgâr Deniz

Bu yazı nasıl başlamalı? Resim o kadar şey anlatıyor ki; nereden ve nasıl anlatmalı...

Yaşamak için ellerinden gelen çabayı sarf eden iki canlı...

Yine gözler önünde yaşadığımız düzenin adaletsizliği. Adaletsizlik en çok "küçük" ve "zayıf" olanlarda görülüyor. Ama o küçük ve zayıf denilenler aslında hiç hak etmedikleri yerlerdeler şu an. Bazıları her gün dayak yiyor ya da öldürülüyor, bazıları fab-

Çocuklar İçin Değer / Sarya

Korunaklı saraylarında yaşayanlar için evde kalmak oldukça kolaydı. Peki ya kalacak bir evi bile olmayanlar ne yapacaktı? Annesi, babası, ailesi olmayan, gidecek bir yeri olmayan, sokakta yaşamak zorunda olanlar. Her an bir tacize uğrama tehlikesiyle karşı karşıya kalanlar? Bu fotoğraf bütün insanlığa meydan okumuyor mu sizce de? Ne kadar çok mala mülke sahip olsa da her gün daha doyumsuz hale gelen, eşyalara ve paraya ait

rikalarda, madenlerde, inşaatlarda ezilip iş cinayetlerinde ölüyor, bazıları da sokaklara atılıyor.

Çocuklar ve sokaklar... Çocuklar oyunlar oynasınlar diye sokakta olmalılar. Oyunlarda koşup zıplasınlar diye sokağa çıkmalılar. Ama düzen! Sokaklarda yaşamaya çalışan çocuklar her gün, belki de her saniye bir zorluk ya da zorbalıkla karşı karşıya kalabiliyor. Düzen dedik ya! Bir tarafta lüks evlerinde, yatlarında oturanlar; diğer tarafta ise sokaklarda soğukta, yapayalnız, başını sokabilecek bir çatısı olmadan hayatta kalabilmek için mücadele eden sokak çocukları.

Herkesin hor gördüğü ve itip kaktığı sokak çocukları, o hor gören “insan” denilen varlıklardan daha sevgi doludur. İçinde kötüyeye dair hiçbir şey barındırmazlar. O küçük sevgi dolu avuçlarıyla yalnız olmadığını hissettirebilmek için tuttuğu ve battaniyenin altına yanı başına aldığı o küçük köpekten belli değil mi?

Sevgi, dostluk, arkadaşlık... Bu kelimeler insanlara yabancı geliyor artık. Bu düzen, bize bunları unutturup benliğimize bencilliği, yozluğu öğretiyor. Oysa bu kelimeler bize insan olduğumuzu daha doğrusu canlı bir varlık olduğumuzu gösteriyor.

Sait Faik diyor ya; “Dünyayı güzellik kurtaracak, bir insanı sevmekle başlayacak her şey.” İşte dünyayı kurtaracak olan sevgiyi, dostluğu pekiştirip yan yana olup düzene karşı yapacağımız dik duruşla gerçekleşecek. Dik duruşla çocuklar, gençler, kadınlar hatta hayvanlar daha mutlu ve daha huzurlu bir dünyada yaşamlarını sürdürebilecekler.

İki canlı; dünyaya güzellik geldiği zaman sıcak evlerinde ve yataklarında mutlu, huzurlu uyuyabilecekler.

olan insanlar varken yoksulluğun, yokluğun içinde yerini ve sevgisini paylaşmayı unutmayan bir çocuk. Küçücük elleriyle bir köpeğin patisini avucuna almış, dünyadaki hiçbir kötülüğü hak etmeyecek kadar masum.

Kendisi gibi sokakta olan bir canlıyla yatağını, yastığını paylaşacak kadar güzel. Yaşam her geçen gün gösteriyor bizlere. Salgın ve kriz dönemlerinden en çok etkilenen kadınlar ve çocuklar oluyor. Virüsle birlikte kadınlara ve çocuklara karşı şiddet artıyor. Ne ev içinde ne de sokaklarda güvende değiliz. Kadın olduğumuz için eziliyoruz. İşçi bir kadın olduğumuz için bir kez daha eziliyoruz. Çocuk olduğumuz için, yoksul bir çocuk olduğumuz için eziliyor, sömürülüyoruz. Kimliğimizden kaynaklı bir kez daha eziliyoruz.

Çizgili Pijamalı Çocuk filmi geliyor aklıma. İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanya'da Yahudilerin uğradığı soykırımı anlatan film. Toplama kampında çalışmak zorunda olan Yahudi bir çocuk ve yüksek rütbeli bir generalin Alman çocuğu. Tel parmaklıkların iki ayrı yüzünde iki ayrı çocuk ve filizlenen bir arkadaşlık. Hiçbir şeyin farkında olmayan iki masum çocuk. Devletlerin çıkarları ve savaş, çocukların ne gözyaşlarını dinler oysa ne de masumiyetini. Kimliğinden kaynaklı ezilen sömürülen katledilen çocuklar. Peki, böyle nereye kadar? Bizler çaresizliğe mahkûm olmak, sokakta ölüme terk edilmiş çocuklar görmek istemiyoruz, evet! Mülteci olduğu için sömürülen, katledilen çocuklar görmek istemiyoruz. Dini, dili, ırkı, sınıfı ne olursa olsun çocukların ama bütün çocukların kırmızı elmalar gibi bir gülüşü olsun istiyoruz. Bunun için yaşamımızda mücadeleyi büyütmeekten başka şansımızın olmadığını düşünüyoruz. Ne diyor büyük usta Yaşar Kemal; gözleri kocaman çocuklar için değer, mücadeleye değer...



süheyla güney avcı

Bu Coğrafyada Yanık Tenli Ölü Bir Çocuğum Artık

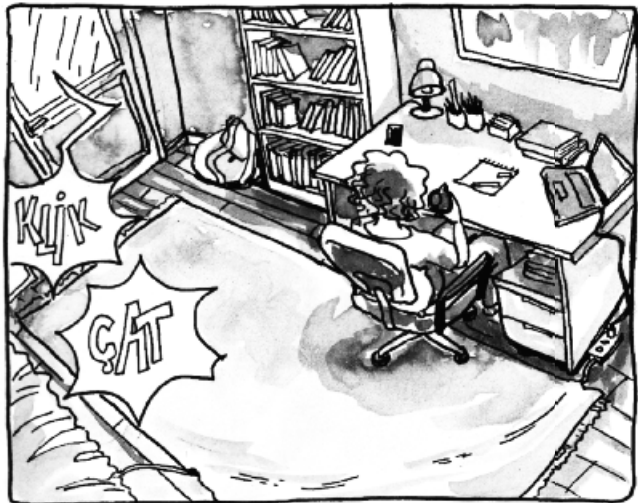
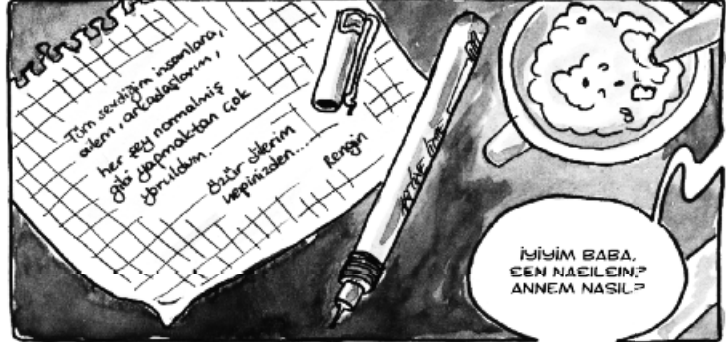
Li wê erdnîgarîyêde edî ez zarokek mirî û beden şewatim...

*Bu coğrafyada yanık tenli ölü bir çocuğum artık...
Güneşi doğuran toprakların sızısında kavrulurken tenim;
Yasaklı dilimin içinde büyüdü bütün türküler...
Kirli savaşların ucunda ölümsüzleşen bedenler
Dili ağıtlara örülü gelinler
Yüreğine kavga basan analar
Birir birer yazdı
Kenarı ağıt, başı ağıt, sonu ağıt döşeli, dağları öfkeliendiren türküleri!
.....*

*Bu coğrafyada yanık tenli ölü bir çocuğum artık...
Tarihe dirhem dirhem işlenen, sancılı gecelerin öfkeli gülüşüyüm ben!
Korkusuz korkularıyla ana rahmi gibi sığındığım, binlerce öyküm var bu kahırlı coğrafyada...
İşlevsiz yasalarıyla;
Kaç kere daha öldürebilirsin ki beni!
Kabuslarında taşımaya kaç kere gücün yeter?
Yasal adaletsizlikler zincirine bağlanmış kurallarıyla,
Kaç kere özgürlüğe uzanmış sabahlarımı vurabilirsin!
Li wê erdnîgarîyêde edî ez zarokek mirî û beden şewatim...
Ama bir de;
Mezopotamya'yım ben binlerce ölümsüzlüğü yüreğinde biriktiren...
Fırat'im ben aşkın en delisi taşar bağrımdan
Dicle'yim asi sular dolanır avuçlarımda
Munzur'um ben Munzur!
Ayazlarımla, karlarımla Munzur....*

*Bu coğrafyada yanık tenli ölü bir çocuğum artık...
Ölü bedenimden yarınlara binlerce yürek büyüten!*







GEL OTUR-
LIM BİRAZ.
KAHVE DE
KOYARIZ.

BEN
UYU-
YACAGIM
YAREN
YORGUNUM.



YA
SEN GEL,
SEVDIGIN
ÇİKOLAT ADAN
DA ALDIM.

KIRAYI SORUN ETME, ANNEM-
LERDEN İSTERİM BEN.
KAZANDIĞIMIZ YETMİYOR
DERİM. YALAN DA
SAYILMAZ YANI...



BU HAFTA
YATIRACAKLARINI
SÖYLEMİŞLERDİ. GEÇEN
AYLA BİRLİKTE BİR BUÇUK
MAAS YATMASI
LAZIM.



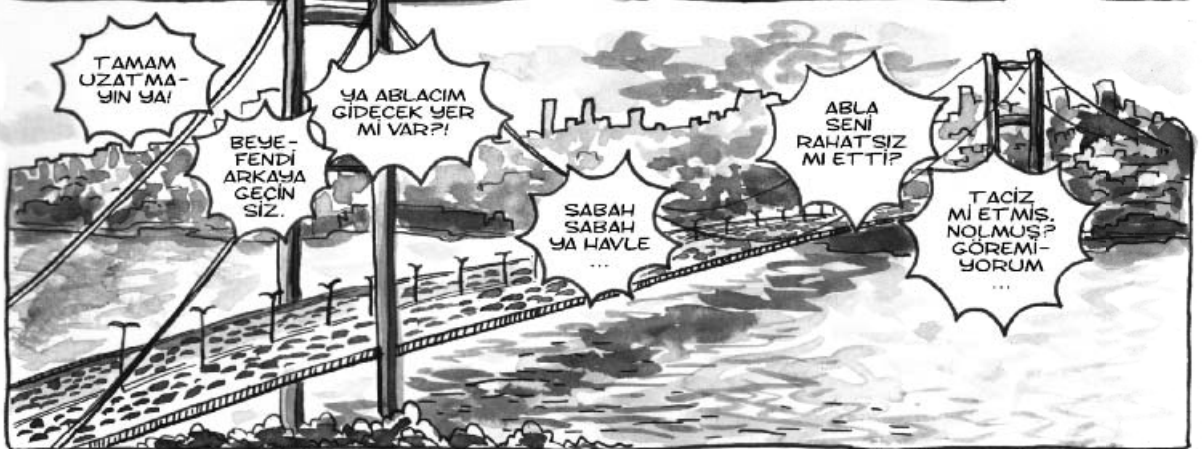
NE OLUR NE OLMAZ
BİRLİKTE KONUSALIM.
İKİ KİŞİ OLURSAK
CEVAP VERMEK
ZORUNDA HİSSE-
DER KENDİNİ.

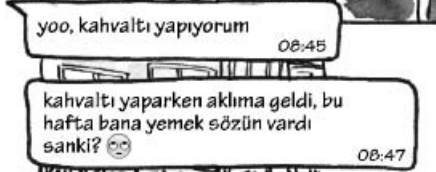


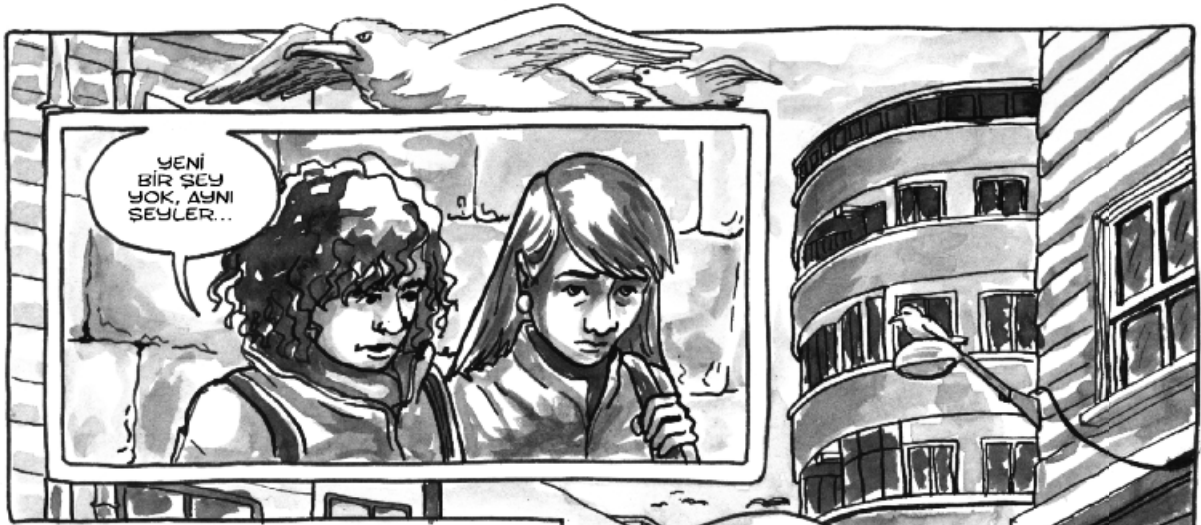
KONUŞURKEN
BENİ YALNIZ
BIRAKMA NOLUR...
BİZİM YERİMİZE
O PARAYI KİMSE
İSTEMEZ.



MORALİNİ BOZMA,
BAK İYİ KÖTÜ BİR
İŞİMİZ VAR. EN
AZINDAN ÇY'MİZE
YAZACAK BİR OFİS
VAR. BU DEVİRDE
AZ ŞEY Mİ?



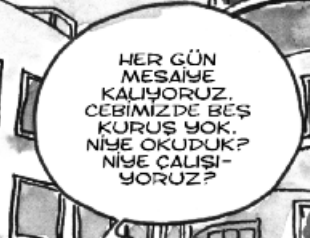




YENİ BİR ŞEY YOK, AYNI ŞEYLER...



ENİNDE SONUNDA VERECEKLER PARAMIZI, CANIN ONA SIKILIYORSA.



HER GÜN MESAIYE KALİYORUZ. CEBİMİZDE BEŞ KURUS YOK, NİYE OKUDUK? NİYE ÇALIŞIYORUZ?



ABARTIYORSUN, HERKES BOYLE ÇALIŞIYOR. BİZ NİYE FARKLI OLALIM?



BU AY VERDİLER DİYELİM, SONRA NE OLACAK?



HERKES NİYE BOYLE ÇALIŞIYOR YAREN?

NORMAL MI BÜP

tamamdır, anlaştık 09:02

şimdiden iyi mesailer sana 09:02

arada yazmayı unutma :) 09:03

İKİ TANE ÇEKİRDEKLİ SİMİT ALABİLİR MİYİZ?

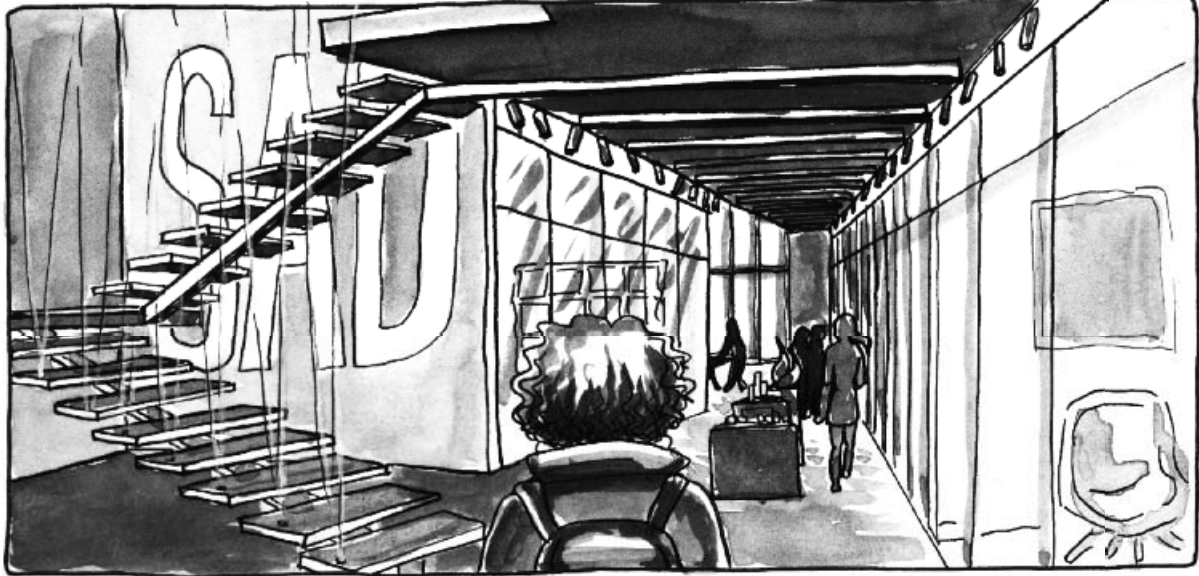


SEN KAH-VALTI YAPMADIN DİYE Mİ GERGİNSİN BOYLE? DUR, SURADAN BİR ŞEYLER ALALIM.



GÜNAYDIN.

GÜNAYDIN...





GÜNAYDIN ARKADAŞLARI!



TEŞEKÜRLER.

HANİFECİM, KAHVEYİ YUKARI ALABİLİR MİYİM?



BELGİN, İSTERSEN PROGRAMI BİR GÖZDEN GEÇİRELİM.

EVET, CANIM.

RÜYA EVLERİNİN PROGRAMI SERKAN BEYİN TOPLANTISINDAN SONRA NETLEŞECEK. O ZAMANA KADAR EĞİTİM MERKEZİNİN SOYUNMA ODALARINI VE ISLAK HACİMLERİN UYGULAMA ÇİZİMLERİNİ TAMAMLAMAMIZ GEREKİYOR. SANTIYE İMALATLAR İÇİN BİZİ BEKLİYOR. MALZEME SEÇİMLERİNİ GÖZDEN GEÇİRİP TAMAMLAMAMIZ LAZIM, BİLİYORSUN SEÇTİĞİMİZ SERAMİKLER STOKTA GÖRÜNÜMÜYOR ŞU AN...



ALSANA BIRAZ DAHA ...



KIZLAR SELAM!



BİR İŞ BÖLÜMÜ YAPALIM.

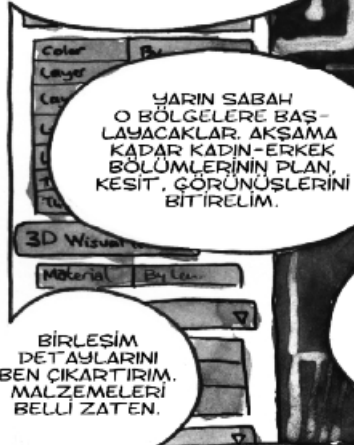
TABİİ.



NOT ALIN İSTERSENİZ.

Metroji
seramik kataloğu
- boy ana boy
20 y. tonozla
20.00 y. kataloğu

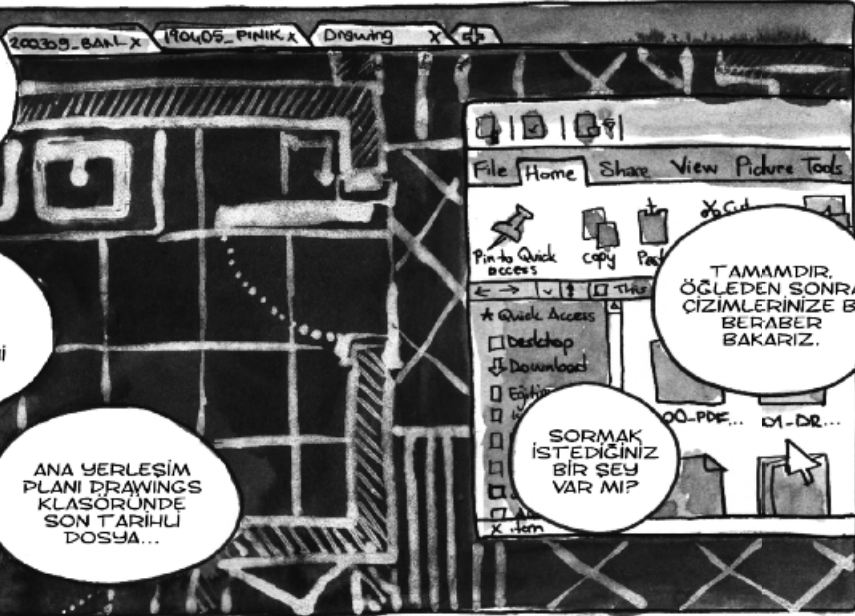
AKŞAMA KADAR RÜYA EVLERİNİN DURUMU NETLEŞECEK. O ZAMANA KADAR EĞİTİM MERKEZİNİN ISLAK HACİMLERİNİN PLANLARINI TAMAMLAYIP UYGULAMA ÇİZİMLERİNİ BİTİRİP SAHAYA GÖNDERMEMİZ LAZIM.



YARIN SABAH O BÖLGELERE BAŞLAYACAKLAR. AKŞAMA KADAR KADIN-ERKEK BÖLÜMLERİNİN PLAN, KESİT, GÖRÜNÜŞLERİNİ BİTİRELİM.

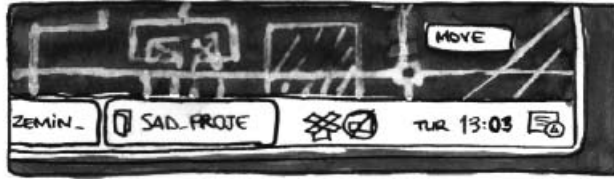
BİRLESİM DETAYLARINI BEN ÇIKARTIRIM. MALZEMELERİ BELLİ ZATEN.

ANA YERLEŞİM PLANI DRAWINGS KLASÖRÜNDE SON TARİHLİ DOSYA...



TAMAMDIR. ÖĞLEDEN SONRA ÇİZİMLERİNİZİ BERABER BAKARIZ.

SORMAK İSTEDİĞİNİZ BİR ŞEY VAR MI?





TABAKLA-
RINIZI ALAYIM
KIZLAR.



AFİYET
OLSUN.



TEŞEK-
KÜRLER
HALDUN
BEY.

AFİYET
OLSUN
ARKADAŞ-
LAR.

TEŞEK-
KÜRLER



SERKAN
BEYİN
YERİNDESİN.
FARKINDA
MISIN?

HER YER
DOLUYDU
HALDUN
BEY.



BAK ORADA
BİR YER BOŞALMIŞ.
ORAYA OTURA-
BİLİRSİN.



HERKESE
TEKRAR
AFİYET
OLSUN.



pislik adam, boşver

13:11

yemektan sonra belginle
konuşalım maaş işini

13:13



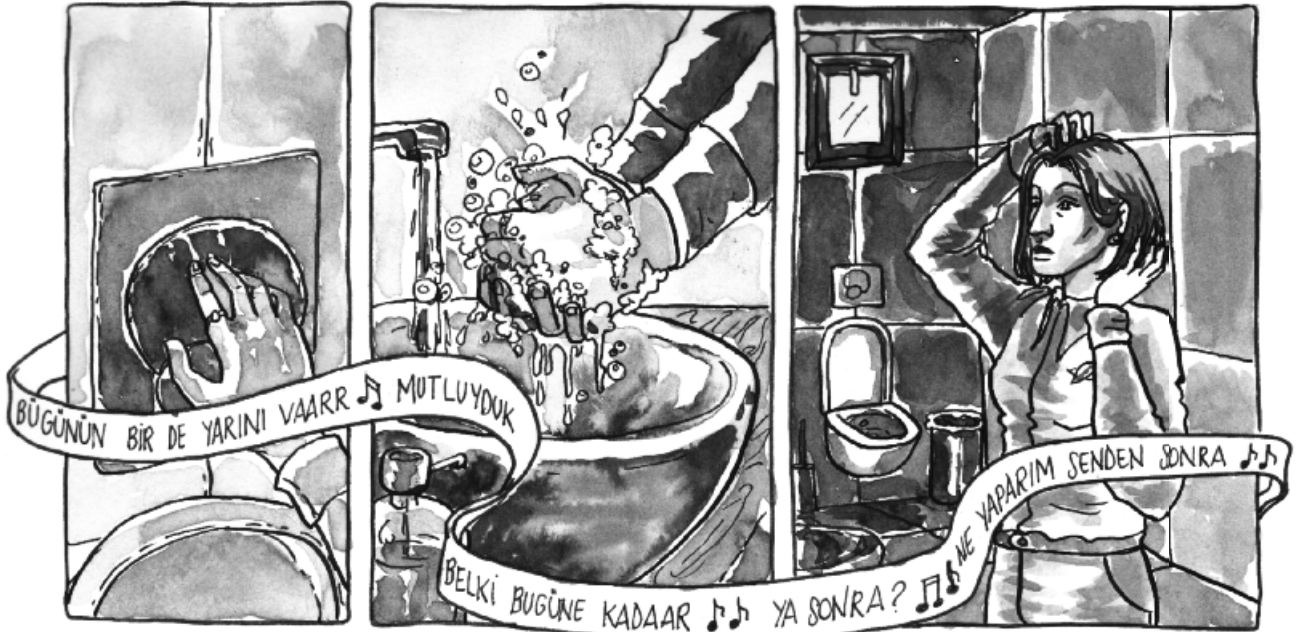
NE YEMEK
VAR BUGÜN?

yürüyen ego

13:11 ✓✓

ok

13:14 ✓✓



BİR SONRA-
KİNE GEÇELİM
Bİ SANİYE..

VAZİYET
PLANINDA
DURALIM.



PROJİYİ GENEL OLARAK
İKİ KONSEPTTE GELİŞTİRDİK.
İLKİ, ORMAN ARAZİSİYLE
SINIRLARI KALDIRIP
GEÇİRGEN BİR YAPI
OLUŞTURMAK.



İKİNCİSİ
İÇE HER
NÜFUSTAN
AİLENİN
İHTİYACINA
KARŞILIK
VERMEK.



ORMAN SINIRI
KONUSUNDA
MUTABIK-
TIK.

KONUT
TİPLERİ
ÜZERİNE
KONUŞA-
LIM.

HAY
HAY
...



AZ ÖNCE GÖSTERDİĞİMİZ
VİLLA TİPLERİNİ GELİŞTİRMİYİ
ÖNGÖRÜYÜRÜZ. İLERLEYEN
AŞAMALARDA ONLARA
DA DÖNERİZ.



GENİŞ AİLELER
İÇİN DE TEK YAŞA-
YANLAR İÇİN DE
SEÇENEKLER
MEVCUT.

BİLİYORSUNUZ, BU BÖLGENİN EMSALİ
ÇOK DÜŞÜK. BELEDİYE İLE GÖRÜŞMELER
DEVAM EDİYOR. ANCAK ORTALAMA AYNI
KALACAK GİBİ. BU YÜZDEN ARAZİDEN MÜM-
KÜN MERTEBE VERİM ALMAK İSTİYORUZ.
BURADA İŞ BİR AZ SİZE DÜŞECEK,
BİLMEM ANLAT ABİLDİM Mİ?





SİZDEN RİCAMIZ,
BU SUNUŞTAN HARE-
KETLE PROJESİ
DETAYLANDIRMANIZ...

SİZİNLE İŞ
YAPMAK İSTERİZ,
ANCAK ÖNÜMÜZÜ
GÖREBİLMEMİZ ADINA
BU KONUT TİPLERİN-
DEN ÇIKACAK MAKSİM-
M ALANI GÖRMEK
İSTİYORUZ.



KONUT YERLEŞİM
PLANLARINI TEKRAR
GÖZDEN GEÇİRMENİZİ
RİCA EDECEĞİZ. DAHA
DETAYLI BİR HESAPLA,
DAHA KESİN
KONUŞABİLİRİZ.



KADIR,
KOV
SUNU!

BU TİPLERDE OKEYSEK,
BUNLAR ÜZERİNDEN İLER-
LEYELİM. HAFTAŞA SİZE
UYGUN OLAN BİR GÜN
TOPLANTI AYARLAYALIM.
SİZİ OFİSİMİZDE
MİSAFİR EDERİZ.



ABİ, Bİ
EKMEK
PARASI
VER.

ÇOK SEVİNİRİZ. OFİSİNİZİN
ÜNÜ BİZE KADAR GELDİ.

GİT
GİT!!



ANLAŞTIK O
ZAMAN, SELMA
SİZİ GÜN VE
SAAT KONUSUNDA
BİLGİLENDİRİR.



SELAM TATLIM NASILSIN?

İYİYİM SERKAN BEY. TEŞEKKÜR EDERİM.

AZERBAIJAN'DAKİ ŞANTI İYİYLE İLGİLİ DİMİTRİ BEY SİZİ ARADI, HABER VERMEMİ İSTEDİ.



TAMAM, YUKARIDA İŞİM VAR ŞİMDİ, YARIM SAATE YÖNLENDİR BANA.

PEKİ SERKAN BEY.



HALDUN, MASAYA GELİR MİSİN?



BELGİN, SEN DE!





BELGİN, SEN DE TİPLER ÜZERİNE ÇALIŞ. DÜZGÜN MODELLER İSTİYORUM. MODELLERİ TAMAMLAYIP MAKETE GÖNDERİN. NİLAY'LA AYRICA PROGRAMLARSINIZ. PAZARA KADAR TAMAMLANSIN. HAREKETLİ BİR PDF DOSYA HAZIRLATABİLİR MİSİN? SİTE İÇİNDE DOLAŞILABİLSİN.



30.Yıl Anışığı Seçkisi





**Sibel
Sürücü**

**Aysun
Bozdoğan**

Bırak
bırak yüziün şiirle örtülsün
Sen yıldızlara bak
Bırak
dünyanın yükünü
ve zaferin türküsünü
yaşayanlara
yoldaşlarına
Sen hepsinin üzerindesin
tüm gözlerin
çevrildiği yerdesin
denizin ufkunda
gökyüzünün sonsuzluğunda...